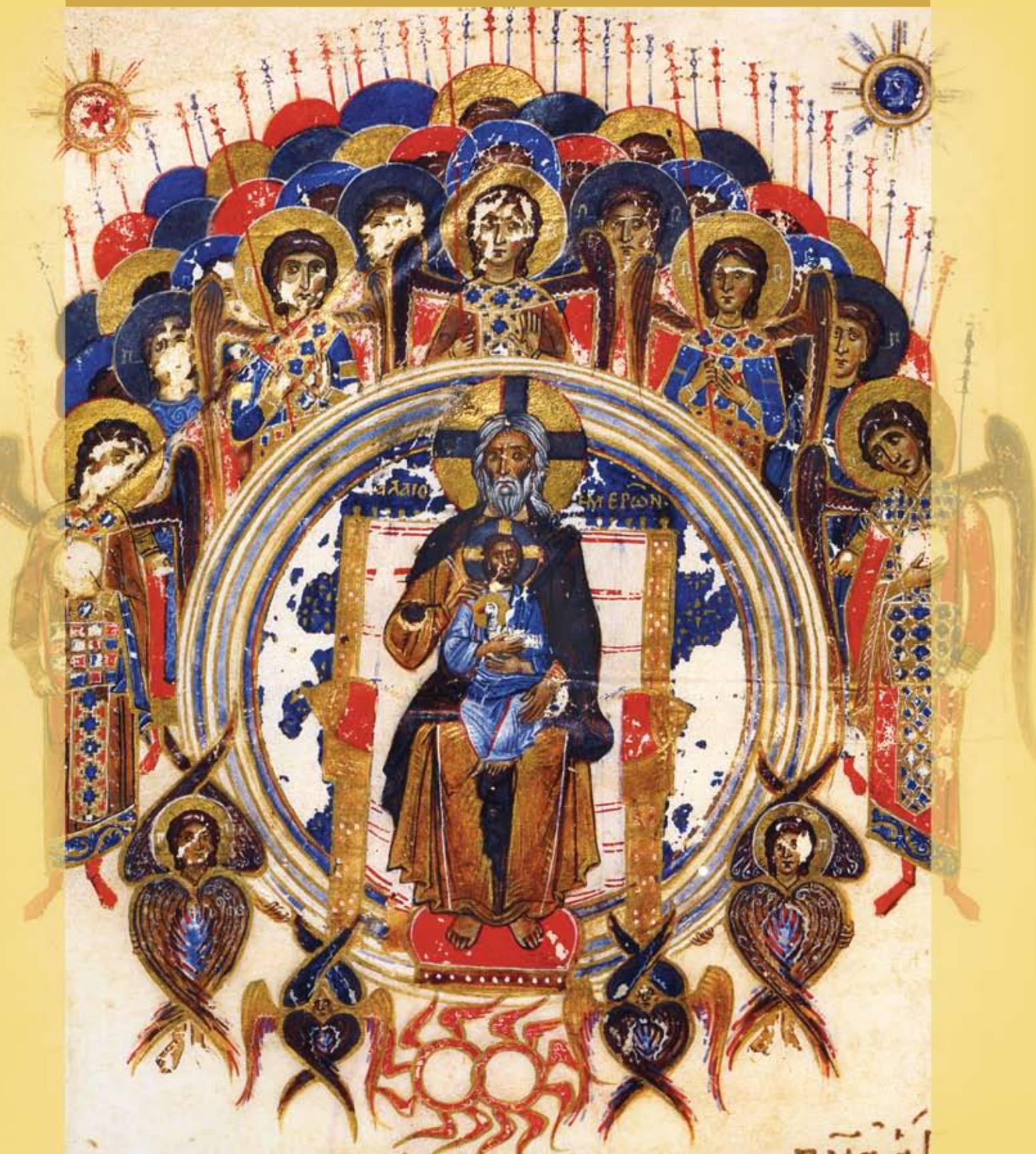

Artuma

2012 m. gegužės 22–24 d. Vilniuje vyko Lietuvos Vyskupų Konferencijos (LVK) plenarinis posėdis. Jame, be kita ko, Vyskupai pasidalijo bendru susirūpinimu dėl pastarojo laiko įvykių Lietuvoje bei įtemptos padėties visuomenėje ir sutarė, kad šiuo klausimu LVK Pirmininkas paskelbs kreipimąsi. Pateikiame šio kreipimosi tekstą, išplatintą gegužės 25 d.

Lietuvos ganytojai išreiškia nuoširdų susirūpinimą ir apgailestavimą dėl jau kelerius metus viešumoje esančios skaudžių nelaimių paliestos šeimos istorijos, kuri šalyje nepaliko abejingų. Labiausiai liūdina, kad sprendžiant mergaitės likimą, nebuvo paisoma teismo sprendimo ir Prezidentės raginimo vengti prievartos. Tebėra neatsakyta į rimtus klausimus, ar motina dalyvavo nusikaltimuose prieš mergaitę. Tokia situacija nepriimtina ir nesuprantama doriems Lietuvos žmonėms, tikintiems savo Valstybe bei jos ateitimi. Nepasitikėjimo atmosferoje bręsta bei formuojasi numanomi neramumai. Deja, suprantamas didžiulis žmonių nusivylimas ne tik teisėtvarkos organais, bet ir savo Valstybe. Apgailėtina, kad skaudi šeimos tragedija tampa politinių rietenų, stiprėjančių prieš artėjančius rinkimus, eskaluojama tema. Susipriešinimas plinta visuomenėje, įtraukiami net kunigai, kurie turi ypač sergėtis politinių jėgų manipuliacijų, vengti – net ir netiesiogiai – palaikyti destruktivias nuotaikas.

Esamų įvykių akivaizdoje visus geros valios žmones kviečiame saugoti tarpusavio vienybę, vengti susiskaldymo, nepasiduoti kurstomai neapykantai ar net tam tikrų jėgų trokštamam pasipriešinimui savo Valstybei, demokratijai bei teisinei santvarkai. Nors ir netobulai įgyvendinama, ji yra valstybingumo ir mūsų visų gerovės pagrindas. Reikia budriai saugotis, kad netaptume lengvai manipuluojama gatvės mase, kurios logika ir elgsena sukelia skaudžius padarinius. Pastarųjų dienų įvykiai kiekvieną iš mūsų turi padrausinti kritiškai mąstyti, kokiomis vertybėmis grindžiame savo Valstybės ateities gyvenimą, asmeniškai prisidėti prie darnaus ir atsakingo rūpesčio visuomenės reikalais. Šis laikas mums visiems gali tapti ypatingos malonės metu bei puikia proga drauge diskutuoti, kokia kryptimi toliau eisime, kurdami visavertį gyvenimą šiame krašte. Matome, kad šeimas paliečiančių tragedijų, nuskriaustų vaikų, moralinio pasimetimo šaknys slypi pagundoje iš asmeninio gyvenimo išmesti, į visuomenės užribį nustumti Dievą ir Jo Tiesą.

Laukdami Sekminių – Šventosios Dvasios Atsiuntimo iškilmės – kviečiame visus maldai. Susitelkę prašykime Taikos ir Ramybės Dievą, kad išlieta Sekminių malonė mums suteiktų išminties, drąsos ir stiprybės visas tautos problemas ir rūpesčius spręsti pagarbiai kalbantis tarpusavyje ir ieškant atramos krikščioniškųjų vertybių lobyne.

*Arkiųvyskupas Sigitas Tamkevičius
Vyskupų Konferencijos Pirmininkas*

Turinys

Iš redakcijos pašto

Tėvystė – tai susitaikymo su savimi menas	2

Kronika

Kun. Artūras KAZLAUSKAS Klusnus autoritetas	3
Evangelija mažiesiems	4
Bažnyčios pulsas	6
Kun. Mindaugas MARTINAITIS Kai gerieji tyli...	8
Ramunė BUTKEVIČIŪTĖ Smurto nebuvo?	9

Didelės ir mažos kryžkelės

Pal. Jurgio Matulaičio gyvenimas paveikslėliuose: kunigas visiems	10
Ses. Viktorija PLEČKAITYTĖ MVS Noriu būti tėvu ir ganytoju	11
Antanas SAULAITIS SJ Kiekvieno brolis: Dom Luciano	12
Kun. Danielius DIKEVIČIUS Vyskupas pagal apaštalą Paulių	14
Kun. Kęstutis K. BRILIUS MIC Tarnauti tarnaujančiam	15
Vytautė MACIUKAITĖ Gydantis ir laisvinantis klusnumas	16
Zita VASILIAUSKAITĖ Kaip išugdyti lyderį?	18
Dalia LUKĖNIENĖ Berniukai ugdomi moteriškai?	20
Gintautas VAITOŠKA „Sukultūrinti“ berniukai	21
Antanas GAILIUS Autoritetų bėdos	23
Senelis yra autoritetas ne tik man, bet ir bitėms!	24

Veidu į vaiką

Paul LEMOINE Laisvė ir/ar autoritetas?	25

Kaip vyrą ir moterį sukūrė juos

Christopheris WESTAS Paklusnumas iš meilės	28

Jaunimo iššūkis

Vaida SPANGELEVIČIŪTĖ Muzika griaua ar teikia gyvybę	30

Akiračiai

Thomas Alva Edisonas	32

Mandagumas mūsų kasdieninis

Viršesni ir „viršesni“	34

Sveikata

Antroji vyrų bėda	35

Gyvenimas kaip senas vynas

Vanda IBIANSKA Ak, tie sėniai!	36

Mieli „Artumos“ bičiuliai,

be didelių įžangų išduosiu Jums, kad palaimintojo Jurgio Matulaičio vyskupystės įkvėpti, šio numerio tema parinkome *autoritetą* ir *klusnumą* – šeimoje, Bažnyčioje, visuomenėje: ar autoriteto raiška tapati galios demonstravimui? Ar klusnumas autoritetui – tai savęs paniekinimas? Ar apskritai šiandiena demokratiškoj šaly, kur visi lygūs ir laisvi ir viens už kitą lygesni ir laisvesni, dar galima kalbėti apie tai?.. O Jūs įsivaizduojate, kaip lengva mūsų dailininkei surasti tokią temą atspindintį viršelį?! Taigi, norėdamas palengvinti jai gyvenimą, sakau, gal tą biblinio siužeto iliustraciją, kai Abraomas aukoja Dievui Izaoką, imam? Juk tai – kone tobulo klusnumo aukščiausiam Autoritetui pavyzdys! Taip, ir Abraomas gi šiuomi tapo tėvu trims didžiausiosioms religijoms pasaulyje, be kurių neišsivaizduojama mūsų civilizacija. Bet, sako Silvija, įsivaizduok tu „Artumos“ skaitytojų „pasigėrėjimą“, kai ant viršelio jie išvysta Rembrandto įspūdingąjį energingą senį Abraomą, ant laužo pasidėjusį savo Izaoką, o Dievo siųstas angelas vos suspėja sulaikyti tėvo ranką su peiliu virš plačiai atlenkto sūnaus kaklo! Na taip, pripažįstu, vaizdelis šeimyniniam žurnalui šiaip sau...

Ir staiga – išaušo košmariškas, bet realus rytas, kai batalionas kaukėtų „angelų“ apsupo vieną namą pakaunėje ir visiškai *nesmurtiniu* ir net *neprievartiniu* būdu *išlaisvino* vieną klykiančią mergaitę... Nebežinojau, nei ką galvot, nei ką daryt. Tik supratau, kad „Artuma“ apie tai tylėti daugiau negali, nes visus tuos dvidešimt ir dar dvejus metus šventai tikėjau, kad sveikas protas čia, tėvynėj mano, nugalės. Tačiau siaubingai susvyravo tas neabraomiškas tikėjimas ir nutariau nebestovėti po medžiu! O vis tiktai, ką daryti?..

Vos po kelių dienų, ramiai sau, lyg viską ten Vatikane žinodamas, Benediktas XVI viešai tarė: *Šiandien nemėgstama vartoti žodžių „kovojanti Bažnyčia“.* Tačiau šie žodžiai yra labai teisingi ir verčiantys rimtai susimąstyti. *Matome, kad blogis nori užvaldyt pasaulį ir kad kovot su blogiu būtina. Matome, kad blogis veikia įvairiais būdais – ir smurtu bei prievarta, ir prisidengęs gėrio kauke griaua visuomenės moralinius pamatus.* Ir dar pridūrė popiežius, primindamas savo mylimo šventojo Augustino mintį: *Visa istorija – tai dviejų meilių kova: meilės sau pačiam, atsižadant Dievo, ir meilės Dievui, išsižadant savęs, net iki kankinystės.* Ot, taip!

Galiausiai Silvija viršeliui pasiūlė štai šią Švenčiausiąją Trejybę. Ir aš besąlygiškai sutikau, nes ne tik Ją švęsdami pradėsime birželį bei sveikinsime žemiškus tėvus – į ką daugiau beatsiremsime, jei ne į tą Vienintelę ir Triasmenę Meilės realybę, apsuptą tikrųjų angelų, serafų ir cherubų! Ir čia, o siaube, vėl prisiminiau: tas Tėvas juk aukoja savo Sūnų, o šis klusniai sutinka mirt ant Kryžiaus, ir dabar joks angelas nebesustabdo šios aukos... Tik šįkart visa – dėl manęs, išgelbėti man,

Chmieliauskui Dariui, ir Jums visiems, t. y. kiekvienam!

P. S. O žinote, kokiais žodžiais užbaigė Šventasis Tėvas savo kalbą? Štai jie: *Eime pirmyn, nes pats Viešpats sako mums: „drąsos, aš nugalėjau pasaulį“.* Priklausome Viešpaties komandai – tai, kuri nugalės.

Viršelyje – Švenčiausioji Trejybė apsupta angelų.
Miniatiūra iš skaitinių knygos. Konstantinopolis, XII a. antra pusė

Tėvystė – tai susitaikymo su savimi menas

Norėčiau sureaguoti į Gabrielės Gailiūtės straipsnį „Pusiau literatūra“, paskelbtą balandžio „Artumoje“, ir išsakyti kitokią nuomonę apie Michailo Epšteino knygą „Tėvystė“. Manau, kad savo recenzijoje autorė pažvelgė į šį kūrinį iš literatūros kritikės pozicijų ir menkai teįvertino patirtinę-egzistencinę veikalo plotmę.

Savo gimtadienio proga paprasčiau žmonos padovanoti man šią knygą. Kadangi dar visai neseniai, prieš vienuolika mėnesių, tapau tėčiu, pasirodė įdomu paskaityti, ką rašo vyras-tėvas apie santykį su savo dukterimi. Nustebau, kad didžioji dalis epizodų, minčių ir jausmų yra tokie artimi mano paties neilgai tėvystės patirčiai. Net neabejoju, kad daugelis tėvų taip pat atpažins savo asmeninę vaikų auginimo patirtį ir platų sunkumų spektrą nuo pilvukų raizgančių dujų (fiziologija), sumišusių meilės ir kaltės jausmų auklėjant vaiką (psichologija) iki tėvystės kaip Dievo atspindžio suvokimo (teologija).

Eseistinis bandymas

Knyga „Tėvystė“ buvo publikuota prieš dvidešimt metų ir tik dabar išversta į lietuvių kalbą. Pagal žanrą tai yra meta-fizinis dienoraštis – mėginimas užfiksuoti kasdienius pirmųjų gyvenimo metų niuansus ir egzistenciškai apmąstyti santykį su savo pirmagime dukterimi Olia.

Imant į rankas šį kūrinį, vertėtų prisiminti, kad M. Epšteinas yra eseistas, todėl „Tėvystei“ būdingi eseistinio rašymo principai. Dėl šios priežasties skaitytojui gali pasirodyti, kad knygos tekstas pernelyg egocentriškas. Tačiau neverta autoriui priekaištauti dėl išskirtinio dėmesio savo asmeniui – dar XVII a. religinis mąstytojas Blaise'as Pascalis savo knygoje „Mintys“ kaltino esė žanro pradininką Michelį de Montaigne'į, kad šis „išpučia mažmožius ir per daug kalba apie save“. Taigi eseistinis bandymas užfiksuoti asmeninę patirtį neišvengiamai prasideda nuo gilios savistabos ir savojo aš analizės.

Kadangi M. Epšteino mintys dažnai nuslysta į filosofinius, kultūrinius ar gamtamokslinius svarstymus, atrodo, jog

autorius stengiasi pasivyti ką tik kilusią mintį ir nuolat nukrypsta nuo savo centrinės temos – dukters Olios. Tačiau būtent tokia klaidžiojanti eseistinio rašymo stilistika suteikia nagrinėjamai temai papildomų kontekstų, o autorius nuolat sugrįžta prie savo dukters – pagrindinės kūrinio ašies.

Sava – svetima

M. Epšteinas aiškiai suvokia, kad dukters gimimas yra ypatingas jo gyvenimo įvykis. Jis stebi, kaip greitai keičiasi jo mergaitė, kiek daug ji turi įvairiausių veidų, todėl visiškai suprantamas autoriaus noras sustabdyti šį kitimą bent fotografijose. Vis dėlto nė vienas tėvas negali nei turėti savo dukters, nei jos valdyti – tik tai *būti* drauge su ja. Dukra iš dalies yra aš, bet kartu ir kažkas *kitas*. Tuo pat metu ji tokia *sava* ir tokia *svetima*. Dialogo filosofas Emmanuelis Lévinas knygoje „Etika ir begalybė“ yra svarstęs sūnystės problemą. Pasak jo, „tėvystė yra santykis su svetimu, kuris, likdamas visai kitu asmeniu, yra aš. <...> Iš tiesų, sūnus nėra tiesiog mano kūrinys,

kaip kad eilėraštis ar pagamintas daiktas, jis nėra ir mano nuosavybė“. Tik susilaukęs vaiko M. Epšteinas pamatė, kokie netobuli yra visi kiti jo kūriniai.

Tapatybės krizė

Visoje knygoje autorius mėgina suvokti savęs paties kaip vyro, tapusio tėvu, tapatybę. Kas gi jis toks? Juk būti tėvu nėra savaime suprantamas dalykas. Jis rašo: „Su žmona jaučiuosi esąs vyras, su draugais – draugas, su tėvais – sūnus, bet pasijusti „tėčiu“ nepajėgiu. „Tėtis“ – ne aš, o kažkas kitas, ir veikiau dukters negu savo akimis aš žiūriu į jį, neaiškų ir didelį, išnyrantį man už nugaros“ (p. 168). Pats autorius nedalyvavo dukters gimdyme, todėl jam sunku iš karto įsisąmoninti šią ryšį. Knygoje jis keletą kartų mėgina apibrėžti tėvystės sampratą: „Tėvystę dabar apibūdinau šitaip: tai susitaikymo su savimi menas“ (p. 57), „tą savęs išorinio virtimą vidiniu aš ir išgyvenu kaip tikrąją tėvystę“ (p. 94), „tėvystė – tragiško negrįžtamumo ir stojiškos, begalinės kantrybės pamoka“ (p. 104).

Man nuoširdžiai gaila, kad vyrai retai kalba apie unikalią tėvystės patirtį ir sykiu džiaugiuosi šia M. Epšteino poetine refleksija tėvystę apmąstant kaip dovaną ir atsakomybę. Čia įvardytos subtilios vieno tėvo įžvalgos leidžia daugeliui tėvų iš naujo išgyventi savojo vaiko bei savęs paties at-gimimą.

Darius KLİBAVIČIUS

Birželio kalendorius

Klusnus autoritetas

Kun. Artūras KAZLAUSKAS

Šitaip galėtume įvardyti Kristų. Pradžioje būna keista, bent man, kai vadybos paskaitose teigiama, jog ateities vadyba bus labai priartėjusi prie Jėzaus iš Nazareto parodyto įtakingumo modelio. Arba kai vadyboje studijuojama Vakarų vienuolijos pradininko ir Europos globėjo šv. Benedikto (VI a.) parašyta vienuolinio gyvenimo „Regula“. Iš kur toks jų autoritetas? Iš klusnumo. Jėzus įtakingas yra vien dėl klusnios ištikimybės Tėvui. „Mano maistas – vykdyti valią to, kuris mane siuntė, ir baigti jo darbą“, – sakė jis (Jn 4, 34). Beje, toks pat turėtų būti ir kiekvieno jo mokinio maistas: ... Valgydink mus, Viešpatie!

Švč. Trejybės sekmadienis primena Dievo esmę – buvimą ir veikimą dėl mūsų, Tėvo ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios bendrystėje. Šia bendryste esame panašūs į Dievą, jo atvaizdą. Todėl egoizmas yra mirtinai žalingas.

Komunija (liet. „susivienijimas“) padaro žmogų pilnakraujį ir visavertį, nes dovanoja ir palaiko bendrystę Kristuje, su Kristumi ir per Kristų – taip byloja mums Švč. Kristaus Kūno ir Kraujo iškilmė.

Būti žmogumi – tai turėti širdį kaip Jėzaus. Juk Kristus vadinamas tobulu žmogumi ir tobulu Dievu. Švč. Jėzaus Širdies dieną ypač meldžiamės už vyskupus ir kunigus (šventėjimo diena), kad jie būtų tinkami sakramentiniai Jėzaus atvaizdai.

Štai klausimas visiems: kada pasaulis gražesnis – vakar ar šiandien? Krikščionis atsako vienareikšmiškai: šiandien, nes Dievo karalystė šiek tiek paaugo ir subrandino dar daugiau vaisių. Ne visada matomų, bet tikrų (XI eilinis sekmadienis).

Šv. Jono Krikštytojo gimtadienis džiugina pasaulį, kaip pradžiuogino ir senus tėvus. Šv. Jonas Krikštytojas pajėgs atpažinti ir parodyti Mesiją. Kažin ar ne tai svarbiausia kiekvienam žmogui? Jėzus savo misiją tęsti patikėjo mums.

Būdami skirtingų pažiūrų, įpročių, veiklos ir jos būdų, jie švenčiami kartu. Abu dirbo dėl tos pačios misijos, abu ištikimai, abu suvienijo mirtis – vieną

kryžiaus, kitą kalavijo. Didieji Šventieji apaštalai Petras ir Paulius tegul užtars mus, kad būtume patikimi.

Utos kodekso miniatiūra. Vokietija, apie 1020 m.

Apaštalų Sosto pašvęstojo gyvenimo institutų ir apaštališkojo gyvenimo bendrijų kongregacija 2008 m. paskelbė instrukciją „Vadovavimo tarnystė ir klusnumas“. Dokumente kalbama apie tai, kas šiandien (kaip ir visada) svarbiausia, o įvairiuose visuomenės sluoksniuose tyliai ar garsiai „nurašoma“. Autoritetas dėl autoriteto ir klusnumas dėl klusnumo nėra vertingi. Jei netarnauja visuotinei pažangai, jie gali būti žalingi. Mokytojas iš Nazareto čia nepralenkiamas pavyzdys. O mes, jo Bažnyčia?

Birželį popiežius kviečia melstis šiomis intencijomis:

Bažnyčios – kad tikintieji mokėtų atpažinti Eucharistijoje esantį gyvąjį Prisikėlusįjį, kuris juos lydi kasdieniame gyvenime;

misijų – kad Europos krikščionys vėl atrastų savo tapatumą ir uoliau skelbtų Evangeliją.

- 1 P Šv. Justinas, kankinys
1 Pt 4, 7–13; Ps 96; Mk 11, 11–25
- 2 Š Šv. Marcelinas ir Petras, kankiniai
Jud 17. 20b–25; Ps 63; Mk 11, 27–33
- 3 S ŠVENČIAUSIOJI TREJYBĖ
Tėvo diena
Jst 4, 32–34. 39–40; Ps 33; Rom 8, 14–17; Mt 28, 16–20
- 4 P IX eilinio laiko savaitė (I sav.)
2 Pt 1, 2–7; Ps 91; Mk 12, 1–12
- 5 A Šv. Bonifacas, vyskupas, kankinys
2 Pt 3, 12–15a. 17–18; Ps 90; Mk 12, 13–17
- 6 T Šv. Norbertas, vyskupas
2 Tim 1, 1–3. 6–12; Ps 123; Mk 12, 18–27
- 7 K 2 Tim 2, 8–15; Ps 25; Mk 12, 28b–34
- 8 P 2 Tim 3, 10–17; Ps 119; Mk 12, 35–37
- 9 Š Šv. Efreimas, diakonas, Bažnyčios mokytojas
2 Tim 4, 1–8; Ps 71; Mk 12, 38–44
- 10 S ŠVČ. KRISTAUS KŪNAS IR KRAUJAS (DEVINTINĖS)
Is 24, 3–8; Ps 116; Žyd 9, 11–15; Mk 14, 12–16. 22–26
- 11 P Šv. Barnabas, apaštalas.
X eilinio laiko savaitė (II sav.)
Apd 11, 21b–26; 13, 1–3; Ps 98; Mt 10, 7–13
- 12 A 1 Kar 17, 7–16; Ps 4; Mt 5, 13–16
- 13 T Šv. Antanas Paduvietis, kunigas, Bažnyčios mokytojas
1 Kar 18, 20–39; Ps 16; Mt 5, 17–19
- 14 K 1 Kar 18, 41–46; Ps 65; Mt 5, 20–26
- 15 P ŠVČ. JĖZAUS ŠIRDIS
Oz 11, 1. 3–4. 8c–9; Iz 12, 2–6; Ef 3, 8–12. 14–19; Jn 19, 31–37
- 16 Š Nekaltoji Švč. Mergelės Marijos Širdis
Iz 61, 9–11; 1 Sam 2, 1. 4–8; Lk 2, 41–51
- 17 S XI EILINIS SEKMADIENIS (III sav.)
Ez 17, 22–24; Ps 92; 2 Kor 5, 6–10; Mk 4, 26–34
- 18 P 1 Kar 21, 1–16; Ps 5; Mt 5, 38–42
- 19 A Šv. Romualdas, abatas
1 Kar 21, 17–29; Ps 51; Mt 5, 43–48
- 20 T 2 Kar 2, 1. 6–14; Ps 31; Mt 6, 1–6. 16–18
- 21 K Šv. Aloyzas Gonzaga, vienuolis
Sir 48, 1–14; Ps 97; Mt 6, 7–15
- 22 P Šv. Paulinas Nolietis, vyskupas; šv. Jonas Fišeris, vyskupas, ir Tomas Moras, kankiniai
2 Kar 11, 1–4. 9–18. 20; Ps 132; Mt 6, 19–23
- 23 Š 2 Kr 24, 17–25; Ps 89; Mt 6, 24–34
- 24 S ŠV. JONO KRIKŠTYTOJO GIMIMAS
Vigilija: Jer 1, 4–10; Ps 71; 1 Pt 1, 8–12; Lk 1, 5–17
Diena: Iz 49, 1–6; Ps 139; Apd 13, 22–26; Lk 1, 57–66. 80
- 25 P XII eilinio laiko savaitė (IV sav.)
2 Kar 17, 5–8. 13–15a. 18; Ps 60; Mt 7, 1–5
- 26 A 2 Kar 19, 9b–11. 14–21. 31–35a. 36; Ps 48; Mt 7, 6. 12–14
- 27 T Šv. Kirilas Aleksandrietis, vyskupas, Bažnyčios mokytojas
2 Kar 22, 8–13; 23, 1–3; Ps 119; Mt 7, 15–20
- 28 K Šv. Ireniejus, vyskupas, kankinys
2 Kar 24, 8–17; Ps 79; Mt 7, 21–29
- 29 P ŠV. PETRAS IR PAULIUS, APAŠTALAI
Vigilija: Apd 3, 1–10; Ps 19; Gal 1, 11–20; Jn 21, 15–19
Diena: Apd 12, 1–11; Ps 34; 2 Tim 4, 6–8. 17–18; Mt 16, 13–19
- 30 Š Pirmieji šventieji Romos Bažnyčios kankiniai
Rd 2, 2. 10–14. 18–19; Ps 74; Mt 8, 5–17

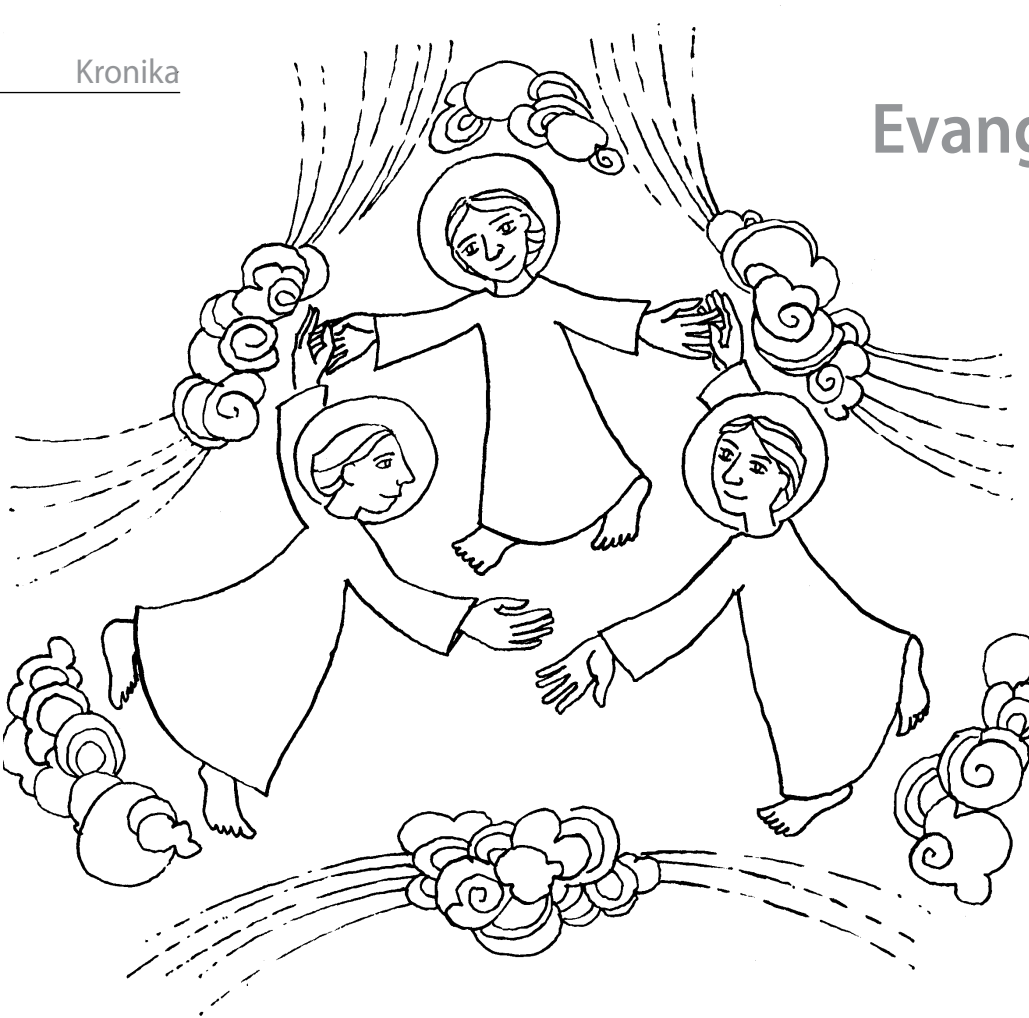
Onutė Mikailaitė. JURGUTIS

Knygelė skirta mažiesiems susipažinti su palaimintuoju Jurgiu Matulaičiu – arba Jurgučiu, jo vaikystės džiaugsmams, rūpesčiais ir kančiomis, paauglystės svajonėmis ir troškimais, tapimu kunigu ir vyskupu, to meto darbais ir siekais bei mirtimi – gimimu dangui.

Knygelėje gausu spalvinimui skirtų paveikslėlių, kurių autorės – dailininkės Ina Orinauskaitė ir Audronė Mickutė.

Išleido Marijonų talkininkų centras, 2012

Evangelija mažiesiems

Meldžiamės Vienam – girdi Trys

(Švč. Trejybė, birželio 3 d.)

– Kaip Dievas gali suspėti būti su visais žmonėmis? – parūpsta Dominykui. – Aišku, jis greitas ir stiprus, bet žmonių tiek daug...

– Juk tikime į Dievą – Tėvą, Sūnų ir Šventąją Dvasią. Trys suspės labiau nei vienui vienas, – pastebi Benedikta.

– Tikime į vieną Dievą. O trys Asmenys atskleidžia, koks yra Dievas. Šie Asmenys puikiai sutaria ir gražiai bendradarbiauja: ten, kur veikia vienas, pasilieka ir kiti, – paaiškina tėtis.

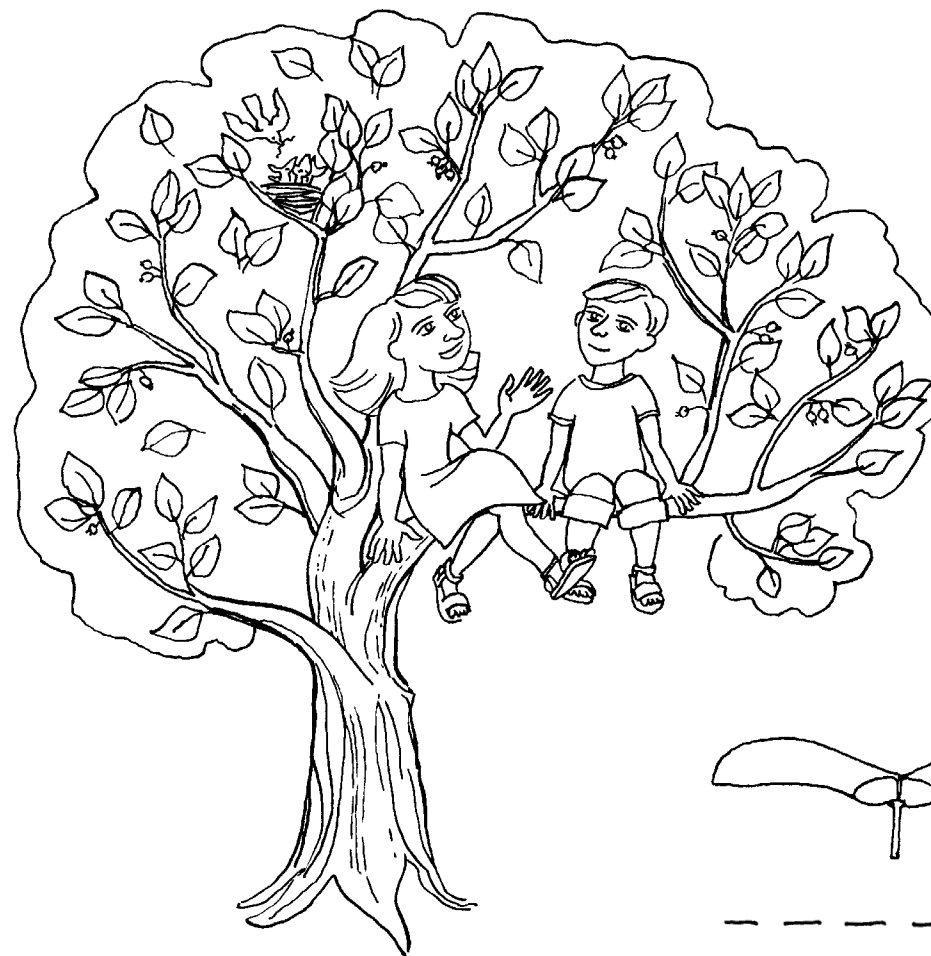
– Tada, jei meldžiamės vienam, išgirsta ir kiti, nuskriausti nelieka, – nuramina mama.

Jėzus slepiasi duonoje (Švč. Kristaus Kūnas ir Kraujas (Devintinės), birželio 10 d.)

– Vis galvoju, kodėl Šventoji Komunija – tai pašventinta duona? Galbūt Jėzus galėjo pasislėpti spalvinguose meduoliuose? Gal tikinčių vaikų būtų daugiau? – klausia Benedikta.

– Jėzus turbūt nesutiko išmoningų konditerių. O neraugin-tos duonos galėjo greitai iškepti kiekviena šeimaininkė, – sako mama.

– Jėzus Paskutinei vakarienei ir kiekvienoms Mišioms pasirinko paprastą duoną, nes toks kasdienis maistas stiprina daugiausią pasaulio žmonių, – pasakoja tėtis. – Be to, nerauginta duona apaštalams ir visiems primena paplotėlius, kuriuos valgo Jėzaus kraštiečiai prisimindami Išėjimą iš Egipto nelaisvės.

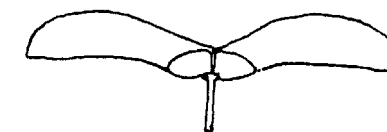
Dievo karalystė prasideda nuo šypsenos (XI eilinis sekmadienis, birželio 17 d.)

– Ar matei kokių nors medžio sėklų? – klausia Dominykas.

– Labai gražios ąžuolo gilės – šernų ir kėkštų maistas, kaštono kamuoliukai – tinka karoliams verti, o beržo sėklos smulkesnės už kruopas – niekaip nesurenku, – vardija Benedikta.

– O kokie dideli medžiai iš jų išauga! Iš visai mažų vaikų taip pat užauga garsūs dainininkai, sportininkai ir prezidentai. Taip ir Dievo karalystė prasideda nuo mažo gero darbo, šypsenos ir atsiprašymo, – nutaria Dominykas.

Ar atpažinsit, kokie medžiai išaugtų iš šių sėklų?
Po piešinėliais parašykite pavadinimus.

Kodėl Jėzus krikštijosi?

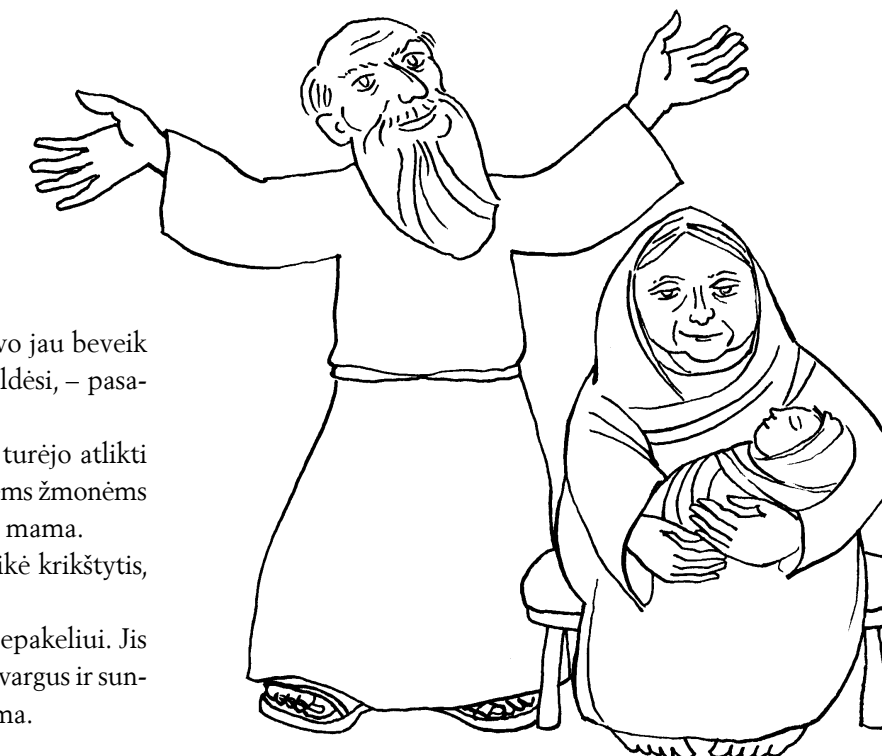
(Šv. Jono Krikštytojo gimimas, birželio 24 d.)

– Kai gimė Jonas Krikštytojas, jo tėveliai buvo jau beveik senukai, bet labai troško to vaikelio ir daug meldėsi, – pasakoja tėtis.

– Jonas vadinamas Krikštytoju, nes užaugęs turėjo atlikti didelę užduotį – skelbti apie ateinantį Jėzų ir kitiems žmonėms jį parodyti, Jordano upėje pakrikštyti, – papildo mama.

– Ar Jėzus ką nors buvo prikūręs, kad prirėkė krikštytis, nuplauti nuodėmes? – sunerimsta Dominykas.

– Jėzus yra Dievas. Su blogais darbais jam nepakeliui. Jis nieko nenuskriaudė, bet visų žmonių nuodėmes, vargus ir sunkumus ant savo pečių prisiėmė, – paaiškina mama.

Užrašė kun. Saulius BUŽAUSKAS, nupiešė Silvija KNEZEKYTĖ, nuspalvino .....

Visuotinės Bažnyčios pulsas

„Jūs esate mano draugai“

✿ Gegužės mėnesį tęsėsi renginiai, skirti balandį minėtoms Benedikto XVI sukaktims (balandžio 16 d. popiežiui sukako 85, o balandžio 19 d. jis minėjo išrinkimo į Petro sostą septintąsias metines). Šia proga Italijos prezidentas Giorgio Napolitano padovanojo Šventajam Tėvui koncertą: gegužės 11 d. Vatikano didžiojoje audiencijų salėje, dalyvaujant Benediktui XVI, Italijos prezidentui ir premjerui, Romos operos orkestras ir choras atliko kelis italų kompozitorių Antonio Vivaldi ir Giuseppe's Verdi kūrinys. Dar vienas šventinis renginys, tik ne toks formalus, vyko gegužės 21-ąją. Tądien šventinį pokylį popiežiaus sukakčių proga surengė Kardinolų kolegija. Dekodamas savo bendradarbiams ir patarėjams kardinalams, Benediktas XVI sakė, kad jo ilgame gyvenime būta ir šviesių dienų, ir tamsių naktų, tačiau dabar, iš laiko perspektyvos, matas, kad ir tamsios naktys buvo reikalingos, ir už tai jis be galo dėkingas Viešpačiui. „Jūs esate mano draugai, su jumis aš jaučiuosi kaip namuose, esu saugus, kai jūs esate su manimi ir mes visi su Viešpačiu. Dėkoju jums už šią draugystę, dėkoju už bendrystę džiaugsme ir skausme. Eime pirmyn, nes pats Viešpats mums sako: drąsos, aš nugalėjau pasaulį. Priklausome Viešpaties komandai – tai, kuri nugalės,“ – kalbėjo popiežius.

✿ Gegužės 13 d. Benediktas XVI buvo išvykęs į vidurio Italijos (už poros šimtų kilometrų į šiaurę nuo Romos) regio-

ną – Toskaną. Tai buvo pirmasis jo, kaip popiežiaus, apsilankymas šiame regione ir pirmoji šiais metais apaštališkoji kelionė į Italiją. Buvo numatyta aplankyti tris vietas – Areco ir Sansepolcro miestus bei garsųjį Vernos kalno pranciškonų vienuolyną, išaugusį ten, kur prieš pat mirtį šv. Pranciškus gavo Kristaus kančios stigmas. Vis dėlto į Vernos kalno vienuolyną Benediktas XVI nenuvyko. Keisti planus privertė per vidurio Italiją tądien nusiritusi audra, patvindžiusi aikštelę, kurioje būtų turėjęs nutūpti popiežių skraidinės sraigtasparnis. Atsakingieji už popiežiaus keliones net nesvarstė, kad būtų galima nesilaikyti griežtų saugumo taisyklių.

✿ Gegužės mėnesį daug dėmesio buvo skiriama dviem būsimiems renginiams. Pirmas jų – paskutinę gegužės dieną Milane prasidedantis VII Pasaulinis šeimų susitikimas, kuriame numatytas ir popiežiaus dalyvavimas. Pasauliniai tikinčiųjų sutuoktinių, katalikiškų šeimų judėjimų, Bažnyčios ganytojų ir šeimomis besirūpinančių sielovadininkų susitikimai rengiami kas treji metai. Juos pradėjęs palaimintasis Jonas Paulius II pirmą kartą pasaulinį susitikimą 1994 m. sušaukė Romoje. Gegužės mėnesį taip pat intensyviai rengtasi birželio 10–17 d. Dubline vyksiančiam penkiasdešimtajam Tarptautiniam eucharistiniam kongresui. Šitie maldos susibūrimai, savo forma ir mastais panašūs į kitus didžiulius tarptautinius sambūrius, tokius kaip ką

tik minėtas Pasaulinis šeimų susitikimas ar Pasaulio jaunimo dienos, savo istorija siekia XIX amžių, tiksliau – 1881 metus, kai Lilio mieste Prancūzijoje buvo surengtas pirmasis Tarptautinis eucharistinis kongresas.

✿ Dubline vyksiančiam kongresui rengtasi su baime ir viltimi. Su baime, nes Airijos Bažnyčia per pastaruosius keletus metus patyrė labai rimtą įvaizdžio krizę, kurią sukėlė dar rimtesnės priežastys – bažnytinės vyresnybės slėpti kunigų seksualiniai nusikaltimai prieš vaikus. Popiežiui pareikalavus kategoriško ir visiškai skaidraus šių problemų sprendimo, dabar, atrodo, pradedama atsigausti. Tad greta baimės, kad paskui Airijos Bažnyčią vis dar tebesivelkanti nusikaltimų ir moralinio nuosmukio dėmė nepakenktų Dubline vyksiančiam kongresui, į jį žiūrima ir su viltimi, kaip į šansą, padėsiantį greičiau išbristi iš kilusių bėdų.

✿ Kalbant apie pastarojo mėnesio bažnytinio gyvenimo įvykius, būtina paminėti ir tam tikrus, tiesa, dar nelabai konkrečius, poslinkius lefebristų byloje. Kaip žinoma, jau prieš kurį laiką Šventasis Sostas pasiūlė Šv. Pijaus X kunigų brolijos vadovams pasirašyti vadinamąją „doktrinos preambulę“, kitaip tariant – įsipareigoti integraliai laikytis viso Katalikų Bažnyčios tikėjimo, įskaitant jo naujausią išraišką – Vatikano II Susirinkimo mokymą. Iš pradžių lefebristai sakė nieko nepasirašysią; paskui jie pasiūlė kompromisą, bet jis Šventajam Sostui pasirodė esąs nepriimtinas. Buvo nurodyta, kad iki balandžio vidurio lefebristai duotų Šventajam Sostui galutinį atsakymą. Tik po mėnesio, gegužės 16 d., buvo pranešta, kad iš tiesų šios brolijos vadovas atsiuntė atsakymą ir kad dabar jis labai atidžiai svarstomas. Ta pačia proga buvo pridurta, kad keturių brolijos vyskupų pozicija nagrinėjama atskirai. O tai, ko gero, tik patvirtina užuominas, kad tarp lefebristų vyskupų įvykęs skilimas – brolijos vadovas vyskupas Bernardas Fellay sutinkantis su Šventojo Sosto keliama reikalavimais, o kiti trys vyskupai – ne. Kad ir kaip būtų, dar kartą patvirtinta, kad dialogas bus tęsiamas.

Jonas MALINAUSKAS

„Apsiausti Dvasia“

✿ Malda ir dėmesiu apglėbti Lietuvos šeimas paskatino mūsų vyskupai, paskelbdami Maldos už šeimą mėnesį nuo Motinos dienos iki Tėvo dienos ir kviesdami prasmingai išgyventi tą gyvą maldos metą – mūsų krašte daugeliui katalikų ypač brangias gegužines pamaldas. Gegužės 13 d. maldos už šeimas dvasia ir pačių šeimų maldomis alsavo Panevėžio vyskupijos Marijos šventovė Krekenava. Tą sekmadienį Šeimų šventę surengta Vilkaviškio vyskupijoje, pal. J. Matulaičio tėviškėje Lūginėje. Šeimoms dangiškos stiprybės gegužės 1-ąją melsta Palangos bažnyčioje, į kurią džiaugsminga procesija atkeliauta nuo Lurdo Birutės kalno papėdėje – taip iškilmingai pradedant gegužines pamaldas Telšių vyskupijoje.

Gegužės 15-ąją, minint Tarptautinę šeimos dieną, prie Seimo surengta akcija *Stipri šeima – stipri Lietuva!* Nacionalinė šeimų ir tėvų asociacija nuotaikingai paragino parlamentarų, svarstant Konstitucijos 38-ojo straipsnio pakeitimą, „drąsiai balsuoti už stiprią šeimą ir saugią Lietuvos ateitį“.

✿ Kartu su beveik puse šimto vyskupų ir daugiataukstantiniais Lenkijos bei kaimyninių kraštų tikinčiaisiais Šv. Stanislovo iškilmėse Krokuvoje dalyvavę Kauno arkivyskupas S. Tamkevičius bei Kaišiadorių vyskupas J. Ivanauskas, kardinolas S. Dziwiszo pakviesti, vadovavo iškilmingoms procesijoms iš Vavelio katedros į Skalkos aikštę, kur švęsta Eucharistija, ir atgal. Pasak Lenkijos katalikų naujienų agentūros (KAI), šios iškilmės

atspindėjo Bažnyčios pareigą ir potencialą teigiamai veikti kaimyninių katalikų tautų santykius.

✿ Per Šeštines, Bažnyčiai švenčiant Pasaulinę komunikavimo dieną, paskelbti šiemetiniai „Bažnyčios kronikos“ fondo apdovanojimai už krikščioniškųjų vertybių sklaidą viešojoje erdvėje. Jie skirti Kristinai Čiučiulkaitei (po mirties), Kauno krašto laikraščio „Tėviškės žinios“ redaktorei bei žurnalistei, ir – dideliame mūsų redakcijos džiaugsmai! – dailininkei Silvijai Knezekytei, kuri talentinga ranka ir jautria širdimi Gerąją Naujieną vaizdais skelbia ne tik „Artumos“ puslapiuose.

✿ Aktyviuosius sielovados darbininkus – kunigus, vienuolius, pasauliečius – Kaune ir Vilniuje subūrė pastebimai rečiau Lietuvą lankantys misionieriai iš svetur. Tarptautinės *Gyvojo vandens* tarnystės dalyviai, tris vaikus išauginę sutuoktiniai Lisa ir Christopheris Guinessai mokė, kaip, stokojant žemiškojo tėvo meilės, priimti visa gydančią Dievo Tėvo meilę.

Ypatingą Šventosios Dvasios dovaną – Tėvo meilės mažutėliams pažinimą – pabrėžė ir arkivysk. S. Tamkevičius, be kitų gausių sutvirtinamųjų gretų (jomis ypač gegužę gali pasidžiaugti visos Lietuvos vyskupijos), teikdamas Sutvirtinimo sakramentą be maž 40-čiai J. Laužiko specialiosios mokyklos moksleivių Kaune. Rūpestingų mokytojų, klierikų pastangomis dangiškąjį Tėvą pažino

ir 13-ka pakrikštytų Vilijampolės socialinės globos namų auklėtinių.

Sekminių devyndienio pradžioje jaunieji pilgrimai trečiąkart surengė žygį dviračiais į Šiluvą iš Kauno, o per Sekmines – į Kauną, būsimųjų 2013 m. Lietuvos jaunimo dienų sostinę ir iš Šiluvos pėsčiomis parnešė LJD kryžių. Jaunimo bendrystės ir draugystės šventė buvo Panevėžio vyskupijos Jaunimo diena, gegužės 12 d. švęsta Utenoje.

„Apsisiausti Dvasia“, pal. J. Matulaičio žodžiais tariant, vaikus ir jaunimą, kunigus ir vienuolius kvietė Sekminių programa Vilniaus Kalvarijose. Tą patį savaitgalį Šv. Dominyko dienas surengė broliai dominikonai artimiau susipažinti pasikvietė vilniečius.

✿ Kai pavasaris vėl naujai neša viltį, jog šiemet kunigų seminarijos Lietuvoje sulauks daugiau jaunimo, gyvenimo ir studijų kelius besirenkančius jaunuolius iš paties dangaus, tikėkime, laimins netikėtai šventumą paliudijęs jaunas žmogus. Tai gegužės 1 d. Kaune palaidotas brolis jėzuitas Gvidas Vainorius, jau artėjęs į kunigystę, bet Čikagoje miręs po sunkios ligos. O gegužės 19 d., toje pačioje Čikagoje, Lemonto lietuvių misijoje, eidamas 102-uosius metus, mirė seniausias lietuviams išeiviams JAV tarnavęs kunigas prel. Ignas Urbonas.

✿ Bendros šeimos, Bažnyčios ir valstybės pastangos stiprinant dvasinę pagalbą sveikatos priežiūros įstaigose gegužės 19 d. Kaune aptartos konferencijoje „Ligonių sielovada: ką galime nuveikti daugiau?“ Ją surengė Krikščioniškojo gyvenimo bendruomenė.

✿ Vilniuje viešėjęs metropolitas Hilarionas, Maskvos Patriarchato Išorinių Bažnyčios ryšių skyriaus pirmininkas, pristatė lietuviškai išleistą patriarcho Kirilo knygą „Laisvė ir atsakomybė“. Be to, sostinėje vykusiame XIV tarptautinio stačiatikių sakralinės muzikos festivalio baigiamajame koncerte atlikta metropolito Hilariono (Alfejevo) oratorija „Pasija pagal Matą“ ir parodytas pagal ją sukurtas filmas „Dirigentas“ (rež. P. Lunginas).

Lietuvos stačiatikių arkivyskupijos iniciatyva Vilniaus senamiestyje birželio 1 d., minint Tarptautinę vaikų gynimo dieną, rengiamos jau antrosios ekumeninės krikščionių eitynės ir pamaldos *Už gyvybę*.

Dalė GUDŽINSKIENĖ

Bažnyčios Lietuvoje pulsas

Kai gerieji tyli...

Apie įvykius Klonio gatvėje Garliavoje – tiesioginis jų liudininkas

Kun. Mindaugas MARTINAITIS

„Artumos“ redaktoriaus žodyje balandžio numeryje papasakotas tikras ir liūdnas atsitikimas, kaip stotelėje buvo sumušta vienuolė. Gaila sesutės. Ir labai liūdna, kad niekas jos negynė. Žmonės matė, bet pasirinko verčiau nepraleisti savo autobuso, negu apginti sesę vienuolę. Kas buvo tie abejingieji? Ogi tokie patys, kaip ir mes. Geri žmonės, tik manantys: „Aš nežinau visos situacijos; nežinau, kuri pusė teisi; yra institucijos, kurios tuo rūpinasi; aš turiu daug darbų, kurių ir taip nespėju nuveikti; galiausiai, manęs tai neliečia ir nenoriu turėti naujų problemų.“ Taip ir auga blogis, kai gerieji tyli, lieka pasyvūs stebėtojai, vis dažniau linguojantys galvom iš nuostabos, koks blogas pasaulis.

Filme *Sonnenschein* (1999), kurio pavadinimą galėtume versti kaip „Saulėkaita“, tačiau dar tiksliau būtų sakyti „Saulaičiai“, nes jame rodomas vienos žydų šeimos kelių kartų gyvenimas holokausto laikais. Iš koncentracijos stovyklos grįžęs anūkas pasakoja seneliui, kaip buvo nukankintas jo brolis dvynys kalinių akivaizdoje. Senelis klausia:

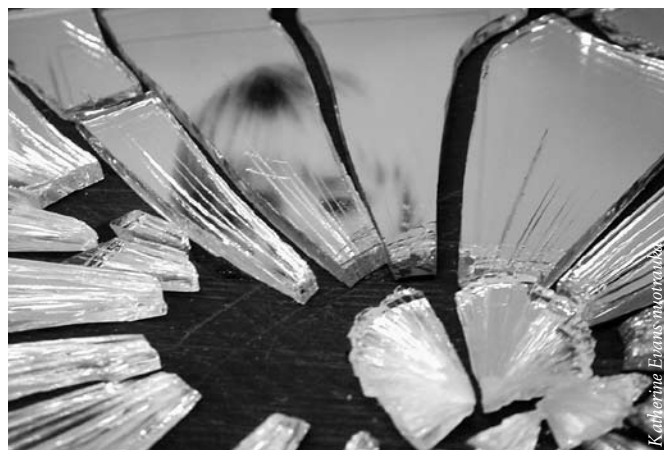
- Kodėl jo neišgelbėjote?
- Ten buvo ginkluoti sargybiniai, – atsako anūkas.
- Kiek jų buvo? – klausia senelis.
- Gal dešimt.
- O jūsų?
- Keli tūkstančiai.
- Tai kodėl jūs jo neišgelbėjote?..

Kai gerieji tyli, blogis auga. Ir auga iki tokio masto, kai jo jau neįmanoma suvaldyti. Istorija tai paliudija kruvinais komunizmo, fašizmo ir kitais pavyzdžiais. Kai aš nesudrausminu gatvę ar autobuse besikeikiančio vaiko, blogis auga. Paauglį drausminti bus jau sunkiau. O suaugusįjį – net pavojinga. Kiek mes leidome užaugti blogiui Lietuvoje? Bijau, kad labai daug. Lig šiol tikėjau, kad policija gina teisingumą. Bet kai ji ankstų rytą ateina išlaužti namų durų, išdaužti stiklų ir išnešti klykiančio vaiko, kuris daug kartų paliudijo, kad nenori niekur eiti iš tų namų, nežinau, ką ji gina ir kam tarnauja...

Man teko iš arti stebėti Garliavos Klonio gatvės įvykius, daug valandų praleisti tuose namuose, bendrauti su Deimante. Tai labai guvus vaikas. Kartą piešėm vienas kitą. Senelių ir tetos namuose ji tikrai buvo laiminga. Stebėjau ją daugybę kartų linksmai žaidžiančią su vaikais kieme, šokinėjančią „klases“, žaidžiančią gaudynių ir mačiau jos tikrą nenorą išeiti iš tų namų. Kartą, kai buvo atvažiavusi jos mama, mergaitė po kurio laiko atėjo pas tetą ir senelius ir sako: „Man jau atsibodo.“

Kai pirmąjį kartą, kovo 23-ąją, buvo bandoma jėga paimti mergaitę, daug kas pašiurpo. Tai nežmoniška! Gerai, kad kameros užfiksavo mergaitės klyksmą ir nemeilius žodžius motinai. Antrą kartą imant vaiką buvo pasirūpinta tai atlikti be liudininkų. Buvau tuose namuose nelemtąjį gegužės 17-osios rytą. Įsiveržus į vidų pirmiausia buvo užsuktos kameros, pašalinti liudininkai ir, užlaužus ran-

kas teisėtai globėjai Neringai, išneštas klykiantis vaikas. Kodėl išneštas? Juk mergaitė galėjo ir pati išeiti. Ji pakankamai didelė. Bet jau iš anksto buvo ruošiamasi ją paimti prievarta. Ir iš anksto žinota, kad mergaitė neis draugiškai įsikibusi į biologinės motinos ranką. Vėliau parodyti keli iškarpyti vaizdai, kai mergaitė šukuoja plaukus, bet neturi geros koordinacijos ir mato aštuonias rankas...

Daugelis sako: mes nežinom visų detalių. Bet mes matom akivaizdų smurtą: mušamą vienuolę, grobiamą vaiką. Ką darysim? Prisėsime ir lauksim, kol televizija mums atskleis visas detales? O gal, kaip siūlė šakalas iš animacinio filmo, į šiaurę dumsim ir ten palauksim?

Krikščionis privalo stoti į gėrio ir tiesos pusę. Privalo! Ir krikščionis privalo vadovautis sąžine, kuri, būdama vienybėje su Dievo įsakymais, ir yra aukščiausias įstatymas. Net jei tu esi policininkas ar karys ir vykdydamas operaciją pamatai, jog tiesa yra priešinga gautam įsakymui, tu privalai nepaklusti įsakymui, kuris prieštarauja tavo sąžinei.

Į šią kovą už tiesą jau yra įsitraukę daug šviesių Bažnyčios žmonių: kun. Robertas Grigas, ses. Nijolė Sadū-

naitė, mons. Alfonsas Svarinskas, seserys vienuolės iš įvairių vienuolynų, net universitetų profesoriai, menininkai ir kiti žmonės prie tų namų visą gegužę meldėsi gegužinėse pamaldose.

Garliavoje tikrai buvo panaudota prievarta prieš vaiką. Brutali, žiauri prievarta. Mačiau ir liudiju. Nežinau, kaip policijai, vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigai ir kitoms valstybės institucijoms pavyks išplauti savo mundurą.

Kai apsupto namo kieme dar stovėjo ginkluoti policininkai, o mergaitė jau buvo išvežta, žmonės jiems sakė: „Vyrų, jūs šiandien turėjote šansą. Didelį šansą apginti tiesą, bet juo nepasinaudojot...“ Mes turbūt dar turėsime šansų apginti tiesą, užstoti skriaudžiamą žmogų. Nepraleiskim tų šansų. Jie nesikartoja.

„Ką padarėt vienam iš mažiausiųjų...“

Smurto nebuvo?

...Ankstyvas rytmetis. Saldžiausias įmygis vaikui. Bet nelemta juo mėgautis mergaitei, už kurią nuspręsta, kur ji gyvens likusį gyvenimą. Prie sodybos sustoja automobilis, keliantis siaubą namiškiams. Kurtinantis beldimas į duris ir...

Nuo ašarų žvilgančios akys išduoda, kaip iki šiol skaudina tolimos vaikystės prisiminimai: „Tik man dar leido batukais apsiauti, o ją išnešė basą“, – priduria Sibire gražiausius gyvenimo metus praleidusi moteris.

Stebėtinas panašumas! Valstybės vardu vykdomas smurtas prieš vaiką, patekusį į suaugusiųjų kovos zoną. Nei jos, nei artimųjų prašymai, įrodinėjimai nieko nereiškia. Nuosprendis ištartas, belieka įvykdyti. Kiekvienas, kuris užstos bejėgį, bus baudžiamas, nes trukdo nutarčiai įrodančiųjų savo „tiesą“ jėga.

Po to nesiliaujantys gražbyliavimai apie laimingiausią pasaulyje motinystę ir vaikystę, kuriais po truputį pradeda patikėti tie, kurie pavargę priešintis, pasiilgo ramios, gražios buities. Trokšti ramaus gyvenimo tampa taip savaime suprantama, kad nejučia užlieja pyktis ant tų, kurie išdrįsta drumsti šią ramybę tiesos ieškojimu, priminimais apie skriaudžiamą bejėgį. Tada ieškoma argumentų, sumenkinančių drąsulių ryžtą. O išsisukinėti, žeminti, tyčiotis ir menkinti mes mokame – tai neatskiriama smurto, kurio tiek patyrėme ir tebeatiriname, dalis.

Ar taip nieko ir neišmokom nuo 1941-ųjų? Ar smurtas, kuriame užaugome, ir liks neatskiriama mūsų gyvenimo dalimi? Tikiu, kad NE.

Ir pirmiausia, mes vis dar turime teisę klausiti. Kaip siūlyti globoti vaikus kitiems žmonėms, kai su teisėta globėja nesiskaitoma, motyvuojant Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijos vienu punktu iš 54: vaikas turi teisę augti pas mamą, ignoruojant visus kitus punktus ir faktą, kad mama pati atsisakė mažamečio vaiko? Po to vėl jo užsimanė? Deja, 4100 vaikų Lietuvoje neauga su mamomis, nors daugumai jų niekada nebuvo pareikšti įtarimai bau-

džiamosiose bylose. Šie vaikai auga vaikų namuose, neigiamai veikiančiuose jų raidą. Ir tai specialistams nekelia abejonių. Vaikai paliekami vaiknamuose, nesudarant jiems normalių sąlygų bendrauti su mamomis. O šis vaikas prievarta ir prieš savo norą plėšiamas iš įprastos jam aplinkos.

Kodėl žmogaus teisių aktyvistai taip griežtai reikalauja ratifikuoti konvencijas, siūlančias leisti keisti lytį, bet jų visai neįveda JT Vaiko teisių konvencijos punktai dėl vaiko dalyvavimo priimant jo gyvenimą liečiančius sprendimus? Konvencija lieka tik neveikiantis popierėlis...

O kokį puikų turėtume rezultatą, jei tokie dideli mokesčių mokėtojų pinigai (mamai skirti šioje byloje) būtų metami pagelbėti vaikams kitose šeimose! Skyrus tuos kelis milijonus socialinės rizikos šeimose augančių vaikų problemoms spręsti, dauguma jų niekada nepatektų į vaikų namus. Bet kažkodėl visas dėmesys TIK šiai vienai nederbančiai, labai abejotinos reputacijos moteriškei. Taigi, jei buvom tokie ryžtingi šiuo atveju, parodykim aktyvumą ir kitais atvejais.

17000 teismo sprendimų, kai motinai sunku, nes ji neturi iš ko maitinti vaiko, o tėvas nevykdo teismo sprendimo, ne-

jaudina nei Teisingumo ministerijos, nei Vaiko teisių apsaugos kontrolierės. Jie tyli ir nesisiloja, kad griaujami valstybės pagrindai. Kodėl Teisingumo ministerijoje nekeliamos išsiskyrusių šeimų teismų sprendimų nevykdymo problemos? Kam reikalinga Vaiko teisių apsaugos kontrolierė, kuri negina prievartaujamo vaiko, bet pati siūlo nesiskaityti su priemonėmis „vykdant teismo sprendimą“?

Kodėl leidžiamas *prievartinis* sprendimo vykdymas, nors net civilinėse piniginių išieškojimo bylose tokia prievarta uždrausta? Ar vaikas ne toks vertingas, kaip automobilis ar namas? Dėl ko ir kas leidžia naudoti prievartą prieš vaiką? (Miego sutrikdymas yra fizinio smurto išraiška, prievartos naudojimas prieš vaikui brangius asmenis jo akivaizdoje yra psichologinis smurtas!)

Kas gali pateisinti leidimą griauti globėjos namus? Nepaisant tendencijos, jos globa nebuvo panaikinta net ir tuo metu, kai vyko prievartinis vaiko paėmimas. Koks niekingas šiame kontekste raginimas priimti teisinius aktus, draudžiančius drausminti vaikus, kišantis į privačius šeimos reikalus.

Kiekviena sunki situacija ir krizė padeda suprasti, kad toliau gyventi taip, kaip ligi šiol, neįmanoma. Manau, atėjo laikas išmokyti kitokio bendravimo, kitokio pasaulio matymo nei tas, kurį mums primetė okupantai 1941 metais. Smurto pradėdame atsikratyti tuomet, kai suprantame, kad tam, kuris yra šalia mūsų, skauda, ir tuomet, kai išdrįstame jį ginti ir jam padėti.

Ramunė BUTKEVIČIŪTĖ

Pal. Jurgio Matulaičio gyvenimas: KUNIGAS VISIEMS

Noriu būti TĖVU ir GANYTOJU

Ses. Viktorija PLEČKAITYTĖ MVS

Autoritetas ir galia. Klusnumas ir nusižeminimas. O vis dėlto pradėti norisi visai kitaip. Paprasčiausiai – žodžiais tarnystė ir tarnauti. Kun. Januszas Kumala MIC neseniai Marijampolėje vykusioje tarptautinėje marijonų talkininkų konferencijoje savo pranešimu tiesiog sustabdė prie šios sąvokos. Kalbėjo jis maždaug taip: „Šių dienų pasaulis nesupranta tarnystės dvasingumo, kuris yra esminis buvimo Bažnyčioje būdas. Deja, tiesa yra ta, kad ir pačioje Bažnyčioje nusiteikimas tarnauti vis mažiau populiarus. Bažnyčia yra veikiamą pasaulio, kuriame tarnauti yra žeminantis ar gėdingas dalykas. Neretai ir Bažnyčioje karjera suprantama kaip didesnės galios, o ne didesnės galimybės tarnauti kitiems igijimas. Tikėjimas nesuinteresuotos pagalbos teikimu nyksta, vis labiau gojiamas įsitikinimo, kad, jei darai ką nors dėl kitų, būtinai turi gauti už tai atlyginimą ar bent jau nepatirti nuostolio. Atrodo, modernus žmogus, net ir Bažnyčios žmogus, krikščionis, tiki, jog kiti yra dėl jo, bet jis pats nėra dėl kitų. Bet ne to mus moko Kristus, sakdamas: „Žmogaus Sūnus irgi atėjo ne kad jam tarnautų, bet pats tarnauti“ (Mt 20, 28). Šiame kontekste lenkiame galvą tiems, kurie pasipriešino tokioms nuostatom, nuoširdžiai atsiduodami tarnystei. Tai jų dėka negatyvūs pavyzdžiai ar įtakos negali užgožti tarnaujančios Bažnyčios grožio.“

O dabar jau galima ir apie autoritetą bei klusnumą – pagal pal. Jurgį Matulaitį, kuris, anot pal. Jono Pauliaus II, „labiausiai yra šviesus pavyzdys vyskupo, tapusio „visiems viskuo“, giliai įsisąmoninusio savąjį ganytojo pašaukimą, visiškai atsidavusio Evangelijos skelbimui ir pastangoms vesti sielas į šventumą“ (Beatifikacijos šv. Mišių pamokslas, 1987 06 28).

Tekstas, nuostabiai atskleidžiantis pal. Jurgio – ganytojo – dvasingumą, yra jo ingreso į Vilniaus katedrą pamokslas. Jo esmė – savęs, kaip Kristaus tarno, visiškai besiremiančio Jo galia ir autoritetu, suvokimas:

Matyti laukėte: kas bus naujas ganytojas? Taigi štai ko galite laukti ir

reikalauti iš manęs: „Tokį pasitikėjimą Dievu mes turime per Kristų, ne kad mes būtumėm savaime tinkami ką nors manyti lyg iš savęs, bet mūsų tinkamumas yra iš Dievo“ (2 Kor 3, 5–6).

Nuostabiame savo paprastumu ir aiškumu ingreso pamoksle palaimintasis išvardija ir tas savybes, kuriomis turėtų pasižymėti tikras ganytojas pagal Dievo širdį ir, tartum iškilmingą pažadą duodamas, nurodo, jog būtent to jo ganomieji gali iš jo tikėtis ir reikalauti:

Rūpinsiusi būti savo avelių pas Dievą tarpininkas ir užtarytojas <...>. Būsiu visų mokytojas <...>, skelbsiu jums Dievo žodį <...>. Teiksiu Dievo malones (šv. Sakramentus) <...>. Rūpinsiuos būti tėvu ir bičiuliu <...> mažiems vaikeliams, <...> neturtėliams ir nelaimingiesiems. Guosiu pavargėlius; raginsiu turtingus, kad dalytųsi <...>. Neatstumsiu nuo savęs nei vieno. <...> Noriu būti atlaidus piktiems, parama silpniems, užuovėja geriems.

Vilniuje per kelerius metus šešis kartus keitėsi valdžia. Pal. Jurgis tokiomis aplinkybėmis, kai kiekviena valdžia stengėsi pasinaudoti jo kaip vyskupo autoritetu saviems

tikslams, nuo pradžios iki galo liko ištikimas šiam savo paties nubrėžtam ganytojo paveikslui:

Būdamas kunigas ir vyskupas, aš tegaliu tik meilę, broliškumą ir vienybę žmonėms skelbti ir žmones turėti taikinti (Užrašai, 1918 12 09–11). Aš laikysiuos Kristaus vėliavos ir žiūrėsiu bažnytinio darbo (Užrašai, 1919 04 25).

Nepaisydamas politinių suiručijų, jam skirtų kaltinimų ir šmeižtų, troško būti tėvu ir ganytoju ir juo buvo. Kun. Janas Sobczykas aprašo vizitaciją kraštuose, nemačiusiuose vyskupo pusę šimtmečio: „Stebėjau si tuomet daugybę Ganytojo darbų: sakė pamokslus penkis kartus per dieną, teikė Sutvirtinimo sakramentą šimtams ir tūkstančiams, celebravo iškilmingas pamaldas, paskui sprendavo įvairius reikalus ir nesusipratimus <...>. Reikėjo neilstančios energijos ir sveikatos,

Būti dėl kitų – tai kryptis, kurią pal. Jurgis nurodė marijonams ir kuria visų pirma pats gyveno.

kad galėtum tokį darbą dirbti daugelį savaičių. Tai buvo man akivaizdus ganytojiško uolumo pavyzdys“ (*Pal. Jurgio Matulaičio dvasios sklaida*, p. 283).

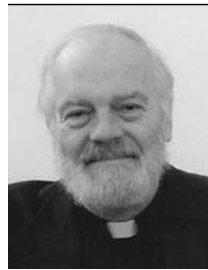
Pats degdamas ganytojo uolumu, pal. Jurgis skaudžiai kentėjo, matydamas šį dvasios trūkumą turint kitus pašauktuosius ganytojo tarnystei. Todėl ne viena proga tikrai tėviška, mylinčia širdimi įspėdavo kunigus: *Kunigas privalo visiems būt lygiai tėvas, ganytojas* (*Užrašai*, 1919 01 05). Matydamas, kad seminaristai, o neretai ir patys kunigai nebedrįsta pripažinti tikrosios savo tautybės, tartum pritrūkęs kantrybės vis to paties prašyti, griežtai prabyla: *Sakiau visiems: būk, Tamista, galų gale kuo nori; tik turėk kunigo apaštalo širdį ir patekęs į parapiją tikrai atsidėjęs tarnauk žmonėms* (*Užrašai*, 1919 03 22).

Taigi, tasai esminis žodis – *tarnauk*. Tas pats marijonas teologas kun. Janusz Kumała, svarstydamas pal. Jurgio savai vienuolijai parinktą šūkį *Pro Christo et Ecclesia* („Kristui ir Bažnyčiai“) atkreipė dėmesį į tą mažutį žodelį *pro*. Būti dėl kitų – tai kryptis, kurią pal. Jurgis nurodė marijonams ir kuria visų pirma pats gyveno. Į ją telpa visa: vadovo autoritetas ir pavaldinio klusnumas, ganytojo tėvystė ir tarno nuolankumas. Todėl ir savo kunigiškosios tarnystės esmę pal. Jurgis apibrėžia gana paprastai:

*Kunigas būdamas visuomet saugojasi, kad kam nors nepakenktiau, priešingai, kiek tik galėdamas, stengiausi žmonėms tarnauti ir gera daryti. Vince malum in bono („Nugalėk bloga gerumu“; *Užrašai*, 1925 08 06).*

O dar paprasčiau nusako save kaip vyskupą, vadovą: *Noriu būti ne kuo kitu, kaip tik tėvu ir ganytoju, Kristaus sekėju* (*Ingreso pamokslas*, 1918 12 08). ■

KIEKVIENO BROLIS: Dom Luciano

Antanas SAULAITIS SJ

Trys šimtai Brazilijos vyskupų 2011-aisiais pasirašė dokumentą, pradedantį 2006 m. mirusio savo kolegos Luciano Mendeso de Almeidos SJ, kurį pažinojome maloniu titulu ir vardu – Dom Luciano, – beatifikacijos bylą. Taip Dievas davė, kad 1976–1988 m. būdamas milžiniško San Paulo miesto rytinės dalies pavyskupu savo srityje rūpinosi

lietuvių Šv. Juozapo ir Šv. Kazimiero parapijomis. Šiek tiek liūdna, kad norint skelbti šventuoju stengiamasi įtalpinti į nustatytus šventumo rėmus. Daug maloniau būtų šventojo įvaizdį papildyti ir pajvairinti nuostabaus žmogaus gyvenimo daugeliui dovana.

Maloniausias prisiminimas apie Dom Luciano – kai teko kartą *Volkswageno* autobusiuku pavežti iš vienos parapijos į kitą, nes vyskupo tvarkaraštyje nebuvo kitos progos pabendrauti. Po vieno kito sakinio bendrakeleivis užsnūdo. Bent pabuvome kartu, ir miegantysis, ir vairuotojas pasitikėdami Dievu.

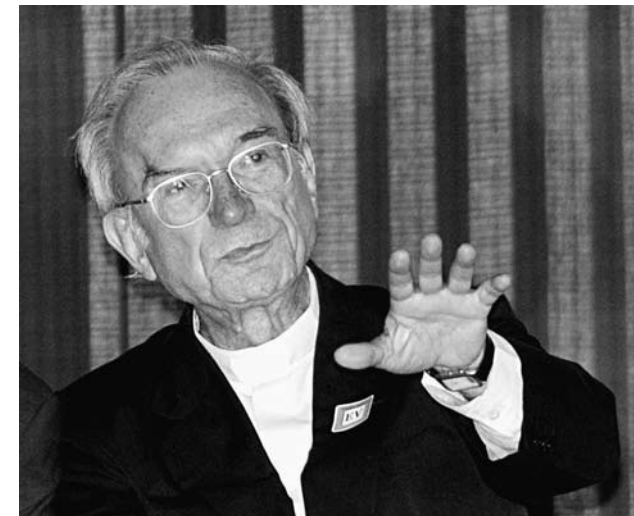
Jėzuito vyskupo įsimintiniausias veiklos bruožas – kasdien porą valandų lankyti ligoninėse ligonius. Savo pamokymuose bei pamoksluose visuomet išryškindavo iš Jėzaus Kristaus kylantį solidarumą su vargstančiais. Visai nesistebėjo, kai vienas kunigas kartą sekmadienį po ilgesnio seminaro liko be Mišių, nes užtiko tikroje bėdoje esančią varguolių motiną ir visą popietę skyrė moteriai padėti: „Mano Mišios buvo tame kaimelyje“, – pasakė. Pats Dom Luciano pasakojo apie savo mirštantį tėvą, dešimtmečiais nešusį buvusio bendradarbio paliktą nuoskaudą. Jam rūpėjo, kad prieš mirtį tėvas skriaudėjui atleistų: „Tėvai, ar atleidai savo buvusiam draugui?“ O jis tepajėgė jautriai atsakyti: „Tavo tėvas kalba *Tėve mūsų* maldą.“

Nuo 1965-ųjų Filosofijos fakultete (jo dekanas buvo latvis Stanislavas Ladusanas SJ) dėstė jėzuitams ir pasauliečiams. Jėzuitai fakultetą iškėlė į kitą valstiją. Mainais San Paulo arkivyskupas iš jėzuitų išreikalavo, kad nors atiduotų į vyskopus savo narį. Tai buvo didelių perversmų metai, kai Brazilijos kairiuojančią valdžią nuvertė kariškiai ir kieta ranka valdė beveik du dešimtmečius. Dėstydamas, pamokslaudamas ir vyskupijos milijoninę dalį ganydamas, drąsiai kovojo už žmogaus teises, demokratiją bei santarvę valstybėje ir Bažnyčioje.

Ir mažas, ir didelis drįso laisvai kreiptis į Dom Luciano. Šis dažnai kartodavo posakį: *Deus é bom* („Dievas yra geras“), pats mokėjo ir kitus mokė maloningai žvelgti į žmones. Atrasdavo kalbą su kiek-

vienu ligoniu ir slaugančiuoju, nevengdamas skaudžių ir sudėtingų atvejų. Čia jautėsi kaip žuvis vandenyje, buvo solidarus su vargstančiais, skriaudžiamais, esančiais visuomenės pakraščiuose. Viena iš dviejų pagrindinių jo biografijų kaip tik pavadinta „Kiekvieno brolis“. Dom Luciano savimi perteikė Jėzaus Kristaus kančios, vieningos su kenčiančiu žmogumi ir vargstančia žmonija, įvaizdį ir tikrovę. Jis mokė „apkabinti gyvenimą tokį, koks jis yra“, serginti širdyje veiklią Prisikėlimo viltį.

Šventojo Rašto žinovams gerai pažįstamas pranašų likimas. Dvylika metų vyskupas glaudžiai dirbo su pranciškonių San Paulo arkivyskupu Evaristo Arnsu, sutarda-

mas dėl žmogaus teisių, demokratijos valstybėje, mažų krikščioniškų bendruomenių būrimo, pasauliečių atsakomybės Bažnyčioje. 1988-aisiais buvo paskirtas arkivyskupu ir išsiųstas į istorinį Marianos miestelį, iš kurio skristi, keliauti sudėtinga, o labai reikėjo (jo bičiuliai tai vadino tremtimi). 1979–1987 m. buvo Brazilijos vyskupų konferencijos generaliniu sekretoriumi, 1987–1994 m. dvi kadencijas – pirmininku, 1995–1998 m. – Lotynų Amerikos vyskupų konferencijos vicepirmininku. Kaip visoje Bažnyčioje, taip ir Brazilijoje bei Lotynų Amerikoje esama kairiųjų ir dešiniųjų pažiūrų asmenų, tradicionalistų ir modernistų, labiau klerikalių ir labiau atvirų pasauliui, atsargių, nuosaikių ir drąsių. Brazilijos vyskupų pasirašytas beatifikacijos bylą pradedantis dokumentas reikėtų, kad šis ganytojas sugebėjo su visokiais ir kiekvienu bendradarbiauti, sutarti. Žinoma, braziliška, nuo amžių krikščioniška tradicija yra draugiškai išsiskirti kad ir po aštrių nesutarimų, nenešioti priekaištų ar skaudulių iki gyvos galvos ar net ilgiau.

Visi kalbėjo, kad šis vyskupas mažai miega, nes anksti rytą jau būdavo gatvėse, bendraudavo su gatvės vaikais, kurie, kaip ir kiti vargdieniai, visada žinojo, kur jį surasti. Įsteigė beglobiams ar mažai prižiūrimiems vaikams globos tinklus. Ir visus mokė, jog krikščioniška yra dalytis ir atleisti. Dalytis, sakydavo, duona ir savimi. Atleisti *evangeliskai*, pagal Evangeliją. Pamokydavo tuo pačiu posakiu, kuriuo mename pal. Jurgį Matulaitį, – „blogi nu-

galėk gerumu“. Jo brolis sakė, kad bendraudamas Dom Luciano tarsi susitapatindavo su tuo žmogumi. Vyskupas labai tikėjo evangelizacija, kylančia iš vargdienių, galima sakyti, „iš apačios“. Jo kartos vyskupai tvirtai laikėsi Vatikano II Susirinkimo mokymo, veržėsi įgyvendinti solidarumą su vargstančiais. Ne veltui žmonės jį vadindavo „vargšų tėvu“. Jo akiratyje buvo darbininkai, čia buviai indėnai, moterys, juodieji, bežemiai ir žemės reikalai, kova prieš smurtą.

Veiklius visuomenininkus paveikdavo santūri vyskupo kalba ir radikali jo veikla, kaip pats savo stilių apibūdindavo. Pasauliečiai ir dvasininkai sakydavo, kad Dom

Luciano autoritetas pagrįstas tarnavimu ir kuklumu – toks autoritetas galioja ir yra gerbiamas, kai tarnaujama ypač užmirštiesiems. Šią tarnystę gerbė ir į pasitarimus susirinkdavę vyskupai. Bažnyčioje ir plačiau gerai žinomi Lotynų Amerikos vyskupų susitikimai Medeljine (1968) ir Puebloje (1979). Nemaža įtampa tarp vietos vyskupų ir Romos jautėsi Santo Domingo pasitarimuose (1992). Pietiečiai vyskupai nebuvo linkę priimti iš Europos ateinančių išankstinių sprendimų. Stebėtojai sako, kad Dom Luciano įkalbino vyskopus tęsti dialogą visuotinės ir savų Bažnyčių labui, siekti to, kiek sąlygos leidžia.

Mažesniame ratelyje bendravome kokį pusmetį, protarpiais susitikdami gal 15 metų, kad ir taip kukliai bei gyvenimiškai, kaip minėtame *Volkswagen*e. Linksmi sveikindavosi, dėmesingai išklausydavo, pagarbiai atjausdavo, sąmojingai priimdavo sudėtingus klausimus, iš klausimo išvesdavo gilią gyvenimiško tikėjimo mintį, siūlydamas žingsnelį pirmyn. Aišku, Dievo apdovanotas ir jautrus Šventajai Dvasiai, išaukęs veikloje šeimoje, jėzuitų gimnazijose, nuo 1947 m. Jėzaus Draugijoje, studijavęs Romoje. Akylus protas, aukštieji mokslai tarnavo tam, kam kunigas, dėstytojas, vyskupas ir arkivyskupas skyrė savo dienas ir naktis. ■

Vyskupas pagal apaštalą Paulių: turi būti vieną kartą vedęs!?

Kun. Danielius DIKEVIČIUS

Naujajame Testamente yra minimos įvairios bažnytinės pareigybės: „Esama skirtingų tarnysčių <...>. Antai vienam Dvasia suteikia išminties žodį, kitam ta pati Dvasia – pažinimą, kitam – tikėjimą toje pačioje Dvasioje, kitam – gydymo dovaną toje vienoje Dvasioje, kitam – stebuklingus darbus, kitam – pranašavimą, kitam – dvasių atpažinimą, kitam – įvairių kalbų dovaną, kitam – kalbų aiškinimą“ (1 Kor 12, 5. 8–10); „Tai jis paskyrė vienus apaštalais, kitus pranašais, evangelistais, ganytojais ir mokytojais“ (Ef 4, 11).

Tačiau įtakingiausia ir žinomiausia vis dėlto yra vyskupo tarnystė: „Toks yra tikras žodis: jei kas siekia vyskupauti, trokšta gero darbo“ (1 Tim 3, 1). Šiai tarnystei gauti, be maldos ir rankų uždėjimo (žr. Apd 6, 6; 13, 3; 19, 6), šventraštyje yra keliama įvairių reikalavimų, ypač moralinio pobūdžio: „O vyskupas turi būti nepeiktinas: <...> blaivus, protingas, padorus, svetingas, gebąs mokyti, ne girtuoklis, ne kivirčius, bet švelnus, nemėgstantis vaidytis, negodus“ (1 Tim 3, 2–3); „Juk vyskupas, kaip Dievo reikalų prievaizdas, turi būti nepeiktinas: ne savavaliautojas, ne pikčiurna, ne girtuoklis, ne kivirčius, ne gobšuo, bet svetingas, trokštantis gero, santūrus, teisingas, šventas, susitvardęs“ (Tit 1, 7–8).

Bet tai dar ne viskas. Naujajame Testamente keliama dar viena sąlyga: „vyskupas turi būti <...> tik kartą vedęs <...> geras savo namų šeimininkas, turintis klusnius ir tikrai dorus vaikus“ (1 Tim 3, 2. 4); kitame laiške – „vienos žmonos vyras, turįs tikinčius vaikus, kurie nekaltinami palaidu gyvenimu ar neklusnumu“ (Tit 1, 6). Laikei bėgant, pradedant daugmaž nuo IV amžiaus, šio reikalavimo „reitingas“ pradėjo smarkiai kristi, kol galų gale netgi tapo viena pagrindinių kliūčių tapti vyskupu, o celibatas – būtina sąlyga (lot. „sine qua non“) Vakarų Bažnyčios dvasininkui. Ar tai gerai, ar blogai – ne mums spręsti. Mes panagrinėkime kitką, būtent – šio reikalavimo teleologiją, t. y. jo tikslumą.

Arkivyskupas Egbertas iš Tryro. Egberto psalmyno miniatiūra, apie 978 m.

Kodėl gi apaštalas Paulius, kuris taip aukštai vertino celibatinį gyvenimą (plg. 1 Kor 7, 1–40), vis dėlto priemygtinai reikalavo (plg. Tit 1, 5), kad pirmųjų krikščionių bendrijų vyresnieji būtų vedę, t. y. turėtų žmoną ir vaikų? Atsakymą randame viename iš dviejų vyskupo apibūdinimų: „Jei kas nesugeba šeimininkauti savo namuose, kaipgi jis vadovaus Dievo Bažnyčiai?“ (1 Tim 3, 5; t. p. plg. Tit 1, 6). Taigi šv. Pauliaus logika paprasta ir evangeliška: „Kas ištikimas mažmožiuose, tas ištikimas ir didžiuose dalykuose, o kas nesąžiningas mažmožiuose, tas nesąžiningas ir dideliuose dalykuose“ (Lk 16, 10).

Tačiau šiame *vienos žmonos vyro* reikalavime galėtume įžvelgti dar vieną mintį. Šv. Paulius, rašydamas, kad vyskupas turėtų būti vieną kartą vedęs, greičiausiai daro aluziją į Pradžios knygos tekstus, kuriuose skaitome: „Negera žmogui būti vienam. <...> Todėl vyras palieka savo tėvą ir motiną, glaudžiasi prie savo žmonos, ir jie tampa vienu kūnu“ (Pr 2, 18b. 24). Kitaip tariant, mano galva, tautų apaštalas, reikalaudamas, kad būsimasis vyskupas būtų vedęs, galvoja ne tik apie praktiškumą, bet ir apie paklusnumą Dievo-Kūrėjo nustatytai tvarkai, kuri yra provedybinė ir prokreacinė. Tokiu atveju *vienos žmonos vyro* reikalavimas turi du lygmenis: kūniškąjį (arba praktinį) ir dvasinį (arba teologinį). Pirmajam įgyvendinti reikia faktinių vedybų, o antrajam – nebūti-

na. Nuo kūniškojo lygmens reikalavimo katalikų vyskupai yra laisvi, nes jis yra žmogiškojo pobūdžio. Bet nuo dvasinio – nelaisvi, nes šis lygmuo yra dieviškas.

Kitaip tariant, dvasinis *vedusio vyskupo* reikalavimas Naujajame Testamente galioja kiekvienam vyrui, norinčiam tapti vyskupu. Tiksliai tas gali būti tikras Bažnyčios *episkopos* – sargas, prižiūrėtojas, kuris pirmiausia pats yra heteroseksualus, pripažįstantis ir ginantis Dievo sukurtą ir palaimintą žmogiškąją prigimtį bei tvarką.

Tarnauti tarnaujančiam

Šventasis Raštas šeimoms

Tarp jų kilo ginčas, kuris iš jų galėtų būti laikomas didžiausiu. Bet Jėzus jiems pasakė: „Pagonių tautų karaliai engia jas ir jų valdovai liepia vadinti save geradariais. Jūs taip nedarykite. Kas vyriausias tarp jūsų, tebūnie tarsi mažiausias, o viršininkas tebūnie lyg tarnas. Katras yra vyresnis – kuris sėdi už stalo ar kuris jam patarnauja? Argi ne tas, kuris sėdi?! O aš tarp jūsų esu kaip tas, kuris patarnauja“ (Lk 22, 24–27).

Autoritetas yra vertybė. Svarbu suprasti, kaip ir kuriam tikslui jis įgyjamas. O kaipgi galima pelnyti autoritetą? Pagrindiniai būdai: kaupiant patirtį ar žinias, suteikiant įgaliojimus, įgyjant galios. Autoritetu galima tapti kurioje nors srityje įgijus daugiau patirties. Juo pripažįstami tie, kurie yra vyresni amžiumi, labiau patyrę dėl jau atliktų užduočių ir sėkmingai atlaikę sunkesnius išbandymus kokioje nors gyvenimo srityje. Tokiems autoritetams teikiama garbės titulai, į juos pagarbiai kreipiamasi ar pasitelkiamos kitos pagarbaus elgesio formos.

Dar vienas būdas, kaip įgyti autoritetą, yra žinios. Tai gali būti įvairių pažinimo sričių – humanitarinių ar gamtos mokslų, teologijos, amatų, technologijų ir kitų žmogiškosios veiklos bei kūrybos sferų žinios, sukaupiamos protine veikla.

Autoriteto kaip galios įgijimo gali siekti asmuo ar asmenų grupė arba šis autoritetas gali atitekti kaip tam tikras teisėtas įgaliojimas. Aišku, galios ir autoriteto tema neatšiejama nuo didelių prieštaravimų ir įvairiausių apraiškų. Juk kaip tik autoriteto labiausiai siekiama norint parodyti galią ir įgyti valdžią. Per visą išganyto, Dievo tautos, Dievo žodžio istoriją tęsiasi dilema: paklusti ar nepaklusti? Filosofinis *būti ar nebūti* tampa religiniu *paklusti ar maištauti*, o praktiškai abu reiškia *viešpatauti ar tarnauti*.

Net ir kalbant apie teisėtai įgytą autoritetą, neįmanoma teisingai suvokti, kokia yra jo vertė, kiek galima jam paklusti, jei nežiūrime, kam jis skirtas, ir neatsakyta į klausimą: „O kam jis tarnauja, kas yra *pono viešpats*“? Pats sau tarnaujantis „autoritetas“ iš paklūstančiojo atima perspektyvą, įkalina, apriboja ar net sužlugdo kito žmogaus asmenybę. Padėtis nepasikeičia, net jei ir pasitelkiamos labai kilnios gražbylostės ir įmantrios įtaigos. Kaskart, kai ponas, faraonas, karalius, direktorius, vyras ar žmona, ar bet kas kitas bando susitapatinti su VIEŠPAČIU, tvoksteli liuciferizmu ir kuriama pragaro tvaiku – žiauriausiomis jo apraiškomis asmens ir visuomenės gyvenime.

Būtų idealu, jei pagal tokią paprastą loginę struktūrą rikiuotųsi vertybės žmogaus gyvenime. Tačiau jau nuo pirmųjų žmonių bendruomenės dienų rojuje atsiranda maištautojas ir, sukeldamas abejonę bei maištą, klusnumą paverčia neklusnumu. Pasipriešinimas, neklusnumas ky-

la iš paties šėtono, pasiekia mūsų laikus, įgauna reklamos formą ir tampa net papročių norma. Pirmiausia paneigiama autoriteto vertė, apimtis, suvokiama tik galima jo prievarta. Su ja pradeda-

ma besąlygiškai kovoti... dėl pačios kovos. Taip suskyla šeimos ir visuomenės vienybė, prasideda nenutrūkstantys ginčai, prieštaravimai, patyčios.

Kilniausia autoriteto apraiška – pasiaukojama tarnystė. Tikras autoritetas – tarnaujantis Dievui ir Bažnyčiai – buvo pal. Jurgis Matulaitis. Šiuo autoritetu siekta dalytis meile. Lietuvos vyskupų laiške tikintiesiems šių Palaimintojo metų proga rašoma: „Palaimintojo Jurgio Matulaičio raginimas nugalėti blogį gerumu mus kviečia būti aktyviais žmonėmis. Gerai žinomi jo žodžiai: 'Duok, kad sudegčiau kaip ta žvakė ant altoriaus nuo darbo kaitros ir meilės ugnies dėl Tavęs ir Tavo Bažnyčios' (Užrašai, 1913 04 05).

<...> Dalijimasis meile visada bus reikalingas: net ir teisingoje visuomenėje, teisingoje valstybinėje santvarkoje. Tą labai aiškiai pabrėžė popiežius Benediktas XVI enciklikoje *Deus caritas est*. <...> Kristaus Dvasios sužadinta meilė ne tik teikia žmonėms materialią pagalbą, bet ir stiprina bei gaivina sielą, o to dažnai reikia labiau negu materialios paramos, nes žmogus gyvas 'ne viena duona' (Mt 4, 4; plg. Ist 8, 3) (plg. *Deus caritas est*, 28).

<...> Nesileiskime blogio nugalimi, nepasiduokime nevilčiai ir abejingumui, bet nugalėkime blogį gerumu, kurį Viešpats, nors ir kaip mažą grūdėlį, tikrai yra pasėjęs kiekviename iš mūsų.“

Kun. Kęstutis K. BRILIUS MIC

Gydantis ir laisvinantis KLUSNUMAS

Vytauto Sadausko SJ nuotrauka

Vytautė MACIUKAITĖ

Neretai žmonėms iškyla klausimas, – kuo skiriasi kai kurie katalikiški judėjimai nuo nekatalikiškų? Pvz., charizmininkai nuo laisvųjų krikščionių, sekmininkų, nors išoriškai atrodantys labai panašiai. Kokie tad bruožai lemia vieno ar kito judėjimo katalikiškumą arba nekatalikiškumą? Be to, kodėl pačioje Katalikų Bažnyčioje galima aptikti judėjimų, kurie tarpusavyje labai skiriasi? Tikriausiai vertėtų atkreipti dėmesį į du dalykus: pirma, katalikiškas, atitinkantis katalikų Bažnyčios mokymą, turi būti judėjimo turinys; taip pat svarbus yra jo kilmės, susiformavimo būdas. Protestantiški judėjimai atsiranda tiesiog atskylant nuo kitų religinių bendruomenių, o katalikiški – gavus atsakingų autoritetų patvirtinimą. Pastarieji ir išlieka Bažnyčios dalimi. Tokiu atveju tampa svarbios dvi sąvokos – autoritetas ir klusnumas.

Katalikybės bruožai

Autoriteto ir klusnumo sąvokos Katalikų Bažnyčiai labai būdingos, o drauge ir labai problemiškos (beje, jos egzistuoja ne tik pas katalikus, bet ir kitose religijose bei krikščioniškose konfesijose; čia norima suprasti, kaip jas suvokia katalikai). Panagrinėkime kodėl.

Viena iš esminių mūsų Bažnyčios žymių – vienybė, kurios regimas garantas šioje žemėje yra popiežiaus asmuo. Šventasis Tėvas yra autoritetas, nežiūrint jo asmeninių savybių, kurios gali būti daugiau ar mažiau priimtinos ar nepriimtinos pavieniams tikintiesiems. Katalikų Bažnyčia yra paremta hierarchine struktūra, savo ruožtu pagrįsta klusnumu aukštesniems autoritetams: vyskupai paklūsta popiežiui, kunigai – vyskupams, pasauliečiai – kunigams.

Autoriteto esmė ir jo nauda

Tik ar viskas taip paprastai ir mechaniškai funkcionuoja, kaip iš pirmo žvilgsnio atrodytų? Autoriteto sąvoka yra kilusi iš lotynų kalbos žodžio *autoritas*, o šis – iš *augere* (augti). Šviesios atminties profesorius kun. Jonas Juraitis savo studentams

mėgdavo pateikti labai paprastą palyginimą: ant lentos jis piešdavo gležną augalėlį, o virš jo – stiklinį gaubtą, kuris būtų tarsi šiltnamio, saugantis augalą nuo neigiamo išorės poveikio, kol šis sustiprės. Taigi gaubtas padeda augalui augti. Šia prasme gali būti suprantamas ir autoritetas Bažnyčioje.

Bažnyčioje autoritetas remiasi ne valdžia, o tarnavimu. Juk ir popiežiai Viduramžiais save vadino *servus servorum Dei* („Dievo tarnų tarnas“).

Bet tarnavimas neišskiria ir kitų autoriteto funkcijų, tokių kaip mokymas, drausminimas, kai reikia, – ir pabarimas. Kad tai suprastume, įsivaizduokime šeimos tėvą, kuris nebūtų tikras tėvas, jei nenustatytų savo vaikams ribų. Ne tas yra mylintis tėvas, kuris vien tik lepina savo vaikus ir viską leidžia jiems daryti. Juo labiau ne tas, kuris apskritai nedalyvauja savo vaikų gyvenime ir jam nerūpi jų sunkumai.

Žmogaus prigimtis

Žmogaus prigimčiai autoritetas yra būtinas, nes reikia, kad kažkas kreiptų asmens vystymąsi tam tikra linkme. Dar Antikos filosofas Aristotelis teisingai tvirtino, kad žmogaus prigimtis yra visiškai potenciali. Tai reiškia, kad ji yra gryna galimybė, kuri aktualizuojasi ir įgauna konkretumą tik kieno nors padedama. Žmogus netaps žmogumi, nuo gimimo užaugęs tarp žvėrių. Šiuolaikiniai mokslininkai antropologai tai liudija ir net yra suformulavę vieną svarbią, galima sakyti, antropologinę aksiomą: *natura via cultura* („Prigimtis reiškiasi/vystosi per kultūrą“, kurią čia galima suprasti kaip auklėjimą, – *aut. past.*).

Bažnyčioje autoritetas remiasi ne valdžia, o tarnavimu. Bet tarnavimas neišskiria ir kitų autoriteto funkcijų, tokių kaip mokymas, drausminimas, ir, kai reikia, pabarimas.

Betėvystės padariniai

Gyvename iškreipto šeimos suvokimo laikais, visuomenėje, kuri vis labiau darosi betėviška. Taip nutiko dėl praėjusio šimtmečio karų ir kitų neigiamų socialinių, kultūrinių veiksnių. Šis procesas tebesivysto ir dar labiau stiprėja mūsų dienomis dėl to, kad materialinės gerovės siekis arba dažnai tiesiog nepritekliaus atima beveik visą tėvų laiką bei jėgas, kurias būtų galima skirti savo šeimai ir vaikams. Dėl to atžalų beribės laisvės siekis, vedantis į sumaištį, nenorą ar net negebėjimą tapti kažkuo, gimdo troškimą pasilikti amžinoje potencijoje, t. y. pirmą kartą būsenoje, kai prieš akis atsiveria visa paletė neišnaudotų galimybių. Toks žmogus jaučiasi dievu, nors išties tėra savo paties poreikių ir baimės įsipareigoti vergas.

Kita vertus, šį žmogų labai greitai gali suvilioti netikri autoritetai, žadantys jam neribotą laisvę, šviesią ateitį, nors iš tikrųjų ją atimantys, nejučia išnaudojantys, sužeidžiantys ar netgi visiškai sužlugdantys jį patį. Galima būtų pateikti daug pavyzdžių iš istorijos, kai klusnumo ir autoriteto trūkumas padarė žmones ne laisvus, o labai nelaimingus. Pakaks paminėti tik kelis iš jų. Napoleonas yra prisipažinęs, kad savo pergalių ir pasisėkimų kupiname gyvenime nebuvo laimingas nė trijų dienų. Bavarijos karalius Liudvikas II, būdamas dar gana jaunas, susirgo sunkia psichine liga ne tik todėl, kad turėjo jai polinkį, bet ir dėl to, kad sąlygos jai išsivystyti buvo idealios – nebuvo žmogaus, kuris paprieštarautų jo nuomonei. Galiausiai, visiems gerai žinomas Hitlerio pavyzdys – šio tiroso gyvenimo būdas atvedė jį ne tik į susinaikinimą, bet ir siaubingą daugybės milijonų žmonių išžudymą.

Klusnumas – klausymasis – girdėjimas

Todėl Bažnyčia savo hierarchine struktūra, t. y. tėviškumu skuba į pagalbą nuolat augančiam žmogui. Kadangi žmogaus augimas ir brendimas trunka visą gyvenimą, apie ką kalba ir šiuolaikinė psichologija, autoriteto poreikis išlieka aktualus kiekvienam žmogui visais jo amžiaus tarpsniais. Šeima, tėvai suteikia savo atžaloms tik gyvenimo bei tikėjimo pradmenis ir šie turi būti toliau vystomi.

Tikėjimas auga klausantis. O *klusnumo* sąvoka yra susijusi su *klausymu* ne tik lietuvių, bet ir kitose kalbose. Norint išgirsti Dievą, kalbantį mums, pirmiau turime išmokyti išgirsti jį kalbantį per konkrečius jo įgaliotus asmenis. Dievas tapo žmogumi, jis pastatė savo Bažnyčią ant konkretaus žmogaus – apaštalo Petro, kuriam buvo klusnūs kiti apaštalai. Klusnumas autoritetui – tai pagalba mūsų kelyje ieškant Dievo ir jokių būdu – ne laisvės atėmimas, mūsų asmenybės sužlugdymas ar sulaužymas. Jokių būdu klusnumas nereiškia visiško nekonfliktiškumo arba abejonių, klausimų ir diskusijų nebuvimo. Vis dėlto įsiklausymas yra pirmesnis ir svarbesnis uždavinys, žino-

ma, atsižvelgiant į konkretaus žmogaus gyvenimo aplinkybes, statusą, įsipareigojimo laipsnį ir pan.

Be to, klusnumas nėra vienakryptis. Įsiklausyti privalo ne tik pavaldiniai, bet ir autoritetai, lygiai kaip ir Dievas ne vien įsakinėja žmogui ir iš jo ko nors reikalauja, bet jį visų pirma girdi. Ar popiežius būtų geras ganytojas, jei neįsiklausytų į dalinių Bažnyčių ganytojų, vyskupų, problemų? Ir kaip galėtų daliai Bažnyčiai vadovauti vyskupas, jei jis neišgirstų parapijų vadovų, kunigų nuomonės, patarimų, prašymų? Jei kunigai nebendrautų su savo parapijiečiais, nesitartų su tam tikrų sričių specialistais, kaip jie galėtų tikėtis žmonių pasitikėjimo ir palankumo?

Blogis gėryje ir gėris blogyje

Net jei pasitaiko atvejų, kai vienas ar kitas kunigas netinkamai panaudoja savo autoritetą, juo piktnaudžiauja ar suklysta, neverta jo tapatinti su visa Bažnyčia, kad ir kaip būtų skaudu. Privalome jam atleisti, keltis ir eiti pirmyn. Anksčiau ar vėliau Dievas išgydys mūsų žaizdas. Priežastis, kodėl mums sunku paklusti, visgi dažniausiai yra ne silpna

ar netgi bloga autoriteto valia, o mūsų pačių pažeista prigimtis. Arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ vienoje iš savo kalbų yra sakęs, kad klusnumas yra pati didžiausia auka kunigo gyvenime.

Betgi net ir tuomet, kai sunkumų kyla iš autoriteto silpnumo,

galima įžvelgti pozityvių aspektų. Pvz., šv. Tomas Akvinitis savo veikale „Apie blogį“ rašo, kad blogiui įmanoma egzistuoti tik gėryje. Blogis niekada nebūna savarankiškas reiškinys, nes yra gėrio trūkumas. Pvz., aklumas įmanomas tik todėl, kad egzistuoja akys. Joks sveikai mąstantis žmogus nereikalauja sunaikinti akių ir regėjimo tam, kad neliktų aklumo. Vis dėlto daug kas norėtų panaikinti Bažnyčią, autoritetą, klusnumą, celibatą, išpažintį ir t. t., ir pan., idant nebūtų galimybės suklysti. O juk būtent dėl to, kad tai yra geri dalykai, atsiranda galimybė juos blogai panaudoti. Panašiai kaip ir žodį „meilė“, kuri yra turbūt labiausiai pasaulyje išniekinta sąvoka. Kur nėra tikro gėrio, ten negali būti to gėrio iškrypimo. Naikindami gėrį, kuriame turi galimybę pasireikšti blogis, išties bėgame nuo kryžiaus, kuris yra išgelbėjimo ženklas.

Taigi, klusnumas autoritetui (ne tik tam, kuris man asmeniškai pasirodo priimtinas, bet ir tam, kuris man tiesiog duotas) išgydo ir išlaisvina mus iš mūsų vergavimo savo pačių vaizduotei, fantazijoms, projekcijoms; klusnumas padeda priimti realybę ir nuosavą istoriją tokią, kokia ji yra. Autoritetas riboja mus, varžo mūsų laisvę, bet tik jo dėka galime suvokti ir mus ribojančios tikrovės svarbą bei prasmę, įsileisti į savo gyvenimą *Kitą* – Dievą – ir jo dėka atrasti savo tikrąjį aš.

Kaip išugdyti lyderį?

Zita VASILIAUSKAITĖ

Kad ir kaip šiuolaikinis pasaulis atrodo susiskaldęs, susvetimėjęs ir persmelktas individualizmo, vis tiek kiekvienam žmogui būtini kiti žmonės, ypač labiau kompetentingi, stipresni, tvirtesni. Mums reikia autoritetų, lyderių. O jų šiandieniam gyvenime labai stokoja. Todėl logiška klausti – iš kurgi jie atsiranda?

Šiuolaikiniame gyvenime žodis „autoritetas“ vartojamas retai. Jei paklaustume gatvėje sutiktų žmonių, vargu, ar jie lengvai atsakytų, kas jiems gyvenime yra autoritetas. Šiandien pasaulį valdo ne tiek autoritetai, kiek lyderiai – tie, kurie veikia kitus, juos pritraukdami, nukreipdami. Gyvenimo patirtis rodo, kad visuomenei gyvuoti be lyderių, tai yra vedlių, neįmanoma. Todėl nesant tikrų lyderių, jų vietą užima dirbtiniai – „šiaudiniai“, vadinašios žvaigždės, arba tie, kurie yra politinės partijos sąrašo viršuje ir t. t. Šiandien mūsų visuomenė stokoja tikrų lyderių, o tai reiškia – ir tikrų autoritetų. Nė vienam žmogui nepakanka paties savęs, kad galėtų susigaudyti sparčiai besikeičiančioje aplinkoje arba sėkmingai spręsti iškilusias problemas. Todėl dažnai atrodo, kad nemažai žmonių savo gyvenime jaučiasi kaip laive be kapitono – nepatenkinti blaškosi gyvenimo bangose, o kur link kreipti savo laivą – nežino. Žmogui visada reikėjo ir toliau reikia tikrų autoritetų ir gyvenimo lyderių.

Žmogui visada reikėjo ir toliau reikia tikrų autoritetų ir gyvenimo lyderių.

Lyderio savybės

Lyderystės problema psichologijoje nėra nauja. Iš vienos pusės, niekada nestigo žmonių, trokštančių būti lyderiais. O ir šiandien psichologines paslaugas teikiančios įstaigos vilioja į brangiai kainuojančius mokymus, skirtus lyderystės įgūdžiams formuoti, lavinti.

Lyderis – tai žmogus, turintis tam tikrų psichologinių savybių. Nors atskirose kultūrose tam tikrais istoriniais laikotarpiais šių savybių „rinkinys“ gali kiek skirtis, tačiau kai kurios jų yra pastovios.

- **Novatoriškumas.** Idėjos, kurias skelbia lyderis, turi būti naujos (kartais jos tik pateikiamos kaip naujos), suteikiančios vilties, jog tik jomis vadovaujantis galima pasiekti norimų pokyčių ar tikslų gyvenime.
- **Aktyvumas.** JAV prezidento rinkimų metu atlikti tyrimai parodė, jog kandidatų populiarumas yra susijęs su jų aktyvumu. Juk žmonės apie kitus dažniausiai sprendžia pagal jų tikslus ir norą įveikti konkrečias

problemas, o ne pagal tai, ką jie yra padarę praėityje.

► **Atsakingumas.** Lyderis ne tik jaučiasi atsakingas už tai, kas vyksta jo veiklos srityje, bet ir sugeba tai parodyti kitiems. Jis atvirai ir garsiai prisi-

ima atsakomybę už savo tiek sėkmingus, tiek ir klaidingus sprendimus.

► **Ryžtingumas.** Tam, kad lyderio iniciatyvas kiti priimtų su entuziazmu, jis turi būti ryžtingas ir sugebėti pažadinti žmonių vaizduotę. Tai galima padaryti tik vienu būdu – įtaigiai kalbant ir pasakojant apie didžiulius planus ir perspektyvas.

► **Teisingumas.** Žmonės vertina tuos, kurie siekia teisingumo ir drąsiai kovoja dėl jo įgyvendinimo. Lyderis nesiteisina, ir tai tik sustiprina įspūdį, kad jis tikrai gali nugalėti, o tai labai patraukia žmones.

Be šių savybių, dažnai primenama, kad lyderis turi turėti organizacinių sugebėjimų, entuziazmo. Be to, privalo trykšti energija, pasitikėti savimi, būti optimistas ir turėti humoro jausmą bei oratorinių gebėjimų. Ir vis

dėlto turimas šių savybių „rinkinys“ konkrečiam žmogui dar negarantuoja, kad taps lyderiu. Dar reikia noro juo būti, o tai jau lyderio auklėjimo sritis.

Kur dingsta lyderiai?

Atrodytų, išugdyti lyderį paprasta – skiepykime vaikams čia paminėtas savybes ir lyderių užderės. Tačiau šioje srityje atlikti moksliniai tyrimai ir gyvenimo patirtis rodo, kad to nepakanka. Gebėjimas būti lyderiu pasireiškia jau ikimokyklinio amžiaus vaikams. Šiame amžiuje kai kurie berniukai ar mergaitės sugeba siekti asmeninių tikslų patraukdami, įtraukdami bendraamžius, kurie, beje, tam „lyderiukui“ noriai paklūsta. Tačiau ilgainiui tie jauni lyderiai kažkur prapuola. Mančiau, todėl, kad nebuvo toliau puoselėjamos prigimtinės lyderio savybės. Dažniausiai būna atvirkščiai – tokie vaikai suaugusiųjų suvokiami kaip neklaužados, todėl neretai dėl savo iniciatyvų baudžiami. Taip palaipsniui jie „išmuštruojami“ būti paklusniais, pasyviais gyvenimo stebėtojais, „nusodinti“ praranda ugnelę gyventi ir ūpą kažko siekti bei nuveikti ką nors prasmingo. Taip jie tampa nepatenkintais, pesimistiškais niurgzliais, kurie gyvenimą suvokia ne kaip dovaną, bet kaip sunkią našą.

Skatinkite ieškoti ir rizikuoti

Ką daryti tėvams, kurie mato, jog jų vaikai turi lyderio savybių, ir nori jas puoselėti, nori, kad jų vaikas užaugtų laimingas, gebantis atrasti savo gyvenime džiaugsmo ir prasmės? Ir čia psichologijos mokslas teikia tikrai naudingų patarimų. *Pirmiausia reikėtų vaiką skatinti tyrinėti savo aplinką ir suvokti ją naujai.* Tėvai savo laikysena ir bendravimu turėtų skelbti vaikui svarbią žinią – pasaulis yra didelis, nuostabus ir labai įdomus. *Be to, tėvai turėtų skatinti vaiką nebijoti rizikuoti, aišku, nepametant galvos.* Tik savarankiškai siekdamas įveikti iškilusius sunkumus, jis išmoks atkaklumo, o nesėkmės suteiks patirties. Susidūrusiam su kliūtimi vaikui nereikėtų skubėti į pagalbą. Geriausia būtų, jei tokioje situacijoje tėvai jo paklaustų: „O ką dabar galima būtų padaryti, kaip tu manai?“ Skatinti vaiką kūrybiškai mąstyti, ieškoti kitų būdų, kaip pasiekti tikslą, – tai viena iš svarbiausių užduočių ugdant lyderį. Juk į tikslą yra daug kelių, o mums reikia iš jų pasirinkti priimtinausią.

Skatinkite vaiką labiau pasitikėti savimi ir siekti sėkmės. Kai kurie tėvai, manydami, kad svarbiausia ugdyti atsakingumą, labai kritikuoja ar net baudžia vaiką, ištikus nesėkmei. Tada vaikas labiau rūpinsis ne siekti

sėkmės, o tuo, kaip išvengti nesėkmės. Tokia nuostata ypač slopina iniciatyvumą ir kūrybiškų būdų, kaip įveikti sunkumus, ieškojimą. Todėl labai pravartu su vaiku kalbėtis apie iškilias asmenybes, kurios daug nuveikė pasirinktoje srityje, ir „siųsti“ vaikui žinią – jei kažkas gali, vadinasi, gali ir tu, tik reikia negailėti pastangų. Žmonijos istorijoje gausu tokių įkvėpiančių ir sektinų pavyzdžių. Štai Anglijos politinis veikėjas Winstonas Churchillis vaikystėje stipriai šveplavo. Norėdamas įveikti šį trūkumą, jis taip uoliai treniravosi, kad antroje gyvenimo pusėje buvo apdovanotas Nobelio premija už pasiekimus literatūroje ir... retorikoje.

Padėkite pažinti save ir kitus

Džiaukitės vaiko svajonėmis ir skatinkite jas paversti savo gyvenimo tikslu. Juk dauguma reikšmingų žmonijai pasiekimų prasidėjo nuo svajonių – ar sunku numanyti, apie ką svajojo Kolumbas?

Padėkite vaikui apsibrėžti savo interesus. Aišku, yra vaikų, kurie nuo ankstyvos vaikystės jau žino, kuo bus užaugę, tačiau tokių yra nedaug. Kiti ieško savo kelio išmėgintu ir visai patikimu būdu – per bandymus ir klaidas. Kol žaidi krepšinį virtualioje erdvėje, gali būti tikras

asas ir svajoti apie sėkmingiausią karjerą NBA. Tačiau kai pradėdi lankyti krepšinio treniruotes, turi galimybę įvertinti, ką realiai sugebi šioje srityje, palyginti tai su kitų gebėjimais, galiausiai suvokti, kiek daug turi įdėti pastangų ir išlieti prakaito siekdamas pažangos. Todėl gerai, jei, praktiškai išbandęs vieną veiklos sritį, vaikas imsis kitos. Tik būtina stebėti, kad maksimaliai pasistengtų ir nuoširdžiai išbandytų save pasirinktoje veikloje, o ne bėgtų nuo jos susidūręs su pirmaisiais sunkumais.

Vilija Venslovaitė nuotrauka

Lyderis – tai žmogus, kuris negailėdamas pastangų ieško savo gyvenimo tikslo, jį atranda ir dosniai dalijasi su kitais.

žmonių ir visi jie vertingi, nesvarbu, kokie yra jų sugebėjimai, turtai, išorinis patrauklumas ir pan. Be to, svarbu vaikui padėti suvokti, kad žmonėms reikia vieniems kitų. Juk gyvenimo džiaugsmas, kurį patiriame, dažniausiai yra kitų žmonių veiklos rezultatas – sugrąžinta sveikata po ligos, įgytos žinios mokykloje, įdomus filmas ar knyga, galimybė susisiekti mobiliuoju telefonu su reikalingu žmogumi, kompiuteris, dviratis ir t. t. Lyderis – tai žmogus, kuris negailėdamas pastangų ieško savo gyvenimo tikslo, jį atranda ir dosniai dalijasi su kitais.

Tikri lyderiai yra ne tik savo srities autoritetai; tai tautos ir netgi žmonijos turtas. Todėl džiaukimės, jei tarp vaikų yra aktyvių, veržlių ir ambicingų asmenybių. Aplinkinių suaugusiųjų, pirmiausia tėvų ir mokytojų, pastangomis būtina auginti ir puoselėti juos, kad vėliau sėkmingai vairuotų tautos ir valstybės gyvenimą bei garsintų jas savo darbais pasaulyje.

Berniukai ugdomi *moteriškai*?

Dalia LUKĖNIENĖ

Edukologijos, psichologijos ir kitų sričių ekspertai bandė pritaikyti įvairias teorijas ir paaiškinti, kodėl berniukai linkę blogai elgtis ir prasčiau mokytis. Po išsamių tyrimų, prieš keletą metų atliktų JAV ir aprašytų solidžiam savaitraštyje „Newsweek“, padaryta gana paprasta išvada: šeimos įtaka berniukams kur kas svarbesnė, nei kiti veiksniai.

Mūsų visuomenėje apstu skyrybų. Po jų retas vyras išlieka tikru tėvu. Retas išsiskyręs vyras skiria pakankamai dėmesio savo palikuonims, kai palieka jų motiną. Šiais laikais nemadinga gyventi dėl vaikų, galvoti apie ateinančias kartas. Tačiau savo palikuonimis bent jau kurį laiką instinktyviai rūpinasi beveik visi gyvi padarai. Negi žmogus išimtis? Taigi, daugiau nei pusė mamų lieka visai vienos su vaikais. Kai kurios iš jų susituokia dar kartą, tačiau šie vyrai nėra jų vaikų tėvai. Retas iš jų tikrai atlieka tėvo pareigas. Išsiskyrusiose šeimose vaikai dažniausiai lieka auklėjami mamų. Darželiuose vaikai auklėjami merginų ir moterų. Mokyklose taip pat daugiausia dirba moterys. O auklėti bei žinias perteikti tenka ir berniukams. Ko gi mes, moterys, galime tuos berniukus išmokyti? Nors ir kaip būtų, dažniausiai stengiamės juos išmokyti būti... moterimis, t. y. elgtis kaip moteris, galvoti kaip moteris. Iš savo vaikystės menu mokykloje per pertraukas ratu tvarkingai vaikščiojančias mergaites ir nuolat mokytojų (moterų) baramus bėgiojančius berniukus. Ar per pusšimtį metų šioje srityje kažkas iš esmės pasikeitė?

Ne paslaptis, kad berniukus ir mergaites dirbti ir mokytis motyvuoja skirtingi iššūkiai. Ne paslaptis, kad berniukai subręsta vėliau (tai ypač ryškiai matome 6–8 klasėse). Žinoma, kad berniukams sunkiau ilgai ir įdėmiai klausytis, todėl jiems reikia papildomų dirgiklių (pvz., užduodant klausimą, mesti į rankas kamuolį). „Kuo toliau, tuo tvirčiau galime teigti, kad būdai, kuriais vyrai ir moterys apdoroja informaciją, nėra vienodi“, – teigia Kalifornijoje įsikūrusio Ervino universiteto Mokymosi ir atmin-

Romualdo Rakausko nuotrauka

ties neurobiologijos centro bendradarbis L. Cahillas. Galime daryti išvadą, kad informacijos pateikimo metodų berniukams ir mergaitėms reikia skirtingų. Ar būtų verta į tai vis dėlto atsižvelgti?

Pamenu vieną dvyliktoką, kuris atėjo pas matematiką studijuojantį vaikiną pasikonsultuoti. „Per šią vieną konsultaciją apie matematiką aš sužinojau daugiau, nei per visą savo gyvenimą“, – išeidamas pasakė mokinys. Ar jo mokytoja ką nors slėpė nuo jo? Esu įsitikinusi, kad ne. O gal mokytoja pati nelabai suprato, kurie dalykai matematikoje yra pagrindiniai, o kurie išvestiniai ar šalutiniai, todėl ir kitiems negalėjo to paaiškinti?.. O dar įsivaizduokite, kaip sunku berniukui priimti fizikos ar matematikos mokytojos aiškinimus, kai ji per tikslųjų mokslų pamokas bando dėstyti dorinį ugdymą ar pan. dalykus, t. y. moralizuoti... Berniukams tai visiškai nepriimtina.

Jau ankstyvoje vaikystėje pasireiškia tas neapsakomas berniukų noras rungtyniauti, varžytis, galynėtis. Jie šoka, bėga, lipa, veržiasi, nori viską išardyti, sudaužyti ir... vėl sudėti. Jie labiau nei mergaitės mėgsta veikti, turi daugiau fizinės jėgos. Ar tikrai nuo vaikystės berniukai turi sąlygas ugdytis ir juos auklėti pasiryžusius ugdytojus?

Savo vaikus turėtume auklėti taip, kad padėtume jiems tapti savarankiškiems, tačiau vargu bau tai įmanoma, kai vaikų auklėtojos yra daugiausia moterys. Prisimenu savo sūnus paauglystėje ir kiek daug jėgų man kainuodavo nuolatinės jų grumtynės, stumdymaisi, klyksmai. Teisybės dėlei turiu pasakyti, kad tai nebuvo pagalbos šauksmai ar gelbėtojų reikalingos situacijos. Tai buvo mokymasis bendrauti, ieškojimas savo vietos šeimoje ir po saule. Tačiau mūsų sūnūs buvo du. O ką veikti vienam? Kaip išreikšti save, jei net neturi tėčio arba jis neturi tau laiko? Štai mergaitės jau vaikystėje nustoja domėtis ištvermės ir jėgos pratimais, bet mielai nori aerobikos ir žaidimų. Kodėl turėtume tuos norus ignoruoti ar iš jų atimti?

Amerikiečių tyrimai rodo, kad vienos besimokydamos mergaitės daug lengviau įsisavina žinias ir pasiekia geresnių mokymosi rezultatų. Tačiau, mano galva, mūsų žinių visuomenėje labiausiai skriaudžiami berniukai: juos moko vien moterys ir neatsižvelgia į jų poreikius, į tai, kad jų branda vėluoja, kad jiems pateikti ir priimti informaciją reikia kitų metodų nei mergaitėms. Jau darželiuose juos ugdyti imasi moterys, paskui tai tęsiasi namuose ir mokyklose. Vėliau stebimasi, kad berniukai nenori mokytis, nemėgsta skaityti ir niekuo nesidomi. Dažnai berniukai šiame pasaulyje yra pasimetę ir neranda pėdų, kuriomis reikėtų sekti...

„Sukultūrinti“ berniukai, arba NE lygioms galimybėms

Gydytojas psichoterapeutas teol. lic. Gintautas VAITOŠKA

Kolegės Dalios Jžvalgos (žr. *straipsnį p. 20*) apie berniukų ugdymą labai aktualios. Tema turi keletą svarbių ir plačių aspektų, todėl aptarsime juos čia tik trumpai.

pavyzdžiui, berniukai nežinos, kas yra mergaitė, gal net moteris. Ir apskritai – tai neva esanti

Kuo skiriasi berniukai nuo mergaičių?

Tyrimais įrodyta, kad berniukai vien berniukų klasėse mokosi geriau. Apie tai kalba ir žymi amerikiečių sociologė, žinomų knygų autorė Kay S. Hymowitz. Dėl smegenų neurobiologinių skirtumų berniukų bendravimo ir kalbos gebėjimai yra prasčiau išvystyti nei mergaičių; be to, kalbėti apie švelnius jausmus bei išgyvenimus tebelaikoma nevyriška, tad jie per pamokas nelabai ir kalba. Literatūros mokytojai nustemba, matydami, kad likę klasėje vieni, be mergaičių, berniukai viską supranta ir moka gerai – nors gal ir kitaip nei mergaitės – pasakyti. Vien berniukų klasėse gerėjo ir užsienio kalbų mokymosi rodikliai.

Panašiai buvo pastebėta ir mokant vienas mergaites: joms geriau sekėsi tikslieji mokslai. Mergaitės, pasak neurobiologų, matematikos ir kitų tikslųjų dalykų klausimus supranta naudodamos daugiau lingvistinių įgūdžių (t. y. dalykų ryšius yra labiau linkusios išaiškinti, aprašyti žodžiais), o berniukai naudoja vyrų smegenyse geriau išvystytą erdvinio suvokimo centrais. Todėl mergaitės, kurios – panašiai kaip ir berniukai literatūros klasėse – gali drovėtis savo kitiškumo šioje srityje, likusios vienos tiksluosiuose moksluose sparčiau žengia pirmyn. Šalia šių vyro ir moters neurobiologinių skirtumų nulemtų ypatumų reikia atsiminti ir paprastesnę mergaičių ir berniukų buvimo kartu tikrovę: patampymus už kasyčių, o vėliau ir kitokius mergaičių gražumo ir berniukų galingumo demonstravimus. Ne paslaptis, jog jie išieškoja nemažai energijos, kuri galėtų būti skiriama mokymosi, o ne gražuolių ir stipruolių įgūdžiams lavinti. Bet čia jau kitas klausimo aspektas.

Berniukus turėtų mokyti vyrai

Prieštaraujantieji berniukų ir mergaičių atskyrimui paprastai argumentuoja tuo, kad taip jie užaugs laukiniai ir,

akmens amžiaus filosofija. O iš tiesų tai yra Smetonos laikų Lietuvoje pedagogika, be to, užsienio kraštuose ir dabar veikia, o kai kada net kuriamos naujos berniukų ir mergaičių mokyklos (ar tik klasės). Čia rašančiojo geras pažįstamas Vašingtone kartą paklausė savo penkiolikmečio sūnaus, kuris mokėsi berniukų klasėje, ar jis norėtų mokytis kartu su mergaitėmis, ir gavo tokį atsakymą: „Ne. Jos tokios gražios, kad nieko kito negalėčiau galvoti.“ Užaugo stiprus vyras, dabar turintis gražią šeimą, kurioje „popiežiaus minimumas“ – trys maži vaikai.

Būtų natūralu, kad berniukus – jų mokyklose, atskirose klasėse ar net bendrai mūsų mišrioje mokykloje – mokytų vyrai arba bent jų būtų daugiau. Vargu ar tai greitai įgyvendinama perspektyva. Sovietinis režimas vyrus iš mokyklos išvijo gal dėl to, kad jie buvo pavojingesni nei moterys: vyras, norėdamas išsaugoti savo tapatybę ir likti psichiškai sveikas, turi garsiau sakyti ir skelbti, ką galvoja, nei moteris. Tai buvo pavojinga, tad, skyrus vyrams elgetišką atlyginimą, jie mokytojais dirbti nebegalėjo, nebepajėgdami išlaikyti šeimos. Daugybė vyrų mokytojų kaip „liaudies priešai“ buvo išžudyti lageriuose. Užsienio kraštų mokyklose vyrų gerokai daugiau.

Ką daryti?

Berniukai, kad ir kaip lygių lyčių galimybių tarnybos stengtųsi juos apmaiti rožinėmis kelnytėmis, tebenori būti stiprūs ir užaugti vyrais. Nebūtinai *macho* tipo – vyro galia gali būti ir kitokia. Manau, kad vyrų trūkumą mokykloje

Berniukai, kad ir kaip lygių lyčių galimybių tarnybos stengtųsi juos apmaiti rožinėmis kelnytėmis, tebenori būti stiprūs ir užaugti vyrais.

reikėtų kompensuoti geru ir *glaudžiu*, *aktyviu* tėvo kontaktu su sūnumis šeimoje ir vyrais – berniukų vadovais ateitininkų, skautų ir kt. judėjimuose bei jų vasaros stovyklose. Amerikietis protestantas Johnas Eldredge'as yra parašęs keletą knygų apie vyriškumą bei jo ugdymą: „Laukinis širdyje“, „Vyro kelionė“. Angliškai kalbančiuose kraštuose jos yra plačiai žinomos, o vyriškumo ugdymas, aprašomas jose, ištis kelia žavesį. Svarbiausias jo principas – Kristaus sekimas – skelbiamas tvirtai, nestandartiškai ir kūrybiškai, nepaisant to, kad protestantiškoji doktrina kartais nepajėgia giliau spręsti kai kurių labai subtilių klausimų. Jei tėvai, kaip ir stovyklų vadovai, perskaitytų šias knygas, manau, ilgainiui Lietuvoje daugiau užaugtų stiprių, savimi patikinčių vyrų.

Kalbant apie šiandienos aktualiją reikia pasakyti tėvams – būtent ne mamoms, o tėvams: **kol sūnus neturi 13 metų – taigi, nuo 3 iki 13, – žaiskite su juo kompiuterinius žaidimus!** Kodėl? Kompiuteris – langas į pasaulį, bet kartu – ir į gatvę. Jei anksčiau kaimo gatvė praplėsdavo šeimos vertybinę erdvę, sovietiniais laikais ši erdvė baigdavosi uždarius buto duris, tai dabar ji baigiasi įsijungus kompiuterį. Viena mama, kuri, mano manymu, pasiekė geriausių pedagoginių rezultatų augindama savo dukras, su jomis nuolat skaitė vieną bjauriausių Lietuvos žurnalų ir svarstė, kalbėjosi, diskutavo jo temomis. Šis žurnalas „Panelė“; o mergaitės užaugo „kietos“, pasitikinčios savimi ir žavios katalikės. Ne dėl to, kad mama joms kalė į galvą: kaip blogai rašoma šiame žurnale! Tai dėl to, kad švelniai joms padėjo tai suprasti. Juk vaikai viską širdyje supranta, tik reikia sustiprinti tą „signalą“.

Vyrų trūkumą mokykloje reikėtų kompensuoti glaudžiu, aktyviu tėvo kontaktu su sūnumis šeimoje ir vyrais – berniukų vadovais ateitininkų, skautų ir kt. judėjimuose.

Grįžtant prie tėvų, reikia pasakyti, kad jie turi žinoti, ką jų sūnus žiūri ir žaidžia, ir kartu žaisti, žiūrėti, aptarti, dalyvauti. Tada bus daugiau galimybių, kad gatvė jūsų vaiko kompiuterio ekrane bus „detoksikuota“, ir sulaukęs trylikos, jūsų sūnus jums staiga nepasakys: „Žinai, visas tavo tikėjimas ir Bažnyčia yra nesąmonė.“ Antraip jūs neatrasit, kad sūnus, pavyzdžiui, palaiko kontaktą su homoseksualiais asmenimis, kurie jau porą metų sėkmingai formuoja jūsų vaiko pasaulėžiūrą. Tai pavyzdžiai iš nesenos patirties.

Berniukai rožinėmis kelnytėmis ir mergaitės-herojai

Baigiant – apie Lygių galimybių plėtros centro kampaniją apmauti berniukus rožinėmis kelnytėmis. Tokia programa tikrai egzistuoja, ir Lietuvos vaikų darželiuose ją bus mėginama pradėti nuo šio rudens. Tai danų specialistų parengtas projektas, o kitaip sakant – Europos Sąjungoje vykdomos „lygių lyčių galimybių“ kampanijos desantas Lietuvoje. Tiesą sakant – antrasis desantas po šiek tiek anksčiau nepavykusio mėginimo įgyvendinti *Gender Loops* projektą. Škart mūsų berniukus Europa „lyties kilpa“ (tokia angliško žodžio *loop* viena iš prasmų) smaugs subtiliau. Tikslas – sunaikinti „lyčių stereotipus“, iš kurių vienas – kad vyras būtinai yra bukas ir agresyvus, o moteris kvaila ir nuskriausta. Šie stereotipai naikina mi visoje Europoje. Neseniai žurnale „Der Spiegel“ vokiečių merginos stebėjosi, kad „sukultūrinti“, „nustereotipinti“ berniukai tapo emocionalūs, komunikabilesni, ėmė guostis, pasakotis ir net verkti merginai ant peties. Jos, nors ir labai tolerantiškai išsiugdžiusios, yra šiek tiek nustebusios, o jų galvose nerimsta mintis: „Ar nebūtų per daug netolerantiška ir – neduok Dieve! – stereotipiška, kad tai aš mieliau atsiremčiau jam į petį ir kokią ašarą išliečiau reikalui esant?“ Užtat kiekviename detektyve ar koviniame filme pilna moterų-herojų, kurios vienu kojos smūgiu patiesia maždaug septynis vyrus iškart ir taip – daug kartų per visą filmą.

Apie šią pasaulinę tendenciją – pasiekusią net Kiniją – galima būtų daug parašyti, bet dėl laiko ir vietos stokos apsiribosime tik tuo: Lietuvos darželiuose nuo rudens bus skatinama tolerancija „nestereotipiškam“ ir „netradiciniam“ berniukų elgesiui (pvz.: vaidinti mamą žaidžiant namus, neniekinti rožinių drabužėlių, retkarčiais pasivadinti ne berniuko, o mergaitės vardu ir pan.). Ir, žinoma, bus ugdoma mergaičių galia: jos beveik būtinai privalės žaisti futbolą, piratas ir Pepes Ilgakojines (šią heroję turės žaisti ir berniukai, tikintis, kad juos patrauks fenomenaliosios mergaitės jėga) ir bus skatinamos neapsiriboti moteriškais vardais.

Mudu su kolege Dalia, žvelgdami į Naująją Drąsiąją Lietuvą, kol kas turėsime apriboti svajones apie berniukų vyriškumo sutvirtinimą ir stebėti, ar šiam žmonių rasės porūšiui išvis bus leista išlikti... Nebent kokios labai stereotipiškos ir politiškai nekorektiškos mamos (juk tėveliai gelbėja valstybę, tiesa?) nepanorės, kad jų Petras grįžtų iš darželio transformavęsis į Petrutę, ir išdrįs ką nors pasakyti gerai Briuselio finansuojamo projekto koordinatorėms, geranoriškoms ir inteligentiškoms moterims iš Raugyklos gatvėje įsikūrusio Lygių galimybių plėtros centro, norinčioms visiems laikams įtvirtinti „šauniųjų“ merginų pergalę prieš „bukagalvių“ vyrų priespaudą.

Autoritetų bėdos

Antanas GAILIUS

Su autoritetais mums gyva bėda. Viena vertus, be jų juk nėra vienas negyvename. Autoritetai mus lydi nuo kūdikystės iki, ko gera, žilos senatvės. Iš pradžių – kaip absoliutūs motinos ar tėvo arba net apskritai didelių ir visut viską žinančių ir nuo visko mus išgelbėti gebančių žmonių autoritetai, vėliau, metams bėgant ir sulaukus paauglystės – kaip vis labiau abejotini, kartais įkyriai savo visažinystę peršantys, o kartais apmaudžiai vis dėlto šį ir tą geriau už mus nusimanantys, su kuriais nori nenori tenka skaitytis. Brėsdami ir mokydamiesi pamažu išmokstame pripažinti, kad kai kuriose srityse autoritetų mums vis dėlto reikia, o kai kuriose pamaži jau ir patys pradedame jais būti. Pavyzdžiui, kad ir tada, kai jau patys turime vaikų.

Bet štai čia ir prasideda bėdos su autoritetais. Juk neretai net šeimose kyla kone tikros autoritetų kovos. Žinia, kartais dėl to būna kalti ir vaikai, bet kur kas dažniau – mes, tėvai, niekaip neįstengiantys susitaikyti su mintimi ar jausmu, kad jau nebesame savo vaikams nei visagaliai, nei visažiniai, kad retsykais, žiūrėk, ima ir atsiranda sritis, kurioje mūsų vaikai mus pranokę. Kad jau ne mes juos, bet jie mus gali pamokyti. Dėl tokios mūsų baimės nepaleisti vieno per gatvę net trisdešimtmečio ar keturiasdešimtmečio vaiko, randasi daugybė skaudžių konfliktų. Ir negalima šios baimės laikyti meile – negi patys neatmename, kad buvo laikas, kai tiesiog turėjome paleisti tėvo ar motinos ranką? O vis dėlto šią baimę labai dažnai laikome meile. Vadovaudamiesi tokia iškreipta meile, mes, pavyzdžiui, tol kišamės į suaugusių savo vaikų santykius su jų sutuoktiniais, kol dažną kartą sugriauname jų šeimas, sugadindami gyvenimą ir sau patiems, ir savo vaikams, ir net anūkams. O jei vaikai vis dėlto įstengia nuo tokios žlugdančios mūsų priežiūros išsivaduoti ir mėgina nuo mūsų truputuką tolėliau atitraukti – skaudinamės, kad jie mūsų nemylė. Matydamas tokius atvejus, aš vis prisimenu apaštalo Pauliaus žodžius, raginančius tėvus neerzinti vaikų, kad jie nepasidarytų baugštūs (plg. *Kol 3, 21*). Kartais man regisi, kad tik dabar juos suprantu ir kad būtent apie šį mūsų egoizmą apaštalas kalbėjo. Mat priversti vaikus niekados iš mūsų namų neišsikelti nėra labai sunku – tereikia tik neleisti jiems subręsti. Tą mes neretai labai gerai mokame.

Visa tai, ką čia kalbu apie tėvus ir vaikus, lengva pritaikyti ir didesnėms ar mažesnėms bendruomenėms ar net visai valstybei. Tiesa, ten autoritetai neprilygsta motinai ar tėvui, jie – bent iš pačių pradžių – yra formalūs, kokio nors įstatymo ar kito reglamento nustatyti. Ir jau tik nuo Prezidento, Seimo nario ar šiaip kokio pirmininko asmenybės priklauso, ar jie mums taps ir neformaliais, ne vien dėl užimamų pareigų gerbiama ir mylimais auto-

ritetais. Tačiau didžiausia pagunda visiems formaliesiems ar neformaliesiems autoritetams vis tiek yra ta pati: bet kokia kaina išlaikyti bendruomenės ar visuomenės narius priklausomus. Nebūtinai tiesiogine, finansine prasme, nors apie šį būdą politikoje dažniausiai kalbame, kai prasideda rinkimų vėjus. Ne mažiau didesnė pagunda

laikyti kitus nuo mūsų priklausomus ir tiesiog galios ar net emociniu atžvilgiu. Juk tikrai malonu jausti, kad esi gerbiamas ar, teisingiau, garbinamas, malonu matyti, kad tavo nuomonė laikoma neklaidinga.

Bėda čia tik ta viena, kad vis tiek nėra vienas mūsų nesame neklystantys ir kad ką nors rimta iš tikrųjų sukurti gali tik brandūs ir laisvi žmonės. Jeigu mums rūpi šeimos, bendruomenės ar visos valstybės bendrasis gėris, tai turėtume rūpintis, kad nepatektume į pinkles žmonių, mėginančių manipuluoti mūsų pasitikėjimu ar net meile. O tie, kuriems tenka autoritetų našta, turėtų nuolatos atsiminti, kad jų žodis ar veiksmai sukelia bendruomenėje toli einančias bangas. Iš tikrųjų rūpindamiesi pastūmėti bendruomenę ar valstybę bent žingsnelį į priekį, jie turėtų ir mąstyti apie jiems patikėtąjį reikalą, o ne apie savo autoriteto išsaugojimą bet kokia kaina.

Senelis yra autoritetas
ne tik man, bet ir bitėms!

Neringa, 10 metų

– Kas tau yra autoritetas ir kuo jis tau svarbus?

– Man autoritetas – tai toks žmogus, iš kurio galiu pasimokyti visokiausių gerų dalykų. Pavyzdžiui, man labai didelis autoritetas yra mama, kai tvarko namus ir plauna grindis. Jos sutvarkyti namai būna labai švarūs, visur net kvepia. Močiutė moka auginti labai gražius ir skanius pomidorus. Todėl kai nuvažiuoju pas ją į sodą, ten autoritetas jau močiutė. Aš visada dirbu kartu su ja, padėdu jai ravėti pomidorus ir kartais palaistau. Matau, kaip tuos pomidorus prižiūri močiutė, tik jų pavadinimo neatsimenu. Ji tikra pomidorų auginimo specialistė, tikras autoritetas ne tik man, bet ir mano mamai. Aš mačiau, kaip močiutė skabo pomidorų lapelius, tada šie užauga didesni; dar žinau, kad kai sodini pomidorus, reikia iškasti tokią nelabai gilią duobutę ir juos sodinti, na, maždaug per tris sprindžius vieną nuo kito. Jeigu prisodinsi labai tankiai, jokių pomidorų rudenį nebus arba bus labai mažiukai.

– O kaip tu mokaisi iš tų žmonių, kuriuos laikai autoritetais?

– Paprastai. Aš stengiuosi žiūrėti, kaip jie dirba, ir viską daryti, kaip jie, bet man ne visuomet pavyksta. Bet mama sako, kad nieko baisaus. Kartą, kai ploviau grindis, liko tokie balti dryžiai, ir tas grindis teko plauti iš naujo. Tada jau pasisekė. Kambarys net blizgėjo. Pasirodo, tam, kad išplautos grindys blizgėtų, reikėjo tik labai gerai grindų skudurą išplauti, ir tiek. Bet viską sugadino katinas. Grindys dar nebuvo išdžiūvusios, o jis atbėgo į kambarį ir jas pripėdavo. Buvo gaila, nes katinas sugadino mano darbą, bet aš jo nebariau. Taigi jis paikas ir nesupranta, kad reikia palaukti, kol grindys išdžius, ir tik tuomet eiti į kambarį.

– O tu pati ar norėtum būti kam nors autoritetas?

– Nežinau. Gal vėliau, kai užaugsiu ir visokius darbus galėsiu labai gerai padaryti.

Kajus, 8 metai

– Aš nežinau, kur būna autoritetų. Mano klasėje yra labai graži ir protinga mergaitė. Su ja visi labai nori draugauti. Tad ji gal kartais ir yra tas autoritetas. Bet mes jos taip nevadiname. Tačiau kai mokytoja liepia sugalvoti, pavyzdžiui, klausimų arba per pamoką žaidžiamame visokiausius žaidimus ir reikia sugalvoti užduočių, tai ta mergaitė visada pirma puikiai sugalvoja. Mokytoja sako, kad jei taip gerai galvosime, kaip galvoja Goda, kai užaugsimė, būsime labai protingi ir greitai galvojantys žmonės.

– Tai gal Godą tikrai galima laikyti autoritetu, nes iš jos galima pasimokyti?

– Visi vaikai stengiasi iš jos mokytis. Kartai net klausimus tokius pačius, kaip ji, sugalvoja, bet autoritetu jos niekas nevadina. Mes ją vadiname Goda. Man ji labai patinka, nes yra graži ir gera. Kartą Goda buvo mane pasikvietusi į savo gimtadienį. Buvo labai įdomu. Prisižadėme visokiausius žaidimų, o Goda svečiams padainavo dainą, kurią pati sukūrė. Aš jai padovanojau knygą apie pasaulio geografiją, toki visai nevaikišką albumą, kad galėtų paskaityti ir pasižiūrėti labai gražių nuotraukų. Mama sako, kad užaugusi Goda labai daug pasieks. Ji gali net prezidente tapti. Tikrai. Štai tuomet ji tikrai jau bus autoritetas visiems žmonėms.

– Ar tikrai manai, kad norint tapti autoritetu reikia būti prezidentu?

– Manau, kad taip. Juk prezidentą gerbia visi žmonės. Jei negerbi savo šalies prezidento, vadinasi, ir savo šalies nemyli. Prezidentas arba prezidentė būna labai protinga, teisinga ir graži moteris. Todėl ją reikia gerbti. Ji yra autoritetas visiems Lietuvos žmonėms ir vaikams.

– O dabartinė prezidentė tau autoritetas ar ne?

– Man ne. Dabartinė prezidentė – autoritetas mano tėčiui ir močiutei. Aš geriau pažįstu Godą. Kai ji bus prezidentė, tada jau tikrai bus man autoritetas. Dabartinės prezidentės Dalios Grybauskaitės aš nepažįstu, tik kartais per televizorių pamatau.

Emilis, 14 metų

– Nėra tokios mokyklos ar universiteto, kur žmonės būtų mokomi būti autoritetais. Autoritetu galima tapti. Manau, kad žmogų, kuris daug ir gerai dirba, nemeluoja ir gerbia kitus, galima vadinti autoritetu. Man didžiausias autoritetas yra mano senelis. Jis jau senas, bet labai protingas, geras ir labai myli savo anūkus. Senelis gyvena kaime, prižiūri sodą ir augina bites. Apie bites žino viską. Kai nuvažiuoju pas jį į kaimą, mes drauge einame kopinėti medaus. Su seneliu aš visai nebijau tų bičių. Kai einame pas bites, senelis man duoda tokį *kombinezoną* ir labai juokingą kepurę. Kai apsirengęs ją užsidedu, bitės mato, kad atėjo tikras bitininkas ir jo nepuola. Tik kartą man bitė buvo įgėlus. Aš nepamačiau ir ją paprasčiausiai prispaudžiau. Tiesa, labai skaudėjo ir net sutino veidas nuo to jos įgėlimo. Bet nieko, greitai praėjo.

– Sakai, kad senelis tau autoritetas. O ar visuomet klausai senelio?

– Taip, klausau. Nes jeigu, pavyzdžiui, eidamas pas bites neapsivilksi specialios aprangos, bitės tave sugels. Tada gali labai liūdnei baigtis ir medaus gali nebenorėti. Manau, kad senelis yra autoritetas ne tik man, bet ir bitėms. Jis sako, kad bitės pažįsta savo šeimnininką ir jam nekanda.

Vaikus kalbino Aldona Atkočiūnaitė

Laisvė IR/AR autoritetas?

Ugdymo menas įsiklausant į vaiką

Paul LEMOINE

Daugybę kartų buvau nustebintas, kai po paskaitų ar konsultacijų su tėvais, per kurias gvildendavau tas pačias temas, plėtodavau tą pačią pagrindinę mintį (žinoma, kartais nežymiai pakeisdamas kokius nors akcentus), net po vieno ir to paties pasisakymo išgirdavau vienus man priekaištaujant, esą pernelyg nusileidžiu vaikams, esu per daug leidžiantis tėvas, o kiti palaikydavo mane žiauriu, gerokai per griežtu. Taigi, kiekvienas išgirsta tai, ką nori...

Meilė pamoko, kaip elgtis

Manau, kad bus naudinga pamėginti kuo tiksliau išreikšti savo mintį. Laisvė ar autoritetas? Vėlgį, šie dalykai irgi veda į meilę – tėvų meilę vaikams, sugebėjimą tą meilę perduoti. Ugdyti reiškia mokyti mylėti. Dera pirmiausia patiems išmokyti mylėti savo vaikus. Tiek laisvė, tiek autoritetas turi būti grindžiami ne tradiciniais principais, o sveika nuovoka, kuriai vadovauja meilė. Iš meilės vaikui galime būti ir liberalūs, ir autoritariški. Svarbiausia būti tikriems, kad mūsų meilė yra pasiaukojanti ir besirūpinanti ir kad vienintelis mūsų tikslas – siekti to, kas naudinga vaikui, tai yra dabartinės ir būsimos jo laimės. Tiek viena, tiek kita gali atsirasti tik esant tikrai meilei. Būtent tokią meilę ir svarbu perduoti vaikams. Ugdyti nereiškia tiesiog išmokyti gerų manierų, tai labiau pastangos pakylėti vaiką, tai yra padėti jam užaugti brandžiu žmogumi, padėti įsisąmoninti žmogaus pašaukimą, lavinti visus šį pašaukimą atitinkančius pažinimo, tyrinėjimo, prisitaikymo gebėjimus, reikalingus ir meilei augti, o meilė viską pranoksta, viską lemia, žmogus joje randa džiaugsmą ir skleidžiasi. Todėl laisvė ir autoritetas yra ne vienas kitam prieštaraujantys, o papildantys dalykai – autoritetas rodomas siekiant padėti vaikui tapti laisvam. Šiuos žodžius reikia suprasti tikrai žmogiška ir plačiausia prasme.

Vaikas laisvės akivaizdoje

Juk tai ir yra auklėjimo tikslas – išugdyti vaiką laisvu žmogumi, o tai reiškia – gebantį suvaldyti patį save, gebantį pasirinkti ir prisiimti atsakomybę, gerai suvokiantį savo laisvės ribas, reikalingas jam tinkamai skleisti ir padedančias gerbti kitų laisvę, gebantį laisvai pripažinti šias ribas ir iš jų kylančius suvaržymus, o dėl jų neišvengiamumo nesijausti nusivylusiam.

Bet kaip tą supranta vaikas? Verta pasigilinti, kokia vaiko ir tėvų laikysena laisvės atžvilgiu.

Vaikas karštai trokšta laisvės: nuo pat kūdikystės bet kokios kliūtys jį labai erzina, jis nori išsiropšti iš lovytės, maniežo ir laisvai imtis to, ko geidžia. Jis nori, kad bet koks jo troškimas būtų iškart patenkintas. Tačiau mažylis neiš-

vengiamai siekia per daug ir turėtų išmokyti suvokti, kad per didelė laisvė kartais gali būti pavojinga ir jam, ir kitiems. O kartais, priešingai, jis bijo kažko imtis ir turėtų būti padrąsintas iš šalies.

Tėvų laikysena ugdant laisvą žmogų

Tėvų elgesys gali svyruoti tarp dviejų kraštutinumų.

Laisvės trūkumas. Tokiu atveju iš vaiko reikalaujama paklusti visiems tėvų troškimams ir ugdomas įsitikinimas, kad jų neklausyti reiškia padaryti klaidą. Šitokio elgesio rezultatas – vaikas neišmoksta vadovautis laisve, nesugeba vertinti būtinų apribojimų ir jiems laisvai paklusti. Jis nuolat jaučia nepatenkintus natūralius savo poreikius (kurie dažniausiai visiškai teisėti). Taigi, vaikas lieka kažko išalkęs, apimtas nerimo, o tai gali privesti tik prie dviejų dalykų: arba dėl nuolat slopinamo

Auklėjimo tikslas – išugdyti vaiką laisvu žmogumi, o tai reiškia – gebantį suvaldyti patį save, gebantį pasirinkti ir prisiimti atsakomybę, gerai suvokiantį savo laisvės ribas.

taip pat neišmoksta vadovautis laisve ir pasirinkti to, kas jam naudinga. Jis nesugebės atsižvelgti į jį supančią tikrovę, į kitus asmenis ir jų teisėtus reikalavimus bei laisvai paklusti apribojimams.

Be to, šitoks vaikas nesijaus laimingas, niekad nepatirs tikros laimės, nuolat jausis nusivylęs, nes neišvengiamai susidurs su tikrove, kurioje gyvena ir kurioje jo laisvei vis iškyla apribojimai. Būdamas nepasiruošęs patirti tokį nusivylimą ir jį priimti, jis tik kentės. Taigi, išleptas vaikas nebūna laimingas, nes jam nuolat kažko trūksta.

Toks vaikas dažnai patiria nerimą, nes nesijaučia apsaugotas nuo kitų ir nuo savęs. Jis taip pat negauna padaršinimo tada, kai jam to reikia, todėl netenka galimybės pajusti džiaugsmo, kurį sukelia savomis pastangomis pasiekta sėkmė.

Kad ir kaip būtų, toks vaikas irgi užsidaro savyje ir nesugeba iš tiesų mylėti.

Aukso vidury. Kaip ir visada, jį reikia rasti tarp dviejų kraštutinių. Vaikui reikia daug laisvės, kad galėtų skleisti, kad savo gebėjimus ugdytų džiaugsmingai ir su meile.

Tačiau jis taip pat turi išmokyti teisingai vadovautis laisve, pasirinkti tarp daugybės savo troškimų, pamažu įsisąmoninti savo laisvės ribas ir palaipsniui jas pripažinti, iš pradžių savo paties, paskui ir kitų naudai – iš meilės.

Leisti visišką, sumaištį keliančią laisvę yra labai neprotinga. Vaikas visais atžvilgiais yra nuo mūsų priklausomas, be mūsų neišgyventų. Tad jam mūsų pagalbos reikia ir tam, kad suvoktų tikrąją laisvės prasmę.

Autoritetas

Laisvė ir autoritetas nėra vienas kitam prieštaraujantys dalykai. Priešingai – autoritetu padedame vaikams įgyti tikrąją laisvę. Tačiau autoritetas turi būti rodomas pozityviai, ugdomai, o ne negatyviai. Tai reiškia – ne primesti vaikui savo sprendimus, naudojantis stipresniojo pozicija, o būti vadovu, kuriuo vaikas gali pasitikėti. Tokioje *pasitikėjimo, pagarba ir meilė* įkvėpiančioje aplinkoje vaikas turėtų gyventi nuo savo gimimo.

Pasitikėjimas kyla, kai vaikas jaučia, jog mes turime daugiau patirties, tačiau puikiai žinome ir tai, jog nesame neklystantys: patiriame įvairių pagundų, tačiau mėginame iš jų išsivaduoti; siekiame būti teisingi ir supratingi, tačiau aiškiai suvokiame, jog tai ne visada pavyksta.

Pagarbos jausmas jam įkvėpiamas tuomet, kai vaikas žino, jog yra gerbiamas. Tai reiškia nuo gimimo rodomą pagarbą vaiko suvokimui: tuo laikotarpiu, kai mažylis tik, jog tėtis ir mama „viską žino“, nepiktnaudžiaujama jo

patiklumu. Jam niekada, jokia dingstimi nemeluojama.

Gerbiama jo sąžinė: kol vaikas gerį ir blogį skiria pagal tai, ką leidžia ar draudžia tėvai, pastarieji nemėgina jo klaidinti dėl savo asmeninės ramybės ar norėdami netikusiai pasiteisinti (labai gerai, kad vaikas žino, jog nesame šventi). Joku būdu patys nedarykime to, ką draudžiame vaikui. Kitaip laukia didelis nusivylimas, kai vaikas suabejos moralinėmis vertybėmis.

Gerbiama vaiko asmenybė: stengiamės jį suprasti; vaikas jaučia, jog į jį žiūrime rimtai; kai jis išreiškia savo nuomonę, nebaramė, bet atsižvelgiame į ją. Pasitikime vaikui: tada jam netenka jaustis taip, tarsi nuolat klystų,

tarsi nuolat būtų įtarinėjamas ir smerkiamas. Paskiriame jam atsakomybes už tam tikrus dalykus.

Paties vaiko rodoma pagarba joku būdu nėra primestos ir beprasmės „mandagumo“ formulės, galinčios kaip tik slėpti didelę panieką. Tai gilus ir nuoširdus jausmas, kurio vedamas vaikas atsižvelgia į tėvų nuomonę, bet tai jam netrukdo, esant poreikiui, nepiktai pasakyti tėvams tokių dalykų, kurie pašaliečiui gali atrodyti įžūlūs, bet kaip tik liudija vaiko pagarbą tėvams, sugėbantiesiems tai priimti.

Meilė kyla iš to, jog vaikas jaučiasi iš tiesų mylimas: žino, kad šeimoje jis yra reikalingas, kad tėvai visuomet elgiasi dėl jo naudos, kad jį myli tokį, koks yra, o nebūtinai tokį, kokį norėtų matyti.

Autoritetas apima visus minėtus dalykus, tai nėra kažkas, ką galima kitam primesti jėga. Jis yra įgyjamas, užsitarnaujamas.

Neseniai skaičiau straipsnį apie auklėjimą, kuriame buvo pateikta labai gražių principų, tačiau aiškiai trūko tikroviško vaikų pažinimo. Aš net pašokau, perskaitęs vyraujančią frazę: „Vaikai turi suprasti, kad autoritetas priklauso tėvams.“ Tarsi ne tėvų pareiga būtų savo moralinėmis vertybėmis įgyti šį autoritetą! Vis dėlto šis tėvas labai didžiavosi savo auklėjimo rezultatais, tačiau du ar trys jo vaikai akivaizdžiai dar nebuvo perėję paauglystės etapo; linkėčiau, kad atėjus paauglystei tam tėvui tektų kuo mažiau nusivilti, nes daugelį kartų mačiau, kas atsitikdavo su vaikais, kurie būdavo pernelyg paklusnūs

tol, kol buvo per maži maištauti. (Laimei, nors perdėtai griežtas, šis šeimos tėvas pasižymi didele ir labai nuoširdžia meile, kuri turėtų daug ką sušvelninti.)

Kaip padėti vaikui išgyventi laisvę?

Jei sugebėjome įgyti ir išsaugoti pasitikėjimu ir meile grįstą autoritetą, tai galėsime labai nepastebimai, kai to reikės, padėti savo vaikui priimti laisvės iššūkius.

Kuo daugiau laisvės. Palikime vaikui kuo daugiau laisvės jo amžių atitinkančiai veiklai: leiskime mažyliui beveik viską imti, liesti, leiskime jaunajam meistrui naudotis tikrais įrankiais, mokiniui – mokytis ir dirbti pačiam, paaugliui – būti atsakingam už priimtus įsipareigojimus.

Neįkyrus vadovavimas. Būkime vaikams nepastebimi vadovai tuomet, kai reikia padėti *padaryti tokį pasirinkimą*, kuris leistų vaikui kuo labiau atsiskleisti ir bręsti. Pasiūlykime mažyliui geriau imti tą, o ne kitą daiktą – ne todėl, kad taip mums patogiau, o kad taip naudingiau jam, mažiau pavojainga ir labiau pritaikyta jo amžiui. Kai reikia, patarkime mažajam meistrui, koks įrankis tinkamesnis ir kaip tinkamiau juo naudotis. Žinoma, jis į tai neatsižvelgs, bet kai tėčio nebus šalia ir kas nors nepavyks, supras, jog tas patarimas buvo protingas. Kai mokinukas prašys ką nors paaiškinti, pasistenkime, jei galime, tai padaryti, bet neatlikime užduočių už jį. Nepastebimai patarkime paaugliui, nes jam reikia paaiškinimų apie viską, kas jam nutinka (nors pats ir neateina to prašyti!).

Padėkime suprasti laisvės ribas, nes jos jam naudingos: juk kai kurie dalykai gali jam pakenkti, kiti – trukdyti aplinkinių laisvei. Manau, jog šiuo atžvilgiu svarbiausia – nežymiai apriboti perdėtą mažylio malonumų troškimą jau nuo pat gimimo, darant tai švelniai, bet tvirtai, siekiant didesnės jo paties gerovės ir laimės. Pamažu instinktyviai jis ima suvokti, jog tai suteikia jam ramybę ir laimę. Ir tai palieka įspaudą visam gyvenimui ir lemia tolesnę raidą.

Svarbūs ir pirmieji mažyliui skirti draudimai, kurie iš pradžių būna reikalingi tik dėl jo paties ir yra taikomi tik tada, kai vaikas pakankamai subrendęs juos suprasti ir pripažinti iš meilės, tai yra iš noro gauti kuo daugiau mamos dėmesio (būtent šiuo amžiaus laikotarpiu dera pradėti).

Vėliau visokių nurodymų reikės tuo rečiau, kuo labiau būsime įgiję tikrą autoritetą – dažniausiai užteks mandagaus prašymo. Tai nereiškia, jog niekad nereikės imtis drausminimo; be to būtų neįmanoma. Bet tai turi būti daroma tik rimtais atvejais. Mūsų nurodymai ar reikalavimai turi būti švelnūs ir tvirti, kad vaikas suprastų, jog privalo paklusti; ir jis mielai paklus, jei matys, kad tai daroma retai.

Būkime tie, kurie padaršina. Ypač stenkimės tai daryti. Vaikas jaučia mūsų dėmesingą buvimą, kai siekiame palaikyti jį silpnumo akimirka, apsaugoti nuo per didelių pavojų ir nuo jo paties nesaikingumo. Tai jam suteikia pasitikėjimą.

Stiprindami jo pasitikėjimą savimi, padėsime vaikui vieną po kito įveikti sudėtingus etapus: iš pradžių, žen-

giant pirmąjį žingsnį, tardami labai padaršinantį „ateik“, paskui tą pakartodami žengiant kiekvieną naują gyvenimo žingsnį, ir taip iki paauglystės, kupinos įvairaus nerimo.

Lygiai taip pat, kai reikės, padėsime savo vaikui įveikti tuos nepriklausomybės įgijimo etapus, kurių jis taip bijo: pripažinti savo brandą, pačiam daryti sprendimus, įgyti dar daugiau pasitikėjimo, kad galėtų iš tiesų išlaisvinti ir išmokyti pats vienas judėti tinkama kryptimi.

Ypač svarbu sugrąžinti pasitikėjimą savimi *nesėkmės* atveju. Daug tėvų ir mokytojų mano, kad norint padaršinti, paskatinti vaiką reikia atkreipti dėmesį į jo nesėkmes, jį išbarti, nubauti. Toks elgesys dažniausiai baigiasi dramatiškai. O tereikia tiesiog *sugrąžinti pasitikėjimą* savimi: jau nuo pirmųjų žingsnių, mažyliui parkritus, džiaugsmingai ištarti „šaunuolis“; dėl nevikrumo sudaužius ką nors dėkingai nusišypsoti už pagalbą, kurią jis norėjo suteikti; ištikus nesėkmei mokykloje atkreipti dėmesį tik į daromą pažangą!

Tėvai – pavyzdys, kuriuo vaikas seka. Visų pirma, vaikams mes esame pavyzdys, kuriuo jie seka daug labiau, nei tai parodo išoriškai, nes nori patys išmokyti vadovautis laisve. Iš tiesų patarimai, nurodymai, bausmės yra menkos priemonės, tik pavyzdys yra tvirtas argumentas, vienintelė paveiklus autoriteto sąlyga. Tai galioja jau nuo pat kūdikystės: mažylis žvelgia į tėtį tarsi į antžmogį, stengiasi jį pamėgdžioti, tačiau niekas nepraslysta jam pro akis, mažyliui puikiai sekasi pamėgdžioti viską, kartais net pašaipiai – ir tėvų keistenybes, ir ydas! Ir taip iki paauglystės, kai imama nuolat prieštarauti tėvams, stebėti ir mėginti pagauti kiekvieną jų silpnybę ar klaidą, tačiau sykiu bandoma jiems prilygti.

Noriu atkreipti dėmesį, kad visais atvejais turima omenyje kasdienis pavyzdys, tas, kurį rodome kasdien būdami šalia vaikų. Nebus jokios naudos iš to, jei tik kartą kitą prisiversite parodyti „gerą“ pavyzdį. Vaikai neakli ir nekvaili.

Tačiau nereikia stengtis būti ir supermodeliais. Galbūt vaikas tuo žavėsisi, bet nemėgins mėgdžioti nepasiekiamo pavyzdžio. Ir kuo ant aukštesnio pjedestalo būsime save užkėlę, tuo paauglystės metais bus smarkesnis kritimas žemyn. Pageidautina, kad mūsų rodomas pavyzdys skatintų vaiką palypėti aukščiau, bet tik laipteliu, per daug nereikia.

Trumpai tariant, autoritetas nėra vaikams primetamas dalykas. Autoriteto paslaptis yra ta, kad turime patys save auklėti ir patys išlaisvėti. Galime tikėtis tapti gerais auklėtojais, jei kasdien apmąstome *Kalno pamokslą* (žr. Mt 5, 1–11). Tai sudėtinga, niekam nepavyksta to visiškai pasiekti, kasdien padarome klaidų, bet gebėkime jas pripažinti, ir Meilė kompensuos mūsų silpnynes.

Tęsinys. Pradžia 2011 m. sausio „Artumoje“.
Iš knygos „PERDUOTI MEILĘ. Ugdymo menas“ (Transmettre l'amour. L'art de bien éduquer, © Nouvelle cité, 2007)
Vertė Ilona VALUJEVIČIENĖ.

Šioje skiltyje jau daug dalijomės pal. Jono Pauliaus II įžvalgomis apie lytiškumo prasmę, ir jos visiškai atitinka Bažnyčios mokymą šiuo klausimu. Tačiau neretai žmonėms kyla abejonių Bažnyčios autoritetu, ypač kalbant apie lytinius santykius. Tad paanalizuokime populiarius žmonėms kylančius klausimus šia tema.

Paklusnumas iš MEILĖS

Christopheris WESTAS

Tikrai laisvas žmogus yra tas, kuris sugeba atsisakyti savo valios ir vykdyti Dievo valią.

Nežinomas autorius

Mums labai nepatinka, kai kas nors aiškina, ką turime ir ko neturime daryti. Ypač – kai kalbama apie seksualinį ryšį. Iš dalies taip yra dėl mūsų žmogiškojo orumo. Kai esame verčiami ką nors daryti, jaučiame, jog tai žeidžia mūsų orumą. Tačiau tai liudija ir puikybė, kylančią iš pirmąsias nuodėmės. Maištaujame, kai kas nors, net jei tai būtų Dievas, draudžia daryti, ką norime. Patys norime nuspręsti, kas mums yra gera, o kas bloga. Prieš autoritetą maištauti verta, kai juo netinkamai naudojamas. Tačiau, kai autoritetu naudojamas pagal Dievo planą, turėtume jam paklusti, jeigu norime iš tiesų būti laisvi. Tai Evangelijos paradoksas: gyvename mirdami (plg. *Jn 12, 24*); atiduodami save, save atrandame (plg. *Mt 16, 25*); paklusdami tiesai – išsilaisviname (plg. *Jn 8, 32*).

Tačiau paklusnumas turėtų kilti ne iš prievartos ar baimės, bet iš meilės gėriui, tiesai ir grožiui – iš meilės Dievui. Tikroji laisvė yra ne išsilaisvinimas iš išorinių pančių, kviečiančių į gėrį, bet išsilaisvinimas iš vidinių pančių, kliudančių pasirinkti gėrį. Tikrai laisvas asmuo į Dievo įsakymus nežiūri kaip į našta. Tikrai laisvas asmuo trokšta vykdyti Viešpaties valią. Tačiau iš kur galime žinoti jo valią, ypač lytiškumo srityje? Būtų neteisinga, jeigu turėtume Dievui atsiskaityti už tai, ko negalime pažinti. Bažnyčios mokymo geroji naujiena yra ši: Dievas mums apreiškė savo valią.

Kas nustato tai, ko Bažnyčia oficialiai moko? Argi ne mes visi esame Bažnyčia?

Bažnyčia yra vienybėje su Kristumi kaip nuotaka su savo sužadėtiniu. Kristus nurodo tai, ką jo Nuotaka moko. Kristus keliems Bažnyčios nariams suteikė autoritetą būti jo mokymo liudytojais. Tai Bažnyčios Magisteriumas. Jį sudaro popiežius ir viso pasaulio vyskupai, esantys vienybėje su Šventuoju Tėvu. Kai jis bei su juo vienybėje esantys vyskupai moko tikėjimo ir moralės klausimais, jie moko Kristaus vardu ir jo autoriteto galia.

Tiesa, kad visi pakrikštyti katalikai sudaro Katalikų Bažnyčią. Esame „vienas kūnas“ Kristuje (plg. *1 Kor 12, 12*). Tačiau šis kūnas turi šventą tvarką, hierarchiją (hierarchija pažodžiui reiškia šventą valdžią). Kaip sakė apaštalas Paulius, Kristaus kūną sudaro įvairūs nariai, atliekantys skirtingus vaidmenis (plg. *1 Kor 12*). Kiekviena funkcija yra gyvybiškai reikalinga kūnui veikti. Akis negali sakyti rankai: „Man tavęs nereikia“, lygiai kaip ir negali norėti būti ranka. Tie žmonės, kurie Bažnyčioje moko Kristaus autoriteto galia, yra Dievo skirti šiai užduočiai. Tas jų vaidmuo apima visą kūną. Magisteriumas yra didžiulė dovana Bažnyčiai ir pasauliui, nes užtikrina saugų būdą pažinti Kristaus mokymą.

Kristus pastatydino savo Bažnyčią ant apaštalo Petro. Jis davė Petrui „dangaus karalystės raktus“ ir jam pasakė: „Ką tu suriši žemėje, bus suriša ir danguje, ir ką atriši žemėje, bus atrišta ir danguje“ (plg. *Mt 16, 13–20*). Kristus suteikė Petrui galią atstovauti jam žemėje; mokyti jo vardu ir jo autoritetu ne todėl, kad Petras būtų neklystantis ar nepriekaištingas, bet dėl to, kad Kristus pažadėjo jį ir kitus apaštalus apsaugoti, atsiųsdamas jiems Šventąją Dvasią, kad ji vestų juos į visišką tiesos pažinimą (plg. *Jn 16, 13*).

Tai, ką Kristus pažadėjo prieš 2 tūkst. metų, tęsiasi ir šiandien. Popiežius ir vyskupai yra šv. Petro ir apaštalų įpėdiniai – kalbame apie vieną, šventą, visuotinę ir *apaštalinę* Bažnyčią. Šventoji Dvasia veda Bažnyčią į tiesos pilnatvę. Jėzus sakė savo apaštalams: „Kas jūsų klauso, manęs klauso. Kas jus niekina, mane niekina“ (*Lk 10, 16*). Taigi Vatikano II Susirinkimas gali drąsiai mokyti, jog, priimdami popiežiaus ir vyskupų mokymą ir pagal jį gyvendami, priimame ne žmogaus žodžius, bet Dievo Žodį (plg. *1 Tes 2, 13*).

Ar norite pasakyti, kad Bažnyčia iš tiesų mano kalbanti už Dievą ir žinanti tiesą? Tai labai arogantiška!

Taip, Bažnyčia iš tiesų mano, jog kalba už Kristų ir kad jai suteikta jo neklystamumo malonė. Tai labai drąsus teiginys, ir su tuo privalome rimtai susitaikyti. Galimos tik dvi išvados – arba Bažnyčia yra labai arogantiška, arba ji iš tiesų

neklysta tikėjimo ir moralės srityje. Vidurio nėra. Jeigu Bažnyčia neklysta, tada ją priimsime kaip didelį Dievo palaiminimą ir norėsime gyventi pagal jos mokymą. Net jeigu iki galo ir nesuprasime *kodėl*, pasitikėsime juo ir atėjus laikui galbūt suprasime. Kita vertus, jeigu Bažnyčia yra arogantiška, tada visiškai teisingai nenorėsime su ja turėti nieko bendro. Tačiau vienaip ar kitaip apsispręsti turėsime.

Gyvename kultūroje, kuriai radikalūs apsisprendimai nepriimtini. Mums labiau patinka patiems kurti scenarijus, nei susidurti su neišvengiama *arba/arba* gyvenimo tikrove. Gyvename kultūroje, kuri atmets objektyvią tiesą. Daug kas sako: „Tai galbūt tiesa tau, bet ne man“; arba: „Kiekvieno nuomonė yra tokia pat teisinga.“ Visi esame paveikti tokio požiūrio. Tačiau Jėzus mokė visai ko kito – kad jis yra tiesa (plg. *Jn 14, 6*); jis įkūrė Bažnyčią ir pažadėjo, kad ji skelbs tiesą (plg. *Jn 16, 13*). Jis kviečia mus tai priimti. Aišku, esame laisvi ir nepriimti. Tačiau apsispręsti turėtume gerai apmąstę, o ne atmestinais, nes tai be galo svarbūs dalykai.

Prasminga, kad Kristus būtų įkūręs aiškiai apibrėžtą autoritetą čia, žemėje, ir per jį būtų apreikšta jo valia. Kitaip Šventojo Rašto interpretacija ir Dievo valios nustatymas klausimais, kurie turi amžinus padarinius, būtų pernelyg didelis žaidimas ir spėliojimas. Dievo suteiktas autoritetas čia, žemėje, leidžia išlaikyti tikėjimo vienybę.

Jeigu Kristus iš tiesų paliko savo autoritetą Katalikų Bažnyčiai, tada nėra arogantiška tai, kad ji jį ir praktikuoja. Atvirai kalbant, arogantiška yra mūsų nuomonė, kad Dievo valią tikėjimo ir moralės klausimais manome žinantys geriau nei Bažnyčia.

Bažnyčia turėtų rūpintis religiniais klausimais ir neikišti nosies į mano miegamąjį reikalus.

Kai Bažnyčia kalba apie lytiškumą, ji ir apima „religinius klausimus“.

Lytiniai santykiai yra religinis įvykis! Pagal Joną Paulių II, didysis Santuokos sakramento ženklas yra sukūrimo ir atpirkimo slėpinio ženklas. Seksualinis ryšys priklauso krikščionybės slėpiniui. „Argi nežinote, kad jūsų kūnai yra Kristaus nariai?“ (*1 Kor 6, 15*). Tapdami „vienu kūnu“, sutuoktiniai sukuria „namą Bažnyčiai“, kuri yra Bažnyčios miniatiūra. Taigi, Bažnyčia nesibrauna į miegamąjį, bet sutuoktiniai patys atsineša jį su savimi.

Seksualinis ryšys yra šventas ir labiau, nei mūsų puolusios aistros kartais to norėtų. Jeigu manome, kad šis ryšys be Dievo yra kažkuo geresnis, visiškai klystame. Lytinių santykių teikiamas džiaugsmas – su visais orgazmo elementais – turėtų būti džiaugsmas mylėti taip, kaip Dievas myli; turėtų būti būsimo dangaus paragavimas, nes dangus – tai amžinoji Kristaus ir Bažnyčios vienybė. Kristus nori ne uždusinti džiaugsmą, bet jo atnešti. Jis sakė: „Jei laikysitės mano įsakymų, pasiliksime mano meilėje <...> Aš jums tai

kalbėjau, kad jumyse būtų manasis džiaugsmas ir kad jūsų džiaugsmui nieko netrūktų“ (*Jn 15, 10–11*). Taigi, jeigu norite nuostabiausio, džiaugsmo kupino lytinio santykio, atverkite duris Kristui, ypač – savo miegamąjį duris.

Ironiška, kad lytiškumo moralę diktuoja senstelėję „celibato vyrai“. Ką jie išmano apie seksą?

Pirmiausia, popiežius ir vyskupai nieko niekam nediktuoja. Jie paprasčiausiai liudija tai, ką Dievas yra apreiškęs, su tuo autoritetu, kurį Kristus jiems paliko. Visada turime laisvę tai priimti ar atmesti.

Antra, žinia, kurią jie skelbia apie lytiškumo moralę, at-eina ne iš jų pačių, bet iš Dievo. Jis sukūrė seksualinį ryšį. Dievas žino, kodėl jis taip padarė, kam tai skirta, kaip tai gali suteikti didžiulį džiaugsmą, jeigu pagarbiai prie to artinamasi, ir kaip tai gali suteikti didžiulį sielvartą, kai tuo piktnaudžiaujama. Dievas pagal savo išmintį (o ji dažnai labai skiriasi nuo mūsų) patikėjo savo lytiškumo planą tiems „senstelėjusiems ‘celibato vyrams’“. Atsisakymas paklusti yra toks pat kvailas, kaip ir pilti dyzelinį kurą į automobilį, ant kurio uždėtas gamintojų lipdukas: „Pilti tik dujas“.

Trečia, tie, kurie mano, jog „celibato vyrai“ nieko neišmano apie seksą, nėra nieko skaitę, ką Jonas Paulius II apie tai rašė. Mano žmona neprieštaraus, jeigu pasakysiu,

Jolantos Kliekute's nuotrauka

kad iš nieko tiek neišmokau apie prigimtį, grožį ir seksualinio ryšio prasmę, kaip iš šito „celibato vyro“. Jo mintys yra žmogaus, kuris iki gelmės perprato savo paties vyrišką sielą, kad įprasmintų savąjį lytiškumą. Tai, ką jis suprato, yra dieviška kibirkštis. Mano paties, kaip neskaistaus pauglio, jauno vyro ir dabar vedusio žmogaus, patirtis tik patvirtina tai, ką jis sakė.

Celibatas suteikia nūdienos pasauliui labai reikalingą perspektyvą. Dauguma žmonių yra taip apnuodyti seksu, kad per medžius nebemato miško. Kai kurie, pasirinkdami celibatą kaip savo gyvenimo pašaukimą ir būdą, giliau ir gyviau supranta tikrąjį seksualinio ryšio prasmę. Popiežius Jonas Paulius II buvo vienas tų žmonių. Jo auka yra mūsų laimėjimas, jei tik turime drąsos klausyti.

Pagal Ch. Westo knygą „Geroji žinia apie seksą ir santuoką“ parengė Rūta POCIUTĖ

Vaida SPANGELEVIČIŪTĖ-KNEIŽIENĖ

Muzika, būdama tam tikrų grupių, kultūrų ar subkultūrų išraiška, gerai atskleidžia ir tautos ar grupės gyvenimo vertybes, prioritetus. Be to, pasak Ludwigo van Beethoveno, muzika yra tai, kas puikiai parodo ir patį kūrėją. Šį mėnesį „Artumoje“ svarstant apie autoritetus, o Lietuvoje vasarą ketinant atvykti vis daugiau pasaulinio garso kontroversinių įžymybių, norėtusi pakviesti pažvelgti į juos bei į jų muziką: kuria ar griaua ji gyvenimą ir mus pačius? Kieno autoritetą jie skelbia?

Muzikos įtaiga

Kas drįstų suabejoti milžiniška meno, ypač muzikos, įtaka žmogui? Mokslininkai net nustatė, kad, pvz., Wolfgango Amadeus Mozarto kūriniai nuramina kūdikius, atkuria psichinę pusiausvyrą ir pan. Tačiau šįkart ne apie tai. Pažvelkim į muziką, kurią girdime parduotuvėse, kavinėse, net nenorėdami, nesigilindami į atlikėjus ar žodžius. Neretai, žiūrėk, jau niūniuojame nugirstą melodiją, o koncertuose šaukiame ir šokame su minia lyg ekstazėje.

Pasidomėjusi netrukus į Lietuvą atvyksiančiais atlikėjais, peržiūrėjau ne vieną vaizdo klipą, išklausiau daugybę dainų... Jei ne bičiulių malda, šio straipsnio nebūtų, nes kartais vaizdai ir žodžiai tiesiog fiziškai supykindavo! Ką jau šnekėti apie koncertus, kai šį poveikį tūkstančius kartų sustiprina garsas, minia, o neretai ir vartojami narkotikai bei alkoholis.

Muzika yra labai įtaigi psichologiškai, paliečia visą žmogų – jo intelektą, emocijas, kūną ir jautriausią sritį – sielą. Bohusas Zivcakas, teologijos ir pedagogikos mokslų daktaras, bendruomenės *Rieka Života* („Gyvenimo upė“) Slovakijoje vadovas, jau dvidešimtmetį kuriantis Dievo šlovinimo giesmes, teigia: „Muzika gali sukelti pozityvų sielos atsaką ir, atvirkščiai, negatyvius jausmus – liūdesį, sielvartą, agresiją, smurtą, neskaistumą. Ji prasiskverbianti anapus sąmonės, jos poveikis dažnai nesuvaldomas protu. Natūralu, kad labiau veikia jaunimą, kuris lengvai pasiduoda jausmams. O jais manipuluoti irgi paprasčiau pasitelkiant muzikinę, o ne intelektualią kalbą ar pamokymus.“

Garbė, valdžia ir pinigai

Visais laikais velnias gundo tuo pačiu – valdžia, garbe ir pinigais. Pvz., Lady Gaga ar Marilyn Mansonas nėra demonai. Jie – Dievo mylimi žmonės, bet savo dainose, klipuose, koncertuose kuria šėtonišką parodiją, apimančią visa, kas mums, krikščionims, itin

brangu; visa antikristiška, persmelkta satanizmo, tyčiojamosi iš mūsų tikėjimo ir Dievo, išjuokiama krikščioniška simbolika, o jie patys moko tarsi naujos religijos.

Kodėl jie tai daro? Pasak krikščioniškos muzikos atlikėjo airio Ronano Johnstono, „karjeros sumetimais – padidinti savo populiarumą, o iš tikrųjų – banko sąskaitą. Jie pasirinko manipuluoti klausytojais, mėgėjiškai taškydamiesi tamsoje. Iš pačių šių atlikėjų komentarų matyti, kad jie neturi „tikėjimo“ tamsos jėgomis, jie veikia renkasi apsimesti tik, idant uždirbtų daugiau pinigų ir išlaikytų karjerą. Ar tai blogis? Manau, kad taip – tai ciniskas manipuliavimas, pažeidžiantis mūsų vaikus, jaunimą ir mus pačius“.

Žemyn galva

Neseniai Filipinuose musulmonai surengė piketą prieš Lady Gagos pasirodymą šalyje, krikščionys irgi rengiasi tokiam žingsniui. Vienas iš protesto rengėjų, baptistų vyskupas Reubenas Abante'as sakė protestuojantis ne prieš atlikėjos asmenį, bet prieš jos muziką, iškraipytai, pašaipiai pateikiamą Jėzaus asmenį.

Lady Gaga mokėsi katalikiškoje mokykloje, vėliau šoko naktiniuose klubuose, kol ją pastebėjo prodiuseriai ir atvedė į didžiąją sceną. Dabar ji dėl šou paniekina tai, kuo pati kažkada tikėjo. Drąsiai manipuliuoja žmonėmis, ne tik neatskleisdama savo amžiaus, bet ir vadindamasi krikščione. Naujoje jos programoje *Born This Way* („Tokie jau gimę“) matyti, kad žino Jėzaus gyvenimą, tik, deja, tyčiojasi iš jo, pasitelkdama krikščioniškus simbolius,

sąvokas. Štai keli naujojo albumo, kurį pristatys Lietuvoje, dainos „Judas“ (labai melodingos ir kažkodėl labai įsimenamos) žodžiai: „Myliu Judą, Judą; Jėzus mano dorybė, o Judas yra mano demonas, kuriam esu ištikima.“ O vaizdo klipe tik įsigilinus galima pastebėti, kad apie Judą dainuojama kaip apie mokytoją ir nugalėtoją, pasipuošusį metaliniu erškėčiu, o vėliau – laurų vainiku. Atrodo, atpasakoja biblinę istoriją, neįsigilinus – net labai krikščionišką: ji prasideda 12 vyrų, tartum apaštalų, kelione į vakarienę. Matome Judo, kuriam į ausį šnibžda Antikristas, išdavystę, matome, kaip blogis nugali Petrą, kuris mums, krikščionims, yra uola ir Bažnyčios galva. Tokiuose klipuose krikščioniški simboliai ir istorija yra apverčiami aukštyn kojomis (ir pati atlikėja puošiasi apverstu kryžiumi). Kitose dainose rodomas spygliuota viela apsuktas mėsos gabalas – užuomina į erškėčiais vainikuotą Kristaus širdį. Kiek krikščionių vėliau kelyje į darbą ar namo niūniuoja šią, atrodo, paprastą dainelę? Betgi Jėzaus asmuo ir net vardas joje kaitaliojamas su Judo! Nesuprasdami žmonės koncertuose šaukia: „Myliu Judą“, nesąmoningai tapatinasi su išdaviku, kuris, beje, gyvenimą baigė nusižudydamas.

Chaosas kultūros dalis

Nors tiksliai nežinoma, kas pastūmėja nusižudyti, tačiau aiškiai pastebima, kad po tokių koncertų padaugėja savižudybių, smurto, agresijos. Ne veltui prieš Lady Gagos koncertą protestuoja Filipinuose ir ne kiekviena šalis priima koncertuoti Marilyn Mansoną, kuris dar atviriau demonstruoja savo patyčias Dievo ir žmonių atžvilgiu. Iškalbingas vien jo sceninis vardas – filmų žvaigždės Marilyn Monroe ir pamišėlio, masinio žudiko Charleso Mansono vardų kombinacija – rodo nutolinimą nuo vyriškumo bei moteriškumo ir yra chaoso kultūros dalis, į kurią mus traukia atlikėjas. Tam reikia atsižadėti Jėzaus ir pasirinkti šėtonišką nužmoginimo taktiką – pornografiją, smurtą, šventvagystę.

„Šėtonas pasitelkia muziką, nes yra silpnas; kai pats nesi stiprus, ieškai, kaip paveikti ir nugalėti. Tokios muzikos atlikėjų laikysena – puolusio angelo, puikybei pasidavusio žmogaus, norinčio būti dievu. Jis tyčiojasi iš Kristaus stigmų, Išganyto, Viešpaties kraujo,“ – sako kun. dr. Benoît Domergue'as, žymus prancūzų demonologas, – viename klipe Mansonas parodijuoja apreiškimą Jonui, pasitelkdamas du avinėlius, išlendantį iš vandens žvėrį, o pats dėvi popiežiaus mitrą. Jis yra kaip netikras pranašas, skelbiantis juodai vilkintį Antikristą. Klausytojų akyse per koncertą atlikėjas iškeliamas į 10 m aukštį; aplink stalą – 12 mokinių; šioje scenoje jis tyčiojasi iš Jėzaus, tapatindamas jį su beždžione, tuo metu deginamas kryžius. Per penkias minutes atlikėjas padaro neįtikėtiną puokštę šventvagysčių. Žmonės, pagauti transo, klykia ir šį *mėslą* įsileidžia į savo sielą, o paskui nesupranta, iš kur tiek liūdesio, agresijos, nusivylimo.“

Viename interviu Mansonas prisipažįsta priklausantis Šėtono bažnyčiai, tačiau teigia esąs dvasingesnis už daugelį krikščionių, ir visa, ką naudojas scenoje, tėra religinių simbolių atkartojimas. Tačiau pasigilinus nesunku pamatyti, kaip, pvz., apsirengia popiežiumi ir tyčiojasi iš Kristaus žaizdų. Taigi krikščioniška simbolika apverčiama, naudojama priešingiems veiksams.

Ar Lietuvai to reikia?

Mansono neįsileido koncertuoti Milane, galbūt tam įtakos turėjo koncerto Romoje padariniai: nepilnametė kreipėsi į teismą dėl seksualinio priekabiavimo scenoje, spaudoje ji papasakojo, kaip ir kiekviename turo *Sweet Dreams* („Saldžių sapnų“) koncerte, mergina prievarta buvo ištempta ant scenos, išrengta ir dainininko liečiama. Žiūrovai klykia apimti transo, priima tai kaip šou, tačiau kas lieka sąmonėje? Internetu komentuojama apie jo koncertuose skerdžiamus gyvūnus, juodąsias mišias.

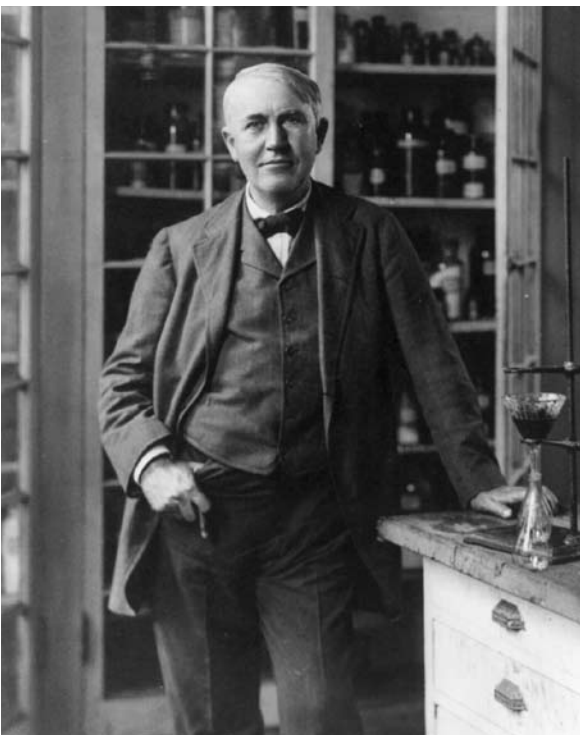
Galbūt tai tik sceninis įvaizdis? Pats Marilyn Mansonas, rengdamasis koncertui Lietuvoje (kaip skelbiama reklaminiuose puslapiuose), teigia, kad tai turas, „pristatantis naują albumą *Born Villain* („Gimęs niekšu“), kurio įrašai bus sunkesni ir primins „savižudišką“ *death metal* stilių. Bet koks menas yra kūnas ir kraujas, nesvarbu, kaip jį parodai. Visi mes norime aistringai siaubti, kurį mums sukelia tas kraujas. Ir kraujas yra tai, ką jums ketinu parodyti“. Taip apie būsimąjį turą *Hey Cruel World...* („Sveikas, žiaurusis pasauli...“) sako pats atlikėjas.

Ar galima tylėti ir leisti nešti tokią blogio žinią mūsų jaunimui, o atlikėjams – manipuluoti žmonių jausmais ir gyvenimais? „Artuma“ užklausė Vaiko teisių apsaugos kontrolierės tarnybos, ką ketinama daryti, kad nebūtų žalojami bent jau nepilnamečiai? Ši tarnyba mums atsakė: „<...> Vadovaudamasi LR Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstatymo 12 str. 1 d. 1 punktu, Vaiko teisių apsaugos kontrolierė 2012 05 18 d. raštu dėl galimo Visuomenės informavimo įstatymo 17 straipsnio („Viešosios informacijos rengėjai ir (ar) skleidėjai įstatymų nustatyta tvarka turi užtikrinti, kad nepilnamečiai būtų apsaugoti nuo neigiamą poveikį jų fiziniam, protiniam ar doroviniam vystymuisi darančios viešosios informacijos, ypač susijusios su pornografinio pobūdžio ir (ar) smurtinio pobūdžio bei žalingus įpročius skatinančios informacijos sklaidimu“) nuostatų pažeidimo ir koncerte ketinamos skleisti viešosios informacijos įvertinimo kreipėsi į Žurnalistų etikos inspektoriatą tarnybą.“ Šios atsakymo vis dar laukiame...

Tad kol kas, brangūs tėveliai, pasidomėkite ir žinokite, kokiems koncertams duodate pinigų savo vaikams; o Jūs, mieli jaunuoliai ir jaunuolės, ar tikrai norite leisti manipuluojami savo gyvenimais tiems, kurie trokšta juos griauti ir iš to užsidirbti pinigų?

Thomas Alva Edison

Pradinės mokyklos nebaigęs Nobelio premijos laureatas

Nejau Nobelio premijos laureatas Thomas Alva Edisonas išrado „tik“ elektros lemputę, kaip pamename iš mokyklos laikų? Toli gražu. Niekas nėra užpatentavęs daugiau išradimų už jį. O būta jų 1093! Maža to, Edisonas ir 5000 išradimų bendraautoris. Svarbiausi jo darbai – elektros lemputės patobulinimas ir pritaikymas, nuolatinės srovės variklis, osciloskopas, gramofonas, perforuota kino juosta, garsą įrašanti kino kamera, kino projektorius, šaldytuvas, diktofonas, betonmaišė, elektros kėdė ir kt.

Nerami vaikystė

Pasiturinčioje, nors ir ne pačioje turtingiausioje, verslininko ir prekybininko šeimoje Ohajo valstijos Milano miestelyje 1847 m. gimė berniukas, pavadintas Thomu Alva. Tėvo verslo sritys buvo grūdai ir mediena, o motina, kadaise mokytoja, labai išprususi moteris, ištekėjusi nedirbo. Vaikas augo pernelyg judrus, smalsus, *gyvas sidabras*. Mūsų laikais tokius gydo nuo hiperaktyvumo. Kai pradėjo lankyti mokyklą, ten jį palaikė visišku besmegeniu, kvailiu ir po 3 mėn. išmetė lauk kaip beviltiškai buką. Laimei, išsilavinusi ir plataus akiračio motina pradėjo berniuką mokyti namuose, o tėvas – visokeriopai skatinti skaitymą. Taip vaikas gavo elementarių žinių. Būsimasis nobelistas ir išradėjas taip ir liko nebaigęs net pradinės mokyklos! Jis augo įžūlus, landus, nesveikai smalsus. Žodžiu, baisus kūdikis!

Neilgai trukus šeima persikėlė į Mičigano valstijos Port Hurono miestą. Thomas nepaprastai daug skaito (tą jis darys visą gyvenimą) ir visokeriopai eksperimentuoja, beje, gana pavojingai. Žaislų jam pirkti nereikia, nes juos susikonstruoja ir pasigamina pats. Matydami sūnaus hiperaktyvumą, tėvai riboja jam kišenpinigius, tad dvylikametis pradeda pardavinėti traukiniuose laikraščius, knygas ir saldumynus. Netrukus jis čia pat, pagalbiniame vagone, ima leisti laikraštėlį keleiviams su pačiomis šviežiausiomis naujienomis. Ir sėkmingai! Čia ir spausdina, greta atlikdamas visokius bandymus. Deja, per vieną tokį eksperimentą sukelia gaisrą ir Thomą išmeta iš vagono lauk drauge su jo „tipografija“ bei „laboratorija“.

Keturiolikmetis Thomas pradeda netekti klausos. Dėl ko – nežinoma. Vieni dėl kurtumo kaltina persirgtą skarlatiną, kiti – cheminius eksperimentus bei sproгимus, bet tikroji priežastis neaiški. Muzikos genijus

klausos ėmė netekti 27-erių, technikos – vos 14-kos. Skirtingai nei Beethovenas, niekada dėl to nesisielėjo, netgi buvo patenkintas! Mat komfortiškame tylos pasaulyje niekas jam nekludė dirbti ir neblaškė dėmesio, o visa kita nesvarbu!

Avantiūristiška jaunystė

Šešiolikmetis Thomas gauna gerai apmokamą ir tuo metu prestižinį darbą telegrafe. Savo profesiją jis patobulina iki neregėto lygio. JAV jam niekas neprilygsta. Įžūlusis skandalistas 21-erių Edisonas atvyksta į Bostoną, po metų persikelia į Niujorką. Laimingo atsitiktinumo dėka atsiduria stambioje firmoje, ypatingajam telegrafininkui pasiūlo darbą už didžiulį atlyginimą. Bet ko čia laukti, jei galima telegrafą patobulinti taip, kad vietoj vieno kanalo būtų galima tuo pat metu perduoti žinias keturiais! Padaro, užpatentuoja ir gauna milžinišką tais laikais 40 tūkst. dolerių sumą. Tai buvo pradžia.

Edisonas pasamdo 50 pagalbinių ir toliau tobulina telegrafą. Taip atsirado pirmasis pasaulyje „išradimų fabrikas“.

1871-aisiais per Kalėdas Thomas Alva Edisonas susituokia su šešiolikmete savo darbuotoja (jam 24 m.) Mary Stilwell. Ji pagimdys tris vaikus ir po 13 metų mirs nuo smegenų vėžio. Du vaikus namuose jis atkakliai vadins „Tašku“ ir „Brūkšniu“, mat be telegrafo – niekaip!

Menlo Parko burtininkas

Thomas Alva Edisonas 1876 m. savo „išradimų fabriką“ perkelia į Menlo Parko vietovę. Jame dirba jau 100 žmonių. Jis pasigauna svetimų idėjų užuomazgas, jas tobulina iki įmanomos ribos ir užpatentuoja. Pinigai plaukia plačia upe. Amerikiečiai vadina Edisoną Menlo

Parko burtininku. Didžiulę laboratoriją administruoja tėvas. Motina jau mirusi, bet sūnaus išgarsėjimu pasidžiaugti dar spėjo.

1880 m. sausio 27 d. Thomas Alva Edisonas gauna patentą Nr. 223898. Tai elektros lemputė. Kaip ir daugeliu kitų atvejų, pirmoji mintis priklauso ne jam. Bet kitam pirmas blynas prisilo, o jis iškepė puikiai! Po dvejų metų Manhatane pradeda veikti pirmoji nuolatinės srovės elektrinė ir užsižiebia elektros lemputės 59 klientų namuose ir biuruose.

Praėjus porai metų po žmonos Mary mirties, Edisonas nusiperka prabangų namą Naujajame Džersyje ir veda antrą kartą. Savaime suprantama, vėl visai jaunutę ir labai gražią Miną Miller. Ji pagimdys jam dar tris vaikus ir pergyvens vyrą 16 metų. Dėl jaunos gražutės žmonos Thomas įkurs ištaigingą sodą Floridoje, kur leis laiką su ja. Tiesa, visai kurčias, bet ką tai turi bendro su moterimis, juolab kai esi pasakiškai turtingas?

Garbė ir abejingumas jai

1889 m. pasaulinė paroda Paryžiuje tampa Edisono triumfu. Jis – populiariausias amerikietis pasaulyje. Minios plūsta pasižiūrėti jo išradimų, Prancūzijos prezidentas apdovanoja Garbės legiono ordinu, Italijos karalius suteikia grafo titulą, Eifelio bokšte surengtuose jo garbei pietuose 71 m. Charlesas Gounod'as dovanoja jo garbei sukurtą ir čia pat atliktą kantatą, Paryžiaus opera jam pagerbti surengia specialų spektaklį. Bet Edisonui visa tai nė motais. Kas kita darbas ir nauji užmojai... Vis tiek apdovanojimai pilasi toliau. Pinigai irgi.

Bėga metai. 1915-aisiais Thomas Alva Edisonas ir Nikola Tesla paskelbiami Nobelio premijos laureatais fizikos srityje. Ir... Tesla savo premijos atsisako! Jį giliai įskaudina sugretinimas su savamoksliu Edisonu, kuris, jo nuomone, tėra tik guvus verslininkas ir komersantas, svetimų idėjų įgyvendintojas. Beje, tokių nuomonių buvo daug.

O toliau?

Toliau pilasi darbai. Vienas po kito pasaulį stebina išradimai, susiję su Edisono pavarde.

Pirmiausia reikia kalbėti apie fonografą, t. y. aparatą, užrašantį ir neribotą laiką saugantį bei atgaminantį žmogaus balsą, muziką. Šio prietaiso mintį Edisonas puoselėjo daug metų. Antrasis – *Edisono efektas*, tapęs radijo lempos ir radiotechnikos pagrindu. Trečiuoju derėtų įvardyti naują akumulatoriaus tipą. Ketvirtasis yra kinetoskopas – kino projektoriaus pirmtakas.

Jis dirba nepailsdamas ištisus 60 metų, t. y. iki beveik 85 m. Nors ir niekina mirties bausmę, bet... sukonstruoja elektros kėdę. Beje, Edisonas visada didžiavosi, kad jo darbai taikūs, nes niekada nekūrė ginklų ar kitų žudymo įrankių. Išimtis – tik ta nelemtoji elektros kėdė.

Buvęs „nevykėlis“ ir „kvailėlis“ dirbo iki pat dienų galo, išlaikydamas sveiką protą, gabumus ir nepapas-

tą darbštumą. Mirė 1931 m., artėdamas prie 85-ojo gimtadienio.

Iš šešių jo vaikų (dvi dukterys ir keturi sūnūs) du tapo garsiais išradėjais, vienas gubernatoriumi, ketvirtasis valdė tėvo imperiją. Dukterys, kaip tais laikais buvo priimta, žmonomis ir motinomis.

Edisonas – žmogus

Tai buvo vidutinio ūgio, pilkų akių, šviesių plaukų ir neproporcingai didelės galvos vyras. Vaikščiojo greitai, gestikuliuo energingai, o būdą turėjo, tiesą sakant, bjaurų. Nesukalbamas, užsispyręs, per daug reiklus. Darbštumu lenkė bites ir skruzdėles, to paties reikalavo iš darbuotojų, vadinusių jį Seniu. Reikia pabrėžti, kad ypač kruopščiai parinkdavo personalą. Gabūs fizikai bei matematikai inžinieriai pas jį dirbti nemėgo, greit išeidavo, nes jiems pavesdavo paruošiamuosius, pagalbinius ir kitus sunkius darbus, per menkus jų galimybes. Šlovė ir pinigai Seniui, o jiems tik alga, tiesa, nebloga. Laboratorijose jis praleisdavo beveik visą laiką, kartais net nakvodavo. Labai daug skaitė, nepamiršdamas savo išsilavinimo stokos, ir buvo visai patenkintas kurtumu, mat jo netrikdė pašaliniai garsai. Gyvendamas komfortiškame tylos pasaulyje galėjo produktyviau dirbti, geriau susikaupti. Jo vertėjas buvo kolega, kuris per petį Edisonui lazdele išstuksendavo kalbėtojo tekstą Morzės abėcėlė.

Vaikus augino žmonos. Tai suprantama, nes Senio amžinai nebūdavo namuose. Pagandydavo akis į dailias jaunas moteris. Nesavanaudiškai ir artimai draugavo su Henry Fordu. Niekada neturėjo skolų, piniginiuose reikaluose pasižymėjo skrupulingu sąžiningumu.

Tikintis nebuvo, vadino save deistu.

Plagiatorius, idėjų vagis?

Labiausiai jį puolė už telefoną, telegrafą ir dinamo mašiną. Tai tiesa, kad šiuos dalykus sugalvojo kiti, bet jie nemokėjo sukonstruoti veikiančių modelių pagal savo įtikinamas idėjas. Edisonas visa tai padarė. Niekas čia naujo išradimų istorijoje. Juk net pats Newtonas buvo Keplerio minčių vystytojas ir tęsėjas, svetimus sumanymus pasigriebė ir išrutuliojo Franklinas, Gibbsas. Sklandančios ore mintys tėra energijos forma, o įgyvendinimas jau pradeda tarnauti žmonijai ir pažangai.

Nepajėgė gi niekas iki Edisono (nei Bellas, nei Page'as, nei Berlineris, nei kiti) atlikti iki 10 tūkst. eksperimentų! Be to, jis visus pirmąpradžius sumanymus patobulino taip, kad iš pirminės medžiagos nedaug kas teliko. Na, vis dėlto, liko...

Taigi, Thomas Alva Edisonas tvirtai įėjo į išradimų istoriją, nuveikė titaniškų darbų, dovanojo žmonijai nepaprastai daug ir niekas to nenuginčys. Bet tą elektros lemputę, deja, tik privedė iki tuo metu įmanomos tobulybės. To nesugebėjo jo pirmtakai ir tai irgi tenka pripažinti!

Parengė Vanda IBIANSKA

VIRŠESNI ir „viršesni“

Esti žmonių, kuriuos visuomenė vertina dvejopai. Apie tą patį asmenį vieni gali pasakyti: jis psichiškai stiprus, gimęs vadovauti. Kiti įvertins priešingai: jis itin kategoriškas, nepaiso svetimos nuomonės ir siekia būti pranašesnis už aplinkinius. Kad ir ką sakytume, mėgstantys primesti savo požiūrį bei valią kitiems nuolat kelia tam tikrų neigiamų jausmų. Bet ar jie tikrai visada nusipelno būti atstumti?

Ar galime pykti, jei kitaip manantis, kaip vėliau paaiškėjo, yra teišus, – tik retorinis klausimas. Nors kiekvienas turime teisę į savo nuomonę, galime juk ir suklysti. Visą gyvenimą kažko mokomės – dažniausiai iš kitų... Ar visada esame teisūs neigdami kitą? O jei šis žmogus vertas, kad juo sektume, ir sugeba tuo įtikinti?

Taip jau yra, kad kai kurie žmonės jaučia poreikį vyrauti grupėje. Vieniems tai įgimta, nulemta asmenybės ypatumų, o kitų gyvenimas taip susiklosto, ir jie tai daro per jėgą. Tačiau dominuojančiu vadinamas asmuo nebūtinai yra kategoriškas ir nekritiškai save vertina. Būna tokių „pirmųjų smuikų“, kurie šitokio vaidmens visai nesiekia. Tarkim, kolektyve vieno bendradarbio galvon dažniausiai šauna gerų minčių, teisingų sprendimų ir pan. Visai neatsitiktinai tokio kolegos gabumai, intuicija, žinios, protas nelieka nepastebėti, todėl savo aplinkoje jis tampa autoritetu. Visi jį pripažįsta, klausia jo nuomonės, ir savaime toks asmuo ima viršyti kitus. Šie žmonės vadinami socialiai teigiamais. Jeigu jie pradeda telkti aplinkinius bendram labui, atneša daug naudos visuomenei.

Ar galėtume teigti, kad polinkis vyrauti priklauso nuo to, ką pats asmuo mano apie savo vaidmenį konkrečioje gyvenimo srityje, ir nuo aplinkos galimybių? Ne visada, bet dažniausiai – taip. Tiesiog organiškai prieštaravimų nepakenčiantis vadovas paprastai būna įsitikinęs, jog viską išmano geriausiai, kitų nuomonės neverta nė klausyti, taigi pakanka duoti nurodymus ir žiūrėti, kad jie būtų vykdomi. Ar jis teisus, visai kas kita: kalbame tik apie tokio elgesio priežastis. Pasitaiko žmonių, kurie taip tiki savo sumanymais, kad stengiasi įgyvendinti juos bet kuria kaina. Jie irgi jaučiasi absoliučiai teisūs, o kitus laiko klystančiais. Aplinkiniai juos vadina įkyriais maniakais, o šie nusteptų ir įsižeistų išgirdę kaltinimą, jog stengiasi dominuoti. Mat yra įsitikinę, jog tik siekia ko nors teisingo sau ir kitiems.

Net ir tarp labai protingų žmonių pasitaiko silpnesnių, nedrąsių, nepajėgiančių „prastumti“ savo idėjų. Būna ir tokių, kuriuos pati gamta apdovanojo sugebėjimu įtikinti, įteigti savo nuomonę. Apie pastaruosius dažnai sakoma, jog jie stipraus charakterio. Tačiau iš tikrųjų yra kitaip. Kadaiše manyta, kad charakterį atsinešame gimdami. Šiandien žinoma, jog tai, kokie būsime užaugę – silpni, bailūs neurotikai ar psichiškai stiprūs racionalistai, lemia ne tik genetinis kraitis, bet ir aplinka, auklėjimas, sąlygos bei pan. Ne vien prigimtis, bet ir kiti veiksniai kuria valdingą asmenybę, išlaisvina galias, pasiryžimą siekti tikslo. Jeigu paaiškėja, kad siekis bendras, toks žmogus savaime tampa „kaimenės vedliu“. Šiomis aplinkybėmis jis ir ima vyrauti. Kai kada – verčiamas būtinybės... Tai gerai ar blogai? Visaip esti. Kiekvienai visuome-

Algirdas Kazlas nuotrauka

nės grupei reikia, kad kas nors derintų jos veiksmus, t. y. reikia vadovo. Tačiau pastarasis turi ne vien žinoti tikslą ir grupės narių siekius. Jam būtinas tikras, o ne menamas autoritetas. Tokį įgyti neapsakomai sunku, nes gyvenimas nuolat sunkėja, greitėja. Prislėgus per dideliu krūviu ar nesugebant organizuoti darbo, pasąmonėje atsiranda agresija, paprastai nukreipiama į artimiausius žmones. Švelniausia jos forma – kategoriškumas ir nemandagumas. Neatlaikantis krūvio vadovas vieną po kito beria neprotingus įsakymus, nebepastebi pavaldinių nuopelnų, ieško vien trūkumų. Atrodytų, daro tai dėl teisingo tikslo, bet praranda autoritetą. Panašiai šeimoje elgiasi daug dirbanti ir pervargstanti moteris, nuteikianti prieš save vyrą ir kitus namiškius. Mama nebepagiria vaikų už gerus pažymius, darbus ar poelgius, apsiriboja nurodymais ir draudimais. Vien bausmėmis ir priekaištais auklėjami vaikai žalojami, motina tai puikiai žino, bet... Juk jai vis sunkiau ir sunkiau nešti savo našlą! Ir vadovas, ir šeimos motina tarsi ir dominuoja, bet aplinkinius nuteikia priešiška, nes nė vienas nemėgstame būti varovo gėnamas ar muštruojamas. Štai ir priėjome išvadą: mums ne taip rūpi, jog šalimais kažkas stengiasi būti viršesnis, užtat neapsakomai svarbu, *kaip* jis tai daro.

Pasitaiko, kad itin kuklus ir nesiekiantis populiarumo žmogus tiesiog skleidžia aplink gerumą, šilumą ir giedrą nuotaiką. Kažkokiu keistu būdu jis irgi vyrauja, bet šitai kitų neerzina! Tačiau ir toks asmuo taip pat turi priešų. Tai – ambicingieji blogąja šio žodžio prasme. Dominavimu jie nieko nesiekia, o tik kovoja su savo nevisavertiškumu. „Ambicingieji“ stengiasi pašalinti iš kelio visus autoritetus. Deja, tai liūdna tiesa.

Taigi būti viršesniam už kitus ne visada blogai. Tik ar vadovas ir dominuojantysis visada yra tas pats asmuo? Ne. Bet tai jau kita tema.

V. I.

Antroji vyrų bėda

Gydytojo Petro patarimai

Apie pirmąją šį kartą nekalbėsiu. Patys žinote, kokia ji yra. Vilnietis žydas, tapęs garsiu prancūzų rašytoju ir apdovanotas prestižine Goncourt'ų premija, Romainas Gary apie šią bėdą yra pasakęs: „Kai bilietas nebegalioja.“ Trauk jį šunys tą seksą, geriau pakalbėkime apie... grožį! Kaip žinome, vyrai grožį supranta kitaip negu moterys. Jie nepaprastai sureikšmina galvos plaukuotumą. Ankstyvas nuplikimas (vėlyvas irgi) stipriąją lytį gali tiesiog sužlugdyti, įvarydamas nervų pakrikimą, depresiją, neurozes, nesugyvenamą charakterį ir nuolatinę savigraužą. Nesvarbu, kad moterims jų plaukai ne itin rūpi. Jokio vyro tuo neįtikinsi. Štai kodėl verta pasidomėti šiuo vyrų skausmu.

Visų pirma noriu pasakyti, kad plaukų slinkimas ne visada esti nesustabdomas procesas. Ankstyvą jų netekimą galima šiek tiek pristabdyti, kad keturiasdešimties neliktumėte visai plikas.

Kodėl vyrai plinka? Pirmuoju smūkiu čia groja paveldimumas (tėvas, senelis, prosenelis ir t. t.). Antruoju – gyvenimas nuolat įsitempus bei stresas. Kiti „instrumentai“ – tai įvairios ligos ir medikamentai, geležies, vitaminų ir net baltymų stygius, organizmui jų negaunant ar blogai įsisavinant.

Tačiau tarsi kūjis virš galvos kabo hormonai. Aišku, lytiniai. Šiuo vėzdū gauna 20–30 metų vyrai. Kai kraujyje yra labai daug vyriškojo hormono androgeno, plaukų folikulai susitraukia ir plaukai iškrenta. Patys folikulai lieka, tačiau plaukai nebeauga. Viskas prasideda nuo to, kad plaukai ima plonėti, jų sumažėja, ir reikalas baigiasi visišku nuplikimu.

Antrasis plaukus veikiantis lytinis hormonas yra estrogenas. Tai moteriš-

kasis hormonas, kurio tam tikras kiekis vyro organizmui gyvybiškai reikalingas. Artėjant link 40-ties, jo daugėja. Jei tai vyksta sparčiai, pradeda apvalėti smagus pilvukas, atsiranda nuotaikų kaita, sumažėja spermatozoidų ar jų gyvybingumas ir pradeda slinkti plaukai. Nesistebėkite, bet penkiasdešimtmečiai turi tiek pat ar net daugiau estrogenų negu jų vienmetės damos, tik jos neplinka. Žinote, kur slypi priežastis? Tai maistas ir menkas fizinis aktyvumas. Reikia žūt būtinai valgyti kuo ekologiškesnį maistą ir jei ne sportuoti, tai bent aktyviai mankštintis.

Taigi, pastebėjote, jog plaukai plonėja ir jų iškrenta daugiau negu paprastai. Ką daryti? Delsti negalima ir laukti, kol neva viskas susitvarkys savaime, nevalia. Tuoj pat naujai pažvelkite į savo mitybą. Daržoves, vaisius, mėsą, pieno produktus valgykite tik pagabentus iš močiutės ar tetos, jų pačių užaugintus be jokios chemijos. Ir išsyk suaktyvėkite fiziškai. Patys su dieta neeksperimentuokite, j

Romualdo Rakausko nuotrauka

turi skirti gydytojas dietologas. Kai jums išrašys vitaminų, nenumokite į juos ranką. Teks valgyti ir daugiau baltymų.

Dar vienas svarbus dalykas yra vanduo. Juk žinote, kad jis dominuoja mūsų kūno sandaroje. Todėl kūno džiiovinti negalima. Rytą pradėkite nuo stiklinės vandens. Per dieną jo išgerti reikia ne mažiau kaip 2 litrus.

Kosmetikos pramonė siūlo daug „stebuklingų“ priemonių nuo plikimo. Aš asmeniškai tikiu dieta, ekologija, fiziniu aktyvumu ir dvasios ramybe. Cheminiais „stebuklais“ netikiu. Šiek tiek padeda senoviniai liaudiški metodai: skalavimas ajerų nuoviru, suplakto ir sumaišyto su citrinos sultimis kiaušinio kaukės, galvos masažas.

Abejoju trintų česnakų ir medaus „aplikacijomis“, lygiai kaip kadaise kaimuose praktikuotu karštu, šviežiu karvės „blynu“. Girdėjau kalbant, kad pastarąjį „metodą“ ir dabar taiko indai. Tik kad Indijoje vyrai kažkodėl retai plinka, dažniau plikai skuta galvą. Be to, jie vos ne visas ligas gydo karvių šlapimu. Indams yra karvės šventos, tai gal ir padeda, o mūsų margės – ne, tad ir nebandykite.

ŠYPSENOS BE RAUKŠLIŲ

- Kas yra vesternas?
- Tai toks filmas, kuriame susimąsto tik arklys.

* * *

Grįžęs iš žūklės vyras žmonai:

– Matai, kokią žuvį parnešiau?

– Nesigirk, Vida matė tave išeinantį iš žuvies parduotuvės.

– Aišku! Tikra tiesa! Dalį laimikio teko parduoti.

* * *

Sunkiausia būtų padegti pragarą.

* * *

Jeigu esi protingesnis už visus, kas tai gali suprasti?

* * *

Mano sąžinė tokia švari ir skaidri, kad jos praktiškai nematyti.

* * *

Moteris ateina į knygyną:

– Prašyčiau pasiūlyti kokią nors knygą ligoniui.

– Gal religinio turinio?

– Oi, ne, vyras jau sveiksta!

Ak, tie sėniai!

Vanda IBIANSKA

Tema tokia siaubingai banali, kad net bloga darosi. Šumerai, babiloniečiai, egiptiečiai, graikai, romėnai dejavo, koks nevykęs tas jaunimas, ir dūsavo, kad jauni patys buvę kitokie, suprask, geresni. Tas pats girdėjosi po Antikos laikų, gaida nepasikeitė ir dabar. Žinot, įdomiausia, kad taip yra pusiau iš tikrųjų. Kodėl pusiau? Ogi todėl, kad jaunimo tendencijos visada panašios, senolių rypavimas irgi. Panašu – nereikia taip pat. Daug kas priklauso nuo kultūrinių vėjų (o nuo subkultūrinių – dar daugiau!), auklėjimo, socialinio sluoksnio. Ir ypač daug – nuo tikėjimo. Net sekuliarizuotose visuomenėse!

Seniai žinoma, jog jaunystė yra ne privilegija, o tik neilgas gyvenimo laikotarpis. Ji verda energija, norai liejasi per kraštus, jaunas kūnas veržte veržiasi išnaudoti savo galimybių, o žinių ir patirties stoka skatina būti labai drąsius ir geisti rizikos. Gražus amžius! Deja, trumpas ir labai pavojingas.

O paskui ateina tarpsnis, kai kūnas ir protas ima bręsti, t. y. senti. Tai geriausias laikas, nes pasenęs kūnas tampa niekam tikęs ir lieka tik protas, einantis vis gilyn ir platyn. Tas pats protas, kurio jauni nevertina... ir pralaimi. Žiauriai, gėdingai ir beviltiškai pralošia. Nes užuot kuo daugiau pasisėmę iš žinių ir patirties aruodų, trinkteli duris ir ima prakaituoti išradinėdami dviratį. Kartais išranda, kartais ne. Antrasis atvejis dažnesnis: jei nutiktų kitaip, kiekvienas būtų Spinoza.

Tokia būtų uvertiūra. Nors ne. Tei-

sybės dėlei reikėtų pridurti, jog nemažai senių (tų, kuriems per 50) pasidaro iki pažaliavimo nuobodūs *nykūnai*. Metams bėgant jie tampa vis nykesni ir nykesni. Bet, šiaip ar taip, jie irgi žmonės...

Taigi, senių kūnas tęžta, jie silpsta fiziškai. Užtat gyvenimo patirties daugėja ir žinių bagažas didėja, toks jau paradoksas! Ir juos reikia gerbti. Visus be išimties. Išmintingą profesorių, seną bambeklį buvusį buhalterį, išgeriantį santechniką, visai kurčią ir mažumėlę suvaikėjusį seneliuką. Kodėl? Štai jums nepaneigiami argumentai:

- ▶ jie yra silpni (būtent dėl to kartais būna agresyvūs, atleiskime jiems);
- ▶ jie – tai mes, jauni, visai netolimoje ateityje (laikas bėga kur kas greičiau, negu atrodo 25-mečiams);
- ▶ iš kiekvieno jų yra ko pasimokyti, net jei mums ir atrodo kitaip;

▶ taip moko visos didžiosios pasaulio religijos, o jose slypi ne tik žmonijos išmintis, bet, visų pirma, Dievo noras.

Jei jums atrodo kitaip, priminsiu senovės kinų posakį: „Kas yra vyras? Tik narelis grandinėje, jungiantis praeitį su ateitimi.“ Taigi, nedaug. Mes visi esame tik grandinės nareliai, todėl privalu paisyti jos vientisumo, stiprumo ir patikimumo.

Nežinau, ar dėl auklėjimo, ar dėl asmeninių savybių jaunystėje turė-

jau daug draugų, kuriems buvo per 70. Esu jiems be galo be krašto dėkinga už visa, ką jie man davė, ir iki šiol sau iškalbu už tuos atvejus, kai jų nepaklausydavau, nes tada kaskart pralaimėdavau.

Padėkime seniems, fiziškai silpniems žmonėms – tai garantas, kad ateityje mums padės dabartiniai penkiamečiai. Būkime kantrūs su pagyvenusiais asmenimis, nes žmogus sendamas silpsta ir psichologiškai. Jie plepūs? Vis vien būkime mandagūs. Kaip čia nepriminti prancūzų išminties: „Mandagumas nieko nekainuoja, bet už jį gausi viską.“ Šito verta nepamiršti. Užleiskime sėdimą vietą, parodykime pagarbą net menkiausia proga, nes kiekvienam senam žmogui ji priklauso. Jie visi gali būti jaunimo mokytojai kurioje nors srityje. O nesimoko, kaip žinome, tik kvailys.

Sykį mačiau tokį vaizdą. Jauna, išsiopusčiusi moteris pamokomu tonu kalbėjo su dviem į seneles jai tinkančiomis moterimis. Ji atrodė beviltiškai kvailai ir elgėsi užgauliai. Kai „pamokiusi“ pasitraukė, paklausiau jų, kodėl leido jaunikei taip elgtis. Intelligentiška senyva ponია ramiai atsakė: „Argi varlei galima papasakoti apie okeaną?“ Su palengvėjimu atsidusau, kad mano jaunystė jau išdžiūvo, nes, neduok die, aš taip, kaip ta jauniklė...

Banalu gerbti senatvę? Čia ne Rytai, kur ji gerbiama besąlygiškai? Išties ne Rytai, bet Lietuva, siekianti būti kultūringa, morali, krikščioniška. Todėl mums privalu puoselėti jau, deja, gesinamas senas tradicijas, bendras su Rytai, Šiaure, Pietumis, o ne su toli gražu neidealiais Vakarais. Beje, ten irgi jau subruzdavo, suvokę, ko prisidirbo su tuo jaunystės kultu ir tik formaliu rūpinimusi senąja karta.

Ak, tie sėniai! Juos sunkiau mylėti nei mažylius, tai tiesa. Bet išmintis ir fizinis silpnumas niekada neblizga ir nečiausčia. Taip jau yra. ■

Romualdo Rakausko nuotrauka

2012 m. liepos 1–12 d. Didieji Žemaičių Kalvarijos atlydai

Liepos 1 d., sekmadienis

Atlydų išvakarės

Meldžiamės už katalikiškas organizacijas ir Marijos Legiono narius

16 val. – šv. Mišios Panų kalne, po jų maldinga eiseną į Žemaičių Kalvariją

19 val. – Mišparai bazilikoje, po jų Eucharistinė procesija aplink baziliką

Liepos 2 d., pirmadienis

Vyskupijos Šeimų centrų diena

Meldžiamės už šeimas

Liepos 3 d., antradienis

Tikybės mokytojų, katechetų ir visų švietimo darbuotojų diena

Meldžiamės už mokytojus ir besimokantį jaunimą

Liepos 4 d., trečiadienis

Kunigų ir vienuolių diena

Meldžiamės už naujus pašaukimus

Liepos 5 d., ketvirtadienis

Policijos ir teisėsaugos darbuotojų diena

Meldžiamės už policijos darbuotojus ir Lietuvos Respublikos teismų teisėjus

Liepos 6 d., penktadienis

Brolių latvių diena

Liepos 7 d., šeštadienis

Jaunimo ir jaunų šeimų diena

Meldžiamės už jaunas šeimas ir besiruošiančiuosius Santuokos sakramentui

19 val. – jaunimo šv. Mišios, po jų Kryžiaus kelio kalnai

Liepos 8 d., sekmadienis

DIDŽIOJI KALVARIJA. Valstybės, savivaldybių vadovų bei darbuotojų diena

Meldžiamės už valstybės, savivaldybių vadovus bei tarnautojus

Liepos 9 d., pirmadienis

Žemdirbių diena

Meldžiame Dievo palaimos visiems Lietuvos žemdirbiams ir ūkininkams

Liepos 10 d., antradienis

Verslininkų, transporto bei kelių priežiūros darbuotojų diena

Meldžiame jiems Dievo palaimos

Liepos 11 d., trečiadienis

Caritas darbuotojų diena

Meldžiamės už visus artimo meilės tarnyboje dirbančiuosius ir jų globotinius

Liepos 12 d., ketvirtadienis

Žemaičių Kalvarijos parapijos ir jos kaimynių: Barstyčių, Sedos, Platelių, Alsėdžių, Gegrėnų parapijų diena

Meldžiame, kad visi būtų žinios apie Žemaičių Kalvarijos šventovę skelbėjai ir šios šventovės puoselėtojai, svetingai priimančios maldininkus iš Žemaitijos, Lietuvos ir viso pasaulio

PAMALDOS ATLYDŲ METU

7 val. – Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ Kęstaičiuose išlydi piligrimus į Žemaičių Kalvariją

7.30 val. – Rytmetinė liturginė valanda Žemaičių Kalvarijos bazilikoje

8 val. – šv. Mišios

10 val. – šv. Mišios, po jų Švč. Sakramento adoracija ir Dievo Gailestingumo vainikėlis

12 val. – Suma, po jos – iškilminga pagrindinė procesija į Kryžiaus kelio kalnus

19 val. – vakarinės šv. Mišios
Paskutinė atlydų dieną 19 val. šv. Mišių bazilikoje **nebus**

Išsamesnė informacija
www.zemaičiukalvarija.lt

Bažnyčios žinios

katalikai.lt
KATALIKŲ BAŽNYČIA LIETUVOJE

Bernardinai.lt
Interneto dienraštis

seimoms.lt

Naujasis ŽIDINYS
AIDAI

KATALIKŲ RADIJO
Mažoji studija

MARIJOS RADIJAS

XXI Amžius

ateitis

Bitutė

SALEZIEČIŲ ŽINIOS

KATALIKŲ PASAULIO LEIDINIAI

ŽODIS tarp mūsų
LITVANIŲ KATALIKŲ BAŽNYČIOS LEIDINIAI

SPAUDOS, RADIO IR TELEVIJOS RĖMIMO FONDAS

remia kai kurias „Artumos“ skyrelių „Kronika“, „Didelės ir mažos kryžkelės“, „Akiračiai“ publikacijas

Artuma

Katalikiškas mėnraštis šeimai

Nr. 6 (271) / 2012

Eina nuo 1989 metų spalio

ISSN 1392-382X

Steigėjas Lietuvos Caritas
Leidėjas Viešoji įstaiga Caritas
leidykla „Artuma“

Įmonės kodas 134460120
A. s. LT097300010002264553

Vyr. redaktorius Darius CHMIELIAUSKAS

Redaktorė Vanda IBIANSKA

Redaktorė stilistė Dalė GUDŽINSKIENĖ

Techninė redaktorė ses. Teresė ELSTERYTĖ MVS

Korektorė Rūta LAZAUSKAITĖ

Dailininkė Silvija KNEZEKYTĖ

Vyr. buhalteris Arūnas URNIEŽIUS

Redakcijos adresas:

Rotušės a. 23, LT-44279 Kaunas

Tel./faks. (8 37) 20 96 83

redakcija@artuma.lt www.artuma.lt

SL Nr. 340. Užsakymo Nr. 35816

Tiražas 10 700 egz.

REPRO
spaudos įmonių grupė

Spausdino UAB „Spaudos praktika“
Chemijos g. 29, LT-51333 Kaunas

Žurnalą galima bet kada užsisakyti
kiekviename Lietuvos pašte
Indeksas – 5010

Žurnalo kaina 3 Lt (atsimant redakcijoje – 2,9 Lt)

© Artuma

Artuma

Katalikiškas mėnraštis šeimai

*Apie tai,
kas svarbu
trokštančioms*

*DIEVO
ir žmonių
artumo...*

www.artuma.lt

**Nepamirškite užsiprenumeruoti
antrajam šių metų pusmečiui!**

Artumą galima užsisakyti nuo kiekvieno numerio savo parapijoje, bet kuriame „Lietuvos pašto“ skyriuje, interneto svetainėje www.post.lt (indeksas 5010) arba redakcijoje (Rotušės a. 23, Kaunas, tel. (8 37) 20 96 83). Pusmečio prenumeratos kaina: **24 Lt** (pašte), **18 Lt** (atsiimant redakcijoje ar bažnyčioje).